

# Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451 - 4257

SUBOTICA, 12. OŽUJKA 2004. \* CIJENA 20 DINARA \* BROJ 58



**Intervju:**  
**Dušan Janjić**

**Kako nam se djeca hrane**

**Dugoročne posljedice  
nepravilne ishrane**



**TEMA BROJA: REPORTAŽA IZ LEMEŠA**





**VETERINARSKI ZAVOD SUBOTICA a.d.**

Beogradski put 123

24106 Subotica

Telefon: 024/567-933, 567-984

Fax: 024/567-871, 567-736

## KOMPLETNA HRANA ZA ŽIVOTINJE



KOMPLETNE SMJEŠE ZA ŽIVOTINJE:

Smješa N, Smješa PS 1, Smješa PS 3, PSB Finišer, PSB Starter, Smješa KD, Smješa TS 1, Favorit P, Premixi, Superi i VETCAN – kompletna hrana za pse.



## OBJEKT Gulyás CSÁRDA

~čarda, farma nojeva, sobe za izdavanje~

Ludoški šor 106

24418 ŠUPLJAK

Telefon: 024/758-093, 758-082

# • DDOR NOVI SAD • AD

**Glavna filijala "SUBOTICA"**  
NAŠIM GRAĐANIMA NUDI:

### OBAVEZNO OSIGURANJE VOZILA

- 25% NIŽA CENA

- 30% BONUS

- 10% POPUST NA GOTOVINSKO PLAĆANJE

### PLAĆANJE OSIGURANJA I TROŠKOVI REGISTRACIJE

- 10 RATA OBUSTAVOM OD ZARADA

- 12 RATA OD PENZIJE

- 4 RATE ČEKOVIMA GRAĐANA

za putnička vozila

- JP "SUBOTICA-TRANS"

Segedinski put br. 84, telefon: 41-948

- "INTERŠPED - DDOR NOVI SAD"

Pala Papa br. 17, telefon: 622-115 / 622-107

- DP "INTEGRAL MEHANIZACIJA I TRANSPORT"

Čantavirski put bb, telefon: 566-038

**1.000,00 DIN UMANJENJE**

za teretna vozila

**USLUGA REGISTRACIJE BESPLATNO**

# GARANTIRANA ISPLATA ŠTETE



Nova Vlada Srbije

**Afere već na početku.....6**

Pet godina HAD-a

**Spona između dviju država.....9**

Ishrana školske djece

**Što i kako jedu školarci?.....10,11**

Intervju

**dr. Dušan Janjić.....12-14**

Obrana od elementarne nepogode

**Zaštita od grada.....16,17**

Reportaža

**Lemeš.....18,19**

Matija Poljaković

**Dramatičar samosvojna obilježja.....33**

## IMPRESSUM

## OSNIVAČ:

Skupština Autonomne Pokrajine Vojvodine

## IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,  
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

## UPRAVNI ODBOR:

Mr. Mato Groznica (predsjednik), Dušica Dulić,  
Kalman Kuntić, Marija P. Matarić, Dražen Prčić,  
Stipan Stipić, Zvonko Sarić, Zvonko Tadijan,  
Tomislav ŽigmanovDIREKTOR I V. D. GLAVNOG I  
ODGOVORNOG UREDNIKA:

Zvonimir Perušić

## REDAKCIJA:

Ivan Andrašić, Dušica Dulić, Jasminka Dulić, Ivan  
Ivković Ivandekić, Vesela Laloš, Dražen Prčić,  
Zvonko Sarić, Robert G. Tilly

## TEHNIČKI UREDNIK:

Boris Oblak

## TEHNIČKI ADMINISTRATOR:

Thomas Šujić

## ADMINISTRACIJA:

Zorica Tikvicki,  
Zdenka Sudarević

## LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55  
++381 24/55-15-78

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatska.rijec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,  
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Sekretarijata za informiranje  
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oslobođen poreza na promet na osnovu  
mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje  
i kulturu; broj 106-413-00221/2003-01 od  
20.3.2003. godine

## Izgubljena godina

Prije točno godinu dana, 12. ožujka 2003. godine, na ulasku u zgradu Vlade u Beogradu ubijen je srbijanski premijer Zoran Đinđić. Toga dana na istom ovom mjestu konstatirali smo kako je »ubijen čovjek koji je simbolizirao europsku orijentaciju Srbije, zagovarao njenu brzu tranziciju i što skorije priključenje kompoziciji normalno uređenih zemalja na kontinentu«. U tom je tekstu također izražena strepnja, kako bi se »hicima atentatora cijela zemlja mogla vratiti u stanje iz kojega se teško i sporo izvlačila u posljednje dvije i pol godine. A to je stanje sveopće nesigurnosti, nepredvidljivosti i beznađa«.

Ako je cilj atentatora bio promijeniti opći kurs Srbije, u tome se očito uspjelo. Godinu dana nakon ubojstva Srbija je dalje od Europe nego što je bila tada, nova srpska Vlada sastavljena je od žestokih Đinđićevih kritičara, zatežu se odnosi sa svijetom i svjetskim silama, prkosi se Haagu, Miloševići ljudi vraćaju se na pozicije, ukida se Zakon o lustraciji, Kosovo je opet jedan od političkih aduta, odvjetnici, koji brane optužene za ubojstva, ne silaze s malih ekrana, cijena kruha iznova je aktualna... I, da... ponovno se planira proizvodnja novog »juga«, inače nedavno proglašenog u svijetu najgorim autom stoljeća.

Za sve ono što se u ovoj zemlji događa ne samo u posljednjih godinu dana, nego i desetljeće i pol unazad, nema racionalnijeg objašnjenja osim da tu jednostavno nema kritične mase za Europu. Ne postoji većina koja bi bez kompromisa krčila put k vrijednostima zapadne civilizacije. Jer, da ta većina postoji, političkim bi oligarsima bilo gotovo nemoguće ne poštovati njenu volju. Nove se vlasti uporno pozivaju na volju građana i potpuno su u pravu. Izabrao ih je narod na neposrednim i korektnim, demokratskim izborima. I što se sad tu može?

Zoran Đinđić se latio nemogućeg posla: promijeniti svijest naroda. Platilo je to glavom. Ali, bila je to zapravo opomena svima kojima na um pada da pokušaju isto. Tu gdje jest, na začelju, zaostaliya i siromašnija od drugih, Srbija je na najboljem mjestu. Samo se u takvoj Srbiji na vlast dolazi zbog bogaćenja i samo se u takvoj Srbiji bogati za kratko vrijeme. Na žalost, samo se u takvoj Srbiji i siromaši za kratko vrijeme, i to masovno, ali to je već pitanje mazohizma većine koja nema reformski potencijal.

Odlaskom Zorana Đinđića, prvog i posljednjeg političara koji je u novijoj povijesti Srbiju poveo na Zapad, raspršio se dvoipolgodišnji postlistopadski san. To je sada, godinu dana kasnije, manje-više jasno. Nakon kratkog intermezza, Srbija ponovno slijedi svoju većinu.

Z. P.

## TJEDNIK

## ČETVRTAK, 4. 3.

Predsjednik Skupštine  
Srbije i Crne Gore  
Dragoljub Mićunović  
podnio ostavku

## NEDJELJA, 7. 3.

Filip Vujanović:  
Za Srbiju i Crnu Goru najbolje da se  
mirmo razdruže, kao Češka i Slovačka

## PONEDJELJAK, 8. 3.

Zagrebu dostavljene optužnice  
protiv Ivana Jarnjaka, generala  
Mladena Markača i Ivana  
Čermaka, te izmijenjena  
optužnica protiv Ante Gotovine

## UTORAK, 9. 3.

U Specijalnom sudu u Beogradu  
počelo suđenje šestorici optuženih  
za ratni zločin na  
Ovčari kod Vukovara

## PETAK, 5. 3.

Prvi službeni dokument s popisom  
opreme ukradene s dubrovačkog  
aerodroma tijekom 1991. i 1992.,  
a koja se sada nalazi na  
aerodromima Tivat i Podgorica

## SUBOTA, 6. 3.

Na zgrade Skupštine  
i Izvršnog vijeća Vojvodine  
istaknute zastave  
AP Vojvodine

## SRIJEDA, 10. 3.

Delegacija HNV-a  
kod ministra Rasima Ljajića

## NARODU TREBA REĆI

Najveći nacionalni grijeh pret-hodne Vlade je taj što u protekle tri godine nije učinila gotovo ništa, da Srbima saopći istinu o onome što se zaista događalo od 1990. godine do 2000. godine. Srpski bi narod shvatio što se desilo, kad bi mu odgovorni me-diji u dužoj vremenskoj periodi saopćavali dokumente, činjenice i zapise. **Vuk Drašković**, pred-sjednik SPO-a, Beta, 6. ožujka 2004.



## MOĆNI POLUSVIJET

Na ovom području postoji kontinuitet historijskih tragedija. Po-stoji i kontinuitet mentaliteta: svi su narodi Balkana hajdučki, di-narski, violentni. Imamo dugo usađenu tradiciju: na Kosovu se sve donedavno sačuvala krvna osveta. U nas je tinjala. Međutim, u nas je etnička distanca bila gotovo na minimumu. A najveći zločini organizirani su baš ondje gdje je bila najmanja. Zašto? Naš je seljak povodljiv i neodgovoran, i vrlo ga je lako korumpirati: »Evo ti kuća; što uhvatiš, to je tvoje.« Svaki je rat pljačka. Ali kad pogledate kakvi su se nikogovići na cijelome ovom pro-storu domogli materijalne koristi... To će nas razarati do kraja sljedećeg stoljeća. Pa gledajte sve te vodoinstalatore, te legiona-re, te razbojнике, recidivne kriminalce... Domogli su se tolikih materijalnih dobara i tolike moći... **Svetozar Livada**, demograf, »Novi list«, 6. ožujka 2004.

## RECITIRANJE U DEN HAAGU

Htjeli su me (odvjetnici haškog optuženika, umirovlje-nog generala JNA Pavla Stru-gara) predstaviti kao naciona-lističkog skladatelja, no, ja sam rekao da sam pisao samo pjesme koje su se ljudima svidale. Pitao me da rečem jednu takvu moju »pesmu« koja je nagrađena kao »najratnija pjesma« pa sam je izrecitirao – »Kada zazvone dubrovačka zvona i objave svome puku mir, sveti Vlaho skalat će se s trona pa na Stradun s pukom u dir«. Dodao sam da je Dubrovnik koliko toliko želio živjeti svoj tradi-cionalni kulturni život, premda du-brovačka zvona nisu zvonila. Sa sni-maka netaknute pravoslavne crkve, razbijenih izloga na Stradunu repu-nih nedirnutoz zlata i drugih vrijed-nosti pokazao sam da su u Dubrovni-ku ljudi kulturni i civilizirani. **Đelo Jusić**, hrvatski skladatelj i osnivač nadaleko poznatih »Dubrovačkih trubadura«, haški svjedok, »Vje-snik«, 7. ožujka 2004.



## MISAONA IMENICA

Činjenica je da se proteklih godina nismo smjeli niti iz-jašnjavati kao Hrvati, već smo bili Bunjevci, Šokci, Ju-goslaveni. U protivnom, ni-kada ne bismo dobili posao. Primjera radi, dešavalo se da oni, koji u prijavi za uposle-nje napišu da su Hrvati, posao ne dobiju. Smatram da je Sa-nader na dobrom putu da inte-grira Srbe u društveno-politički život Hrvatske. Već na sa-mom početku svoga mandata on je predstavnicima srpske manjine dao sedam mjesta pomoćnika ministra, dok je za nas u Srbiji to samo misaona imenica. **Petar Kuntić**, pred-sjednik DSHV-a.



## ZNA SE KAD JE POČELO

Sve je započelo 90-ih godina od ustoličenja vlasti Slobodana Miloševića. Marionete režima, oličene u Srpskoj radikalnoj stranci, sijale su teror i izbacivale Hrvate iz institucija, oduzimale im kuće u koje su useljavani Srbi iz Hrvatske. Presudna je bila etničko-politička po-dobnost. Međutim, moram priznati da je u jednom trenutku bila primarna poli-tička podobnost, ali je to važilo i za Srbe. To je dovelo i do pogoršanja odnosa između većinskog i manjinskog na-roda. Slažem se s izjavom Ive Sanadera i mislim da Srbi-ja i Crna Gora, ako žele postati dio europske regije, treba-ju priznati sva prava nacionalnim manjinama. Jer to će morati uraditi prije ili kasnije. Vrlo ću rado podržati insti-tuciju poštovanja ljudskih i nacionalnih prava Srba u Hr-vatskoj, kao i Hrvata u Srbiji i Crnoj Gori. **Stipan Stipić**, zastupnik u Skupštini Vojvodine.



## ŽIVOT BEZ PROBLEMA

Nemam nikakvih problema što sam Hrvatica. Ovdje živim dugo godina i imam potpuno ista prava kao i Srbi. Nikada nisam imala neprijatnosti zbog nacionalne pripadnosti, a slično je i s mojim prijateljima. **Bilja Rajković**, krojačica iz Pančeva, »Večernje novosti«.

## Dujizmi

- ✓ *Od ništa smo stvorili stvaralačko ništavilo;*
- ✓ *Narod guta sve. Ima nerealne apetite;*
- ✓ *Samo doušnik ima namjeru shvatiti svaku našu riječ;*
- ✓ *Europa nam sve više popušta. Zna se tko je pametniji.*

Dujo Runje

Pet godina Hrvatskog akademskog društva

# Oslonac hrvatske inteligencije

Imajući u vidu političko-povijesni kontekst u kojem živi hrvatska zajednica u Srbiji i Crnoj Gori (primarno u Vojvodini), ali isto tako i njenu unutarnju političku i kulturološku strukturiranost, skupina hrvatskih intelektualaca sastavljena u prvom redu od sociologa, psihologa, pedagoga, povjesničara, pravnika, ekonomista, psihijataru i teologa, inicirala je osnivanje Hrvatskog akademskog društva (HAD), koje je osnovano 20. studenoga 1998. godine. Inicijativu za osnivanje Hrvatskog akademskog društva dali su – Josip Ivanović, Dujo Runje i Zlatko Šram.

Pokraj toga što Hrvati nisu imali priznati status nacionalne manjine, oni su živjeli u jednoj vrsti grupnog i individualnog izolacionizma, živjeli u ozračju podozrenja i latentnog neprijateljstva od strane većinskog naroda. Hrvati su doživjeli jednu vrstu unutarnjeg nacionalno-političkog urušavanja, koja je prijetila daljnjoj dezintegraciji hrvatskog nacionalnog korpusa. Šest je momenata djelovalo u smjeru dezintegracijskih procesa: (1.) politička percepcija Hrvata kao neprijateljske etničke skupine, (2.) slaba politička zastupljenost Hrvata u tijelima lokalnih samouprava, (3.) podijeljenost bunjevačkih Hrvata na one koji se nacionalno izjašnjavaju »samo« kao Bunjevci s jedne i Hrvate s druge strane, (4.) teritorijalna raspršenost, (5.) nedovoljna političko-psihološka strukturiranost nacionalne svijesti i identiteta, i (6.) nepriznavanje Hrvata kao nacionalno-manjinske skupine od strane vladajućeg režima.

**NACIONALNO-MOBILIZACIJSKI UČINAK:** Uzimajući u obzir navedeni političko-povijesni kontekst i simultano djelovanje dezintegracijskih procesa, inicirali smo osnivanje Hrvatskog akademskog društva, a u cilju pokušaja konsolidacije hrvatskog nacionalnog korpusa. »Instrumenti« koji su nam stajali na raspolaganju bili su: (1) percepcija autoriteta inteligencije kao socijalnog sloja koja postoji u svakoj društvenoj pa time i u nacionalno-manjinskoj zajednici, i (2) autoritet znanstvenog i istraživačkog rada, kojima se bave članovi HAD-a u svojim profesionalnim aktivnostima. Između dileme da li ići na manji broj članstva (već afirmiranih znanstvenih i stručnih djelatnika) ili pak ići na »omasovljavanje« članstva, uzimajući pri tom kao kriterij za članstvo fakultetsku naobrazbu, odlučili smo se za ovu drugu vrstu organizacije članstva koja će imati veći nacionalno-mobilizacijski učinak. HAD trenutno ima 199 članova od kojih se 156 nalazi najvećim dijelom u Subotici a ostali u inozemstvu (Hrvatska, Francuska, Njemačka, Amerika, Kanada, i Novi Zeland).

**RAZBIJANJE STEREOTIPA:** Sukladno s nacionalno-strategijskim ciljevima Hrvatskog akademskog društva koncipiran je i Statut HAD-a, u kojem se navode svrha i zadaće društva te oblici djelovanja. Kao temeljna svrha društvenog djelovanja HAD-a se do duše navodi razvijanje društvenih i humanističkih znanosti u kojima se posebna pozornost pridaje izučavanju socioloških, povijesnih, kulturoloških,

*Između dileme da li ići na manji broj*

*članstva (već*

*afirmiranih*

*znanstvenih i*

*stručnih djelatnika)*

*ili pak ići na*

*»omasovljavanje«*



Piše:  
Mr. sc. Zlatko Šram

*članstva, uzimajući*

*pri tom kao kriterij*

*za članstvo*

*fakultetsku*

*naobrazbu, odlučili*

*smo se za ovu dru-*

*gu vrstu organiza-*

*cije članstva koja*

*će imati veći*

*nacionalno-mobili-*

*zacijski učinak*

psiholoških, političkih, demografskih, ekonomskih i drugih odrednica hrvatskog nacionalnog bića na području Savezne Republike Jugoslavije (danas Srbije i Crne Gore), ali svrha i zadaće HAD-a uveliko su nadilazile i nadilaze odredbe navedene u Statutu. Ovom prilikom ćemo spomenuti samo neke: (1.) razbijanje stereotipa i predrasuda o Hrvatima kao o jednoj folklornoj i predmodernoj etničkoj skupini, (2.) iniciranje onih procesa i djelatnosti koji će (re)generirati samopouzdanje i samopoštovanje hrvatske inteligencije na ovim prostorima, (3.) artikulacija stratejskih interesa u području odgoja i obrazovanja hrvatske djece i mladeži te njihova realizacija (4.) intelektualna logistika domaćim hrvatskim organizacijama i institucijama, (5.) izlazak iz socijalne i političko-nacionalne izolacije Hrvata uspostavljanjem odnosa i zajedničkih aktivnosti sa sveučilišnim profesorima s fakulteta i drugih znanstvenih institucija u domicilnoj i matičnoj državi (6.) uspostava prekinutih veza na individualnoj razini između Sveučilišta u Beogradu i Novom Sadu s jedne i sveučilišta i znanstvenih instituta u Republici Hrvatskoj s druge strane, (7.) detekcija potencijalnih prosvjetnih, znanstvenih, kulturnih i političkih kadrova unutar hrvatske zajednice, i (8.) izdizanje hrvatske zajednice na razinu čimbenika regionalne stabilnosti.

**BROJNI SKUPOVI:** Upravo smo iz jednog ovakvog kontekstualnog situiranja svrhe i zadaća Hrvatskog akademskog društva organizirali određeni broj međunarodnih znanstvenih skupova i konferencija od kojih ćemo spomenuti samo najznačajnije: »Nacionalna svijest i njeni psihološki, sociološki, politički i povijesni korelati«, »Antropološke odrednice religioznosti«, i »Politološke, pravne i psihološke odrednice političkog života i sustava s posebnim osvrtom na hrvatsku zajednicu u SR Jugoslaviji«, a na kojima su pokraj članova HAD-a sa svojim radovima i priopćenjima sudjelovali profesori sa Sveučilišta u Beogradu, Novom Sadu i Nišu te profesori sa Sveučilišta u Zagrebu, Osijeku i Splitu, te s Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar i Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu. Osim ovih značajnijih međunarodnih skupova i konferencija, Hrvatsko akademsko društvo je organiziralo razne domaće okrugle stolove i tribine na kojima su redovito sudjelovali, pokraj članova HAD-a, i domaći i inozemni gosti.

Iz svega do sada navedenog očigledno je da se oblici djelatnosti HAD-a primarno realiziraju kroz razne skupove, konferencije, okrugle stolove, tribine, tečajeve i seminare koji su dio trajnijeg i sveobuhvatnijeg programa, odnosno projekta koji se zove Hrvatsko akademsko društvo. Zadaća Hrvatskog akademskog društva je i tiskanje određenih prigodnih zbornika. U najširem smislu riječi Hrvatsko akademsko društvo se u nacionalnom kontekstu može tretirati kao jedna znanstvena, kulturna i obrazovna institucija.

**Autor je dopredsjednik HAD-a**



Kredibilitet članova nove Vlade doveden u pitanje

# Afere već na početku

Piše: Goran Peić

Mnogo je onih koji misle da se prethodna Vlada u potpunosti kompromitirala raznim aferama, naročito u posljednjih godinu dana, kada su afere praktički smjenjivale jedna drugu do konačnog pada te Vlade i raspisivanja izvanrednih parlamentarnih izbora.

Međutim, što li isti misle o budućnosti novoformirane Vlade Vojislava Koštunice, koja je, čini se, otpočela s aferama odmah po službenom objavljivanju njezina sastava prošloga tjedna?

**NARUŠENI KREDIBILITET:** Nova srpska Vlada definitivno je imala loš start. Prvo je mandatar Koštunica kritiziran – i izvana i iznutra – jer je bio odlučio formirati Vladu uz potporu socijalista, a potom je u javnosti doveden u pitanje kredibilitet više članova njegova kabineta. Radi se o tome da je novi ministar policije *Dragan Jočić* obio jednu beogradsku trafikku 1981. godine, za što je naposljetku osuđen na šestomjesečnu uvjetnu kaznu zatvora. Drugi sporan član Vlade je novi ministar pravde *Zoran Stojković*, koji je u javnosti poznat po tome što je kao sudac Okružnog suda u Beogradu 1984. godine sudjelovao u izricanju presude političkim disidentima, kao i zabranio knjigu *Nebojše Popova* na temelju političke nepodobnosti.



Rade Bulatović

## Uskoro predsjednički i lokalni izbori

Predsjednik Skupštine Srbije i v. d. predsjednika države *Predrag Marković* najavio je u utorak da će odrediti datum održavanja izvanrednih predsjedničkih i lokalnih izbora do kraja ovoga tjedna. Međutim, u DSS-u kažu da još nisu razmišljali o mogućem kandidatu za predsjednika Srbije. Imajući u vidu snagu radikala, jasno je da će biti potrebno da demokratski blok nastupi jedinstveno, ako se želi osigurati pobjeda demokratskog kandidata. U suprotnom, Srbija bi vrlo lako mogla dobiti *Tomislava Nikolića* za predsjednika države.

I to nije sve. Dva nova namještenika, tajnik Tajništva Srbije za zakonodavstvo *Zoran Balinovac* i ravnatelj BIA-e («Sigurnosna informativna agencija») *Rade Bulatović* upitne su prošlosti baš kao i dva ministra. Naime, *Balinovac* je prije 5. listopada 2000. godine bio višegodišnji član JUL-a, zamjenik negdašnjeg ministra pravde *Dragoljuba Jankovića* u Vladi *Mirke Marjanovića*, kao i jedan od autora čuvenog Vučićevog zakona o informiranju. *Bulatović*, s druge strane, bio je uhićen za vrijeme policijske akcije «Sablja» prošle godine i osumnjičen za neprijateljsko udruživanje protiv države – među ostalim, susretanje s *Miloradom Lukovićem Legijom* i *Dušanom Spasojevićem Šiptarom*. Optužnica, međutim, nikada nije podignuta, te je *Bulatović* oslobođen krivične odgovornosti.

**ZAKONI I MORAL:** Javnost se opravdano pita kakvu će putanju ova četiri čovjeka trasirati u svojim oblastima. Smije li se resor policije povjeriti čovjeku koji se u prošlosti nalazio u sukobu sa zakonom? Može li netko, tko je aktivno sudjelovao u komunističkoj inkviziciji protiv politički nepodobnih intelektualaca, danas biti ministar pravde? Je li mudro na čelo državne sigurnosne agencije postaviti čovjeka neka da sumnjičenog za udruživanje s kriminalnim podzemljem? I naposljetku, zar postavljanje *Balinovca* na čelo Tajništva za za-

konodavstvo ne promovira političko preletaštvo i time dodatno degradira kredibilitet politike kao takve u očima građana? Svi četvero su članovi Koštuničine DSS, koja je toliko kritizirala umiješanost prethodne Vlade u razne afere.

Zakonski gledano, Jočić se odužio državi i društvu



Zoran Stojković

za svoj grijeh u mladosti; *Stojković* ne može biti retroaktivno osuđen, a *Balinovac* ne može biti lustriran jer za takvo što ne postoji dostatna politička volja; na koncu, *Bulatoviću* se zakonski ne može ništa prigovoriti, jer ga državno tužiteljstvo nikada ni za što nije teretilo. Međutim, činjenica je da zakoni uopće nisu nepogrešivi,

## Međunarodna zajednica i nova Vlada

Odmah nakon što je kročio u svoj novi ured, premijer Koštunica primio je nekoliko vrlo važnih poziva iz inozemstva. Jedan od važnijih svakako je bio poziv državnog tajnika SAD *Collina Powella*. On je Koštunici prenio želju američke Vlade da potpomogne Srbiju u reformama, ali i očekivanja da će nova Vlada nastaviti ispunjavati svoje međunarodne obveze.

Drugi, podjednako važan poziv, bio je od visokog predstavnika EU za vanjsku politiku *Javiera Solane*. Solana ga je pozvao u posjet Bruxellesu 24. ožujka. Tada će čovjek, koji drži sve poluge europske vanjske politike, suočiti Koštunicu sa svim onim što od njega Unija očekuje. Suprotno izjavama namijenjenim domaćem tržištu, vjerojatnije je da će Europa i Amerika pridobiti Koštunicu, nego on njih, kada su u pitanju Haški tribunal i Kosovo.

osobito ne u zemlji kao što je Srbija. Ili, kako bi to filozofi rekli, normativno i pozitivno često se ne poklapaju. Zato u Srbiji ova i slična pitanja zaslužuju posebnu pozornost, ne samo stranačkih dužnosnika i medija, već i cijelog (građanskog) društva

kojemu je najviše u interesu pravno uređena država i moralno odgovorna politička elita. U međuvremenu, više nego ikad, caruje staro pravilo da je lakši balvan u vlastitom oku nego trn u tuđem, te da se u ovoj zemlji može mnogo profitirati licemjernim kritiziranjem, a vrlo malo poštenim radom.



Dragan Jočić

Ministar Rasim Ljajić razgovarao s predstavnicima Hrvatskog nacionalnog vijeća

# Država će pomoći Hrvate

*Zainteresiranost za materijalnu podršku jednoj značajnoj manifestaciji koju Hrvati sami odaberu, Danima Hrvata u Beogradu i Hrcku*

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Državne zajednice Srbije i Crne Gore spremno je pomoći određene projekte hrvatske manjinske zajednice u ovoj godini, izjavio je ministar *Rasim Ljajić* tijekom sastanka koji je, na vlastiti zahtjev, održao u srijedu u Beogradu s predstavnicima Hrvatskog nacionalnog vijeća. U tom smislu ministar Ljajić je zatražio da se idućih dana Ministarstvu dostave prijedlozi o tome što bi i u kojoj mjeri moglo biti financirano od strane Državne zajednice, a posebnu zainteresiranost pokazao je za pomoć u organiziranju jedne značajne manifestacije koju Hrvati sami odaberu. Predložio je, također, da Hrvati u SCG predstave srbijanskoj javnosti u Beogradu svoje stvaralaštvo u oblasti kulture, umjetnosti i tradicije na manifestacijama koje bi trajale više dana, a izrazio je i namjeru da Ministarstvo sudjeluje u sufinanciranju dječjeg podlistka »Hrvatske riječi« – Hrcka.

U delegaciji hrvatske zajednice sastanku u Beogradu prisustvovali su predsjednik Izvršnog odbora HNV-a *Lazo Vojnić Hajduk*



potpredsjednik HNV-a *Branko Horvat* i direktor NIU »Hrvatska riječ« *Zvonimir Perušić*.

**NIŠTA BEZ NOVCA:** Sastanak je održan dan uoči planiranog susreta predsjednika SCG *Svetozara Marovića* i predsjednika Republike Hrvatske *Stjepana Mesića* u Zagrebu, koji je bio zakazan za 11. i 12. ožujka, ali je dva dana uoči puta taj susret otkazan. Ministar Ljajić je delegaciju HNV-a obavijestio da je posjet najviših državnih dužnosnika SCG Zagrebu odložen za pro-

ljeće zbog prezaustetosti oba predsjednika.

Predsjednik IO HNV-a *Lazo Vojnić Hajduk* upoznao je ministra Ljajića s funkcioniranjem HNV-a, naglasivši kako hrvatska zajednica nailazi na velike probleme zbog toga što kao nova nacionalna manjina nema izgrađene kapacitete i infrastrukturu, te da unutar nje postoji samo jedna institucija koja je profesionalno ustrojena i koja ima



Rasim Ljajić, Lazo Vojnić Hajduk i Branko Horvat

## Začarani krug

»Vrtimo se u začaranom krugu«, rekao je *Lazo Vojnić Hajduk* ministru *Rasimu Ljajiću*. »Ne možemo raditi normalno zato što nemamo novaca, a nemamo novaca zato što nemamo izgrađene institucije. Od države, koja je osnovala manjinska nacionalna vijeća, očekujemo da rad tih vijeća i financira, kako bi ona mogla zadovoljiti svoju namjenu.«

relativno stabilne izvore financiranja, a to je Hrvatska riječ. »Vrtimo se u začaranom krugu«, rekao je *Vojnić Hajduk*. »Ne možemo raditi normalno zato što nemamo novaca, a nemamo novaca zato što nemamo izgrađene institucije. Od države, koja je osnovala manjinska nacionalna vijeća, očekujemo da rad tih vijeća i financira, kako bi ona mogla zadovoljiti svoju namjenu.«

*Rasim Ljajić* se složio s ocjenom da se bez novca ne može uraditi ništa, te je izrazio nadu da će nacionalna vijeća ove godine dobiti sredstva za svoje funkcioniranje. »Ova je zemlja već nekoliko mjeseci u paralizi zbog izbora i sporog formiranja vlade, ali se nadam da će do kraja ožujka biti usvojen državni proračun i da će u njemu biti mjesta za vijeća nacionalnih manjina«, dodao je on.

## MANIPULACIJE BIVŠEG REŽIMA:

Ministra *Rasima Ljajića* zanimao je niz pitanja u vezi s hrvatskom nacionalnom manjinom u SCG. Prije svega raspitivao se o svim tradicionalnim manifestacijama koje organiziraju i njeguju ovdajšnji Hrvati, pitao je goste za mišljenje budućnosti ujedinenog DSHV-a, a zatražio je i razjašnjenje o podijeljenosti istog naroda na Hrvate i Bunjevce. Na ovo posljednje pitanje *Lazo Vojnić Hajduk* je odgovorio kako »smo svi mi iz ove delegacije Bunjevci, ali smo potpuno svjesni da smo samim tim Hrvatima«, a da je podijeljenost izazvana »uvođenjem famozne šifre 028 u popis stanovništva, što je bila manipulacija bivšeg režima«. *Branko Horvat* je ukratko objasnio etimološko značenje riječi *Bunjevac*, naglasivši da postoje različite teorije o podrijetlu toga imena, ali da je jasno da je riječ o Hrvatima koji su pred Turcima u panonske krajeve i Bajski trokut došli iz Hercegovine, Like i Dalmatinske zagore.

**PIŠE SE ZBORNİK:** Delegaciju hrvatske zajednice ministar Ljajić je upoznao s namjerom Ministarstva da napravi zbornik nacionalnih manjina, u kojem bi sve nacionalne manjine u SCG bile zastupljene s osnovnim informacijama o brojnosti, teritoriju na kojem žive, povijesti, institucijama itd., pri čemu je uvažio i nekoliko sugestija koje su mu s tim u vezi upućene.

*Rasim Ljajić* je prihvatio poziv da uskoro posjeti hrvatsku manjinsku zajednicu u Vojvodini, a datum toga posjeta bit će određen naknadno.



Predavanje hrvatskog akademika Dušana Bilandžića u Subotici

# Svjedok jednog vremena

U sklopu proslave petogodišnje obljetnice postojanja i djelovanja Hrvatskog akademskog društva 5. ožujka u Subotici je održano predavanje *Dušana Bilandžića*, znamenitog političara, profesora, člana Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

Bilandžić je bio sudionik mnogih važnih političkih događaja proteklih šezdesetak godina te je predavanje bilo i neka vrsta svjedočenja o stvaranju i raspadu druge Jugoslavije. Tri kompleksa tema obuhvatio je Bilandžić u svojem predavanju: prvo, korijene raspada Jugoslavije, drugo, ratove na tlu bivše Jugoslavije i treće – što možemo očekivati u budućnosti.

**IZVANA CVJETA, IZNUTRA SE RASPADA:** Prema Bilandžiću, sudioniku ovih događanja, »1962. godine na jednom sastanku koji je trajao tri dana postavljena je dijagnoza da će se Jugoslavija vjerojatno raspasti ali to nisu rekli antikomunisti već dva osnivača Jugoslavije – Tito i Kardelj. Postavlja se pitanje kakva je to situacija u kojoj osnivač Jugoslavije Tito, predviđa raspad Jugoslavije, tim prije što je tada Jugoslavija ulazila u dvanaestu godinu najveće stope industrijskog rasta godišnje, prva na svijetu uz Japan. To je vrijeme kada milijuni odlaze s njiva, blata, u gradove, ljudi se školuju, svi imaju perspektivu, sve se lijepo razvija, besplatno je školovanje, socijalno osiguranje, zaposlenje višemano sigurno, dakle, to je vrijeme kada zemlja cvjeta. Međutim ona izvana cvjeta a iznutra se raspada. Tito je napravio prijelom 1964. godine smatrajući da se socijalizam i Jugoslavija mogu spasiti samo ako se stvori konfederacija i ako se prema nacijama u Jugoslaviji odnose kao razvijanim, modernim nacijama. Unošenje konfederalnih elemenata Ustavnim amandmanima i Ustavom počeo je međutim dizati na



noge intelektualnu i političku elitu u Beogradu. Oni su smatrali da stvari kreću, kako su rekli, protiv Srbije, i polako se kod njih stvorila slika da su Tito i Kardelj zapravo najveći smrtni neprijatelji Srbije. Pokušalo se i s revizijom Ustava i rušenjem Tita, ali kako to nije bilo moguće, sačekalo se da Tito umre i onda se krenulo u akciju.«

**ZASTRAŠUJUĆA NADMOĆ:** »Slobodan Milošević i njegova ekipa – naročito intelektualna – procijenila je krajem osamdesetih kako imaju zastrašujuću nadmoć prema protivnicima. U čemu se sastojala ta nadmoć? Milošević je procijenio: 'Imamo Savez komunista i JNA koji su za Jugoslaviju, imamo oba bloka i Zapadni i Istočni za Jugoslaviju, jer su tada po logici inercije oni podržavali opstanak Jugoslavije, imamo kapital savezni, imamo međunarodne veze, diplomaciju, imamo sve. To su

elementi komparativne prednosti prema svim našim eventualnim protivnicima i možemo ići u akciju. Čak je toliko zaprepasavajući negativni odnos za naše protivnike da će oni kapitulirati i prije nego što mi krenemo', smatrao je Milošević i krenuo u akciju 1989. Međutim, preko noći sve prednosti su se istopile. Raspao se SKJ, pao je Berlinski zid, raspao se SSSR, armija se koleba kao višenacionalna struktura, a Milošević to jednostavno ne vidi i ide dalje kao da su prednosti koje je imao na početku ostale trajne. On nije htio uvažiti te promjene, a morao je, odmah čim se raspao SKJ, čim je pao Berlinski zid, procijeniti da je to nova historijska situacija. Ali nacionalizam je slijep, bez obzira čiji, svaki je slijep na svoj način. To oni nisu vidjeli, išli su dalje, srljali i srljali, i dogodilo se sve što se dogodilo.«

**BUDUĆNOST JE U EUROPI:** Kraj predavanja Bilandžić je posvetio predviđanju budućnosti Balkana, koja se sada traži u Europskoj uniji, koja živi i razvija se od Rimskih ugovora 1957. godine. »Proces ujedinjavanja Europe nastavlja se u 21. stoljeću; ona ne može tolerirati da mali balkanski narodi, koji čine od 0,2 do 1 posto europske populacije, ugroze njezino ujedinjavanje. Zato je ona u ljeto 1999. godine, pokrenula projekt globalnoga rješenja za jugoistočnu Europu, koja se mora pacificirati, uspostaviti normalne međusobne odnose, razviti demokratske institucije, iskorijeniti naslijeđene nacionalističko-šovinističke ideologije, da bi s vremenom, u novom civilizacijskom ruhu, mogla biti primljena u Europsku uniju. Bit će to bolan i dugotrajan proces, ali druge alternative nema.«

J. D.

## Globalizacija nekad i sad

Uzگرد da spomenem, mi se danas borimo protiv globalizacije. Ja ću reći jedan detalj iz tog vremena, jedan čovjek iz Hrvatske visoki partijski šef kaže u to vrijeme: 'američka imperijalistička aždaja hoće da uništi komunizam, socijalizam', a Bakarić kaže: 'ne vrijedi ti ta bitka protiv tog vuka koji se zove američki imperijalizam, a posebno ti ne vrijedi to da ćeš se sačuvati od multinacionalnih kompanija. Ako ćeš se sačuvati od velikih multinacionalnih kompanija najbolji je način da uđeš u njih, priključiš se, da budeš unutra'. Evo mi danas imamo problema sa nekim ljudima koji se boje povezivanja sa zapadom, a tada je taj jedan Bakarić, pravovjerni komunist, to tražio u ono vrijeme.



Dušan Bilandžić



Hrvatsko akademsko društvo, osvrt na prošlost i planovi za budućnost

# Spona između dviju država

**H**rvatsko akademsko društvo osnovano je 20. studenog 1998. godine, a registrirano je 11. siječnja 1999. godine, kada je započelo sa svojim radom. Prvi predsjednik bio je *mr. Josip Ivanović* a u drugom četvorogodišnjem mandatu za predsjednika je izabran *Dujo Runje*, s kojim smo razgovarali o tome što se planira raditi u HAD-u u ovom periodu.

»Vrijeme kada smo osnovali HAD i sadašnje u mnogočemu se razlikuju. Danas je drugačije političko ozračje, postoji Hrvatsko nacionalno vijeće, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini se konsolidirao i ojačao, i može se reći da je politička scena hrvatske zajednice artikulirana. Kad je osnovan, HAD je bio spona između dvije države, Hrvatske i Srbije, bar što se tiče intelektualaca, i to u vrijeme kad su bili porušeni svi mostovi. Okosnica rada do sada su bili međunarodni znanstveni skupovi i okrugli stolovi i zahvaljujući takvoj profiliranosti u hrvatskoj zajednici, a i van nje, HAD je dobio svoj prostor. Sad je HAD etabliran kao udruga koja je služila afirmaciji intelektualaca Hrvata iz Srbije i koja je povezivala ljude iz Srbije i Crne Gore.«

**►HAD je dobio svoj poslovni prostor u zgradi Otvorenog univerziteta...**

HAD je ove godine dobio svoj prostor

koji je sada i opremljen te će moći lakše odgovoriti svome članstvu i misiji koju mu ovo vrijeme donosi. Planiramo odrediti da-



Dujo Runje

ne kada će se članovi HAD-a kao i drugi zainteresirani za suradnju s HAD-om moći javiti s određenim projektima koji su skladni s postavljenim ciljevima za ovu godinu. S tim projektima HAD će konkurira-

ti na natjecajima u zemlji i inozemstvu. Da bi olakšali i poboljšali komunikaciju sa članstvom, a i ne samo sa članstvom, u izradi su web stranice HAD-a, na kojima će članstvo moći davati svoje prijedloge i potpuno sudjelovati u radu društva bez obzira na udaljenost od Subotice, a to će nama služiti i kao evaluacija dosadašnjeg rada i kao putokaz za sljedeće zadaće.

**►Kako vidite ulogu HAD-a u hrvatskoj zajednici?**

Mi smo spremni, kao društvo, izići u susret potrebama drugih hrvatskih udruga kao logistička podrška u domenu djelatnosti HAD-a, što dosada nije korišteno u dovoljnoj mjeri. S konstituiranjem HNV-a i ostvarivanjem njegove zadaće u domeni kulturne autonomije vjerujemo da će HAD dobiti određene zadatke kako bi zajednica potpunije ostvarivala svoja prava.

Ove godine ćemo početi s izdavačkom djelatnošću koju do sada nismo mogli realizirati, prije svega iz ekonomskih razloga. Vjerujem da će sve više ovaj dio djelatnosti biti zastupljen i da će se profilirati određene edicije koje će permanentno izlaziti. Na ovaj način će članstvo dobiti drugačiju ulogu koja će biti aktivnija, sadržajnija i transparentnija.

J. D.

Održan peti aktiv učitelja hrvatskih odjela

## Potrebna je jasna strategija obrazovanja

**A**ktiv učitelja hrvatskih odjela održao je svoju petu sjednicu, na kojoj su pored učitelja sudjelovali i *Dujo Runje*, član Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća zadužen za obrazovanje i *Ivica Stipić*, ravnatelj Odjela za obrazovanje HNV-a. Aktiv učitelja informiran je o odlukama



usvojenim na skupštini HNV-a u vezi s obrazovanjem. Dujo Runje je istaknuo da će se poduzeti konkretni koraci za dopunsku izobrazbu učitelja na Učiteljskom fakultetu u Osijeku, te se trebaju odrediti osobe koje će polagati lektorat iz hrvatskog jezika. Također je istaknuo i da se treba izraditi jasna strategija izobrazbe na hrvatskom jeziku s kojom će se obratiti nadležnim ministarstvima u Republici Hrvatskoj, koja je zainteresirana izdvojiti sredstva jer je pitanje obrazovanja od strateškog značaja za hrvatsku zajednicu.

Kao trenutne potrebe za poboljšanje kvalitete rada potrebno je osigurati svakom učitelju određenu literaturu (rječnik hrvatskog jezika i drugo), a i osigurati lekturu za učenike. Sljedeće pitanje koje treba



staviti na dnevni red jest obrazovanje na hrvatskom jeziku u višim razredima osnovne škole i u srednjoj školi, odnosno Gimnaziji. Učitelji su na dnevnom redu imali i pitanje upisa prvaka u osnovne škole, te je dogovoreno da će se organizirati sastanci za zainteresirane roditelje.

Ishrana i ishranjenost školske djece

# Što i kako jedu školarci?

Piše: Dražen Prčić

U tekstu su konzultirani stručni radovi i analize: *Dr. sci med. Mirjane Pavlović*, FAO ekspertice i podaci iz knjige »Zdravstveno stanje stanovništva, zdravstvene potrebe i korišćenje zdravstvene zaštite«

Kako se hrane naša djeca?

Jednostavno pitanje uobičajene radne svakodnevice u kojoj su rovi ritam borbe za egzistencijalno preživljavanje sve češće kulturu unošenja namirnica u organizam banalizira nemarom vlastite ishrane, oličenom u prostoj želji da se glad zatomi najjeftinije, najbrže i najjednostavnije. Zaposleni roditelji, ne vodeći brigu o kvalitetnim dnevnim obrocima, zaboravljaju da se najveća šteta od nepravilne ishrane cijele obitelji reflektira na najmlađim članovima, kojima je ona, u biti, najpotrebnija i najvažnija za pravilan razvoj mladog organizma. U sudarima negativnih i pozitivnih »naj« strdavaju djeca, poglavito ona školskoga uzrasta.

**ISPITIVANJE IZ 1998. GODINE:** Prije šest godina (1998.) urađeno je opsežno ispitivanje, kako bi se utvrdile karakteristike ishrane i ishranjenosti školske djece na teritoriju Sjevernobačkog okruga. Istraživanje je urađeno na reprezentativnom uzorku od 863 djeteta u školskom uzrastu od 10 do 18 godina starosti. S obzirom kako od onda nisu sprovedena slična opsežnija ispitivanja, uz dozvoljena odstupanja, dobivene vrijednosti mogu se uzeti kao indikativni pregled relevantnih podataka o kulturi ishrane naših školaraca.

Dva obroka u tijeku dana konzumiralo je 48 posto, a sva tri 44 posto anketirane djece.

Svježe voće dnevno je uzimalo samo 43 posto, povrće »mizer-nih« 21 posto, meso i mesnate proizvode 30 posto, po jednu šolju mlijeka 36 posto, slatka bezalkoholna gazirana pića 39 posto, razne slane grickalice 28,5 posto ispitane djece.

Temeljitom analizom dobivenih vrijednosti baziranih na analizi

## Bolje je kad drugi razmišlja

Čini se da 27,2 posto djece, koja nemaju mogućnost samostalnog odlučivanja o izboru ponuđenog obroka, ima bolje izglede da izbjegne posljedice neadekvatnog unosa hrane. Utvrđeno je kako o zdravstvenim aspektima pravilne ishrane uvijek razmišlja samo 23,4 posto, često 25 posto, ponekad 38,3 posto, a nikad o tome ne razmišlja 12,3 posto ispitane djece školskog uzrasta.

## Roditeljski nemar

Laičkom analizom navedenih podataka prikupljenih i proučenih od strane iskusnih medicinskih stručnjaka, nazire se upečatljiv nemar od strane roditelja, koji zaboravljaju da njihova djeca u najvećem broju slučajeva upravo kopiraju i imitiraju osobine i navike svojih najbližih. Djeca u adolescentskoj dobi traže, na određeni način, životne uzore prema kojima nastoje formirati svoje buduće



antropometrijskih, fizioloških i biokemijskih parametara utvrđeni su sljedeći pokazatelji:

Pothranjenost kod 6,4 posto djece, umjerena pothranjenost kod 13,8 posto, normalna ishranjenost kod 66,2 posto, umjerena gojaznost kod 9,6 posto i na koncu, gojaznost kod 4,1 posto školskih ispitanika. Također medicinski stručnjaci otkrili su i ustvrdili brojne zdravstvene anomalije, posve neprimjerene starosnoj dobi anketirane djece, poput povišene sistolne arterijske tenzije (4,5 posto), izrazito povišene (2,3 posto), anemičnosti (8,2 posto-dječaci) i (16,4 posto-djevojčice), hiperkolesterolemije (11,9 posto), a primjerice hipertrigliceridemija kod čak 30 posto uzorka.

Dominira zaključak, kako su u ishrani ispitane školske djece dominantne konstante poput neurednog ritma svakodnevnog uzimanja obroka, nedovoljna zastupljenost mlijeka i mliječnih obroka, voća i povrća, a sve veća i učestalija je konzumacija nekvalitetnih

biće, no, ne nalazeći kvalitetne primjere u matičnoj obiteljskoj sredini, posegnut će za vlastitim, prečesto pogrešnim, rješenjima. Primjer visokog postotka samostalnog odabira obroka, koji se u najvećoj mjeri uzimaju izvan kućanskih resursa, najbolje potvrđuje nemogućnost autorizirane roditeljske kontrole. Nekvalitetna brza hrana, brojne jeftine grickalice zalivane sve većim količinama slatkastih gaziranih bezalkoholnih napitaka, neumitno dovode do poremećaja u ishrani, koji se u povećanim postotcima faktora zdravstvenog rizika impliciraju u razvoju budućih bolesti.



## Četvrtina djece uopće ne doručkuje

Interesantno je obratiti pozornost na utvrđenu činjenicu da čak 47,6 posto djece učestalo konzumira neki obrok izvan kuće, ponekad 37,4 posto, a samo 14,9 posto to čini rijetko ili nikada. Alarmantno je kako 23,5 posto djece uopće ne doručkuje, a u sklopu svog »doručka« samo 5,9 posto konzumira mlijeko i mliječne proizvode, voće i voćne sokove 1,9 posto. Znakovito je da mogućnost samostalnog odabira namirnica, koje će konzumirati u obliku obroka, ima čak 72,8 posto djece, što se, uz sve poštivanje osobnosti i ličnosti mladih osoba, pokazuje neučinkovitim glede kvalitete same ishrane koja nije pod nadzorom roditelja ili starijih osoba u obitelji.

zamjena poput slatkih gaziranih napitaka i slanih grickalica koje nezdravo »asistiraju« u dnevnom »zatamljavanju« gladi.

Primjetan je i osebujan otpor među ispitanicima u vezi želje, da promijene ili izmijene postojeći način ishrane, u visokom postotku od 62,8 posto, dok bi svega 37,2 posto djece bilo spremno učestvovati i poraditi na izmjenama svoje svakodnevne ishrane. U ovoj »pozitivnoj« skupini znakovit je veći postotak ženskih ispitanika (42,5 posto) u odnosu na muške (32 posto), te posve logično kod djece starijeg ispitanog uzrasta.

**CILJEVI I PREPORUKE:** Na temelju znanstvenih istraživanja i iskustava u analitičkom pristupu problemu pravilne ishrane djece u školskoj dobi Svjetska zdravstvena organizacija je donijela preporuke o prosječnoj potrošnji pojedinih nutrienata za populaciju, čime bi se osiguralo optimalno zdravstveno stanje i koje bi trebalo uključiti u nacionalne i regionalne programe za sprečavanje kroničnih bolesti vezanih uz način ishrane. Najveće restrikcije se odnose na unos masti, prije svega zasićenih masnih kiselina, dok se ostali nutrienti i energija koja se unosi putem hrane moraju bazirati na odgovarajućim normativima. Temelj cijelog projekta ogleđa se u korekciji prije svega obiteljske ishrane, koja je polazna točka pravilnog »obrazovanja« najmlađih i kroz koju će oni imati prilike spoznati vrijednosti kvalitetne i pravilne konzumacije odgovarajućih obroka. Konkretni rezultat ubrzo bi se uvidio u smanjenju vrijednosti nivoa kolesterola, koji predstavlja najveću opasnost u razvijanju budućih koronarnih oboljenja neovisno o dobnom uzrastu. Najučinkovitiji primjer preporuke čini tzv. Piramida ishrane prema kojoj se tijekom dana treba pridržavati određenih pravila u ishrani i unosu namirnica.

Žitarice i kruh trebaju participirati s 30-45 posto u dnevnom unosu, povrće i proizvodi od povrća 15-25 posto, voće i proizvodi od voća 10-15 posto, mlijeko i mliječni proizvodi 10 posto, te riba 10 posto, dok masti, ulja i slatkiši trebaju participirati u najviše 5 posto dnevnih vrijednosti. Slijedeći navedene primjere pravilnog unošenja potrebitih



## Nojevo meso

Nedavno je u Gulyás čardi na Paliću održan jednodnevni seminar posvećen popularizaciji nojevog mesa kao nutritivnoj inovaciji u poboljšanju pravilnije i kvalitetnije ishrane. Na tom seminaru Dr. sci med. Mirjana Pavlović je prezentirala nutritivne vrijednosti nojevog mesa u komparaciji s drugim, najčešće korištenim mesom u našoj svakodnevnoj ishrani. Znakovito je značajan manjak masti, kalorija i kolesterola u usporednim postotcima, što predstavlja mogućnost kvalitetne inovacije u »zdravom« tanjuru.



životnih namirnica postiže se ravnomjerna ravnoteža u adekvatnoj zastupljenosti svih grupa, a sve u cilju postizanja pravilnog rasta djece i normalnog odvijanja životnih funkcija mladog organizma. Ovakvom piramidalnom ishranom smanjuje se štetno djelovanje zasićenih masnih kiselina (bitno smanjen unos), povećava se konzumacija vlaknastih materija i postiže optimalni unos potrebitih nutrienata.

**EPILOG:** Sagledavajući objektivne parametre (nedostatak vremena, besparica), koji uvjetuju složeniji aspekt ovog »užareno« problema koji sve više uzima maha, jedino djelotvorno rješenje nalazi se u osnovnoj jedinici našeg postojanja – obitelji. U njoj sve počinje i završava za zajedničkim stolom oko kojega sjede svi njezini članovi. Treba pokušati, u prvom redu, za vrijeme rijetkih okupljanja svih članova tijekom vikenda posvetiti više pažnje na kvalitetu odabranog obroka, porazgovarati o mogućim promjenama u ishrani, a ako je potrebno i energično ukazati na moguće posljedice.

Naravno, najbolje je ukoliko uspijete pronaći zajednički jezik s najmlađim članovima, koji će zasigurno u najvećem postotku iskazati otpor prema »soljenju pameti« i smjernicama glede pravilnije ishrane. Ali ih nikako nemojte prisiljavati nekim fizičkim prijetnjama ili pak torturama, jer bi to moglo postići radikalno negativan retro efekt u kojem bi djeca stekla određene averzije prema pravilnoj ishrani i unosu potrebitih zdravih materija, reflektirajući svoj otpor posve suprotnim reakcijama oličanim u izgladnjivanju (anoreksija). Ovo je pogotovo opasno kod djevojčica i djevojaka koje su najrizičnija skupina. Pokušajte vlastitim primjerom ukazati na nužnost pravilne ishrane, a nikako nemojte zaboraviti povremeno pohvaliti djecu, kada se pridržavaju vaših uputa glede hrane. Lijepa riječ gvozdena vrata otvara, a usta su glavna vrata organizma vašeg djeteta!

Dr. Dušan Janjić, koordinator Foruma za etničke odnose

# Reforme se ne mogu zaustaviti

*Za nekih četiri do pet godina Vojska SCG će biti jedna potpuno nova, moderna vojska. To je nepovratni proces koji se ne može zaustaviti \* Oni koji su inzistirali na državotvornosti od takozvanih demokratskih stranaka nisu uspjeli do kraja tu liniju artikulirati \* Moram reći da se ovdje pati od jednog mita o takozvanoj srednjoeuropskoj, multietničkoj tolerantnoj Vojvodini\* Manjinama se neće puno pomoći tako što će Novi Sad imati autonomiju one moraju imati utjecaja na lokalnu vlast, a lokalna vlast mora imati odgovarajuće instrumente i novac*

Razgovor vodila: Jasminka Dulić



**N**akon izbora nove vlade Srbije i smjena na mnogim državnim funkcijama, kao jedan od mogućih kandidata za mjesto šefa Koordinacijskog centra za Kosovo pominjao se sadašnji koordinator Foruma za etničke odnose dr. Dušan Janjić. On bi, prema pisanju pojedinih beogradskih dnevnih listova, na toj poziciji trebao zamijeniti Nebojšu Čovića. Janjić je u izjavama novinarima potvrdio da mu je premijer Srbije Vojislav Koštunica ponudio mjesto predsjednika Koordinacijskog centra.

Dr. Dušan Janjić radi na Institutu društvenih znanosti u Beogradu, doktorirao je na teoriji nacije i nacionalizma i istraživački se time bavi. Glavna područja na kojima radi su: teorija nacionalizma, etnički sukobi i manjine, te manjinska zaštita. Bio je jedan od osnivača Foruma za etničke odnose 1989. godine kojeg je osnovalo 128 osnivača iz tadašnjih republika a sadašnjih država bivše Jugoslavije i iz Europe i Amerike.

**HR: Zašto je osnovan Forum za etničke odnose?**

To je bila ideja da se ljudi koji se znanstveno bave problemima nacionalizma, manjina i nacija udruže, jer je 80-ih godina to bio problem. Politika prema manjinama i uopće prema naciji smatrala se monopolum političara i tko god bi napisao neku knjigu iz teorije nacionalizma, ili drugačije postavio to pitanje, bio bi označen kao nacionalist. Tako je došla inspiracija da se udružimo u borbi za dostupnost informacija i slobodu rada. Forum je prošao kroz dva procesa. Imali smo iz Hrvatske negdje oko dvadeset osnivača – profesora iz Zagreba, Zadra, Splita i za sve vrijeme rata stalno smo bili u kontaktu i radili na zajedničkim projektima. Jedan od rezultata je knjiga Analiza etničkih sukoba na teritoriju

bivše Jugoslavije koja je, na žalost, objavljena samo na engleskom jeziku u Italiji. Drugi proces je takozvani proces demokratizacije, i mnogi naši članovi, koji su tada bili znanstvenici, postali su političari, što je malo promijenilo prirodu Foruma pa je on postao jedna vrsta mreže za lobiranje, koja dosta dobro radi. Sačuvali smo te naše odnose solidarnosti, a za to je bio ključan rat u Hrvatskoj kao i rat u Bosni, gdje smo, htjeli ne htjeli, morali nekim našim članovima pomagati. Ostale su te veze solidarnosti i moram kazati da je to i najvažnije.

**HR: Postoji li Forum i danas?**

Godine 1997. u Pečuhu je održana poslijeratna skupština i dogovorili smo se reorganizirati Forum i tada je formirana Mreža za etničke odnose u Južnoj Europi, koja radi tako što su njeni članovi osnivači, plus organizacije koje su oni napravili i organizacije koje su im se pridružile, a sam Forum za etničke odnose je nastavio djelovati samo u Srbiji. Prema tome mi trenutno djelujemo u Beogradu, u Srbiji, ali i dalje radimo puno regionalnih i međunarodnih projekata, kao što je na primjer istraživanje terorizma i organiziranog kriminala na osnovu kojeg će se raditi serija treninga za mlade diplomate, ljude iz vojske, policije i partija. Postoje i regionalne europske studije u oblasti ljudskih prava i etnicite-ta koji je lociran u Sarajevu gdje rade i profesori iz Hrvatske

**HR: Koji su najvažniji nalazi u knjizi u kojoj ste analizirali etničke sukobe na tlu bivše Jugoslavije?**

Taj konkretni projekt je bila ideja pokojnog profesora Ernesta Geldera koji je želio da ljudi iz Hrvatske i Srbije, koristeći svoja usporedna iskustva etničkih sukoba i ratova, napišu knjigu koja u suštini analizira sukob u Hrvatskoj i daje





preporuke kako se poslije tog sukoba može živjeti zajednički. Radili smo i mnoge druge analize o ratu u Bosni i Hercegovini i na Kosovu. U centru etničkih sukoba, koje smo mi imali, bio je raspad ili kriza institucija stare Jugoslavije i jedno političko vodstvo koje je išlo logikom mobilizacije masa na osnovama etnonacionalizma. Komunisti Jugoslavije nisu našli ni dovoljno zajedničkog interesa ni pameti da reformiraju svoju državu, bilo da je konfederaliziraju bilo da se na miru razdijele kao Slovačka i Češka i da jednostavno prepušte vodstvo drugima što se događalo u Mađarskoj, Slovačkoj, Češkoj, što će reći, da mi u osnovi nemamo klasične etničke sukobe. Mi imamo u suštini upotrebu nacionalizma za motiviranje ljudi i čitav sustav politike koji koristi etnički faktor u suštini za dvije stvari: jedna je za pravljenje nove države ili za pokušaj kontrole teritorija stare države, kao što je Milošević koristio srpski nacionalizam da bi »branio« u početku socijalizam a potom Jugoslaviju, a u suštini je pokušao kreirati, kako je on rekao, skraćenu Jugoslaviju koju bi kontrolirao srpskom većinom. S druge strane nacionalizam se koristio da bi se napravile nacionalne države. To je jedan faktor, a drugi faktor, koji još nije dovoljno istražen, ali je potpuno evidentan je narastanje jedne nove bogataške klase, profitera, koji su kroz rat dobili ubrzanje i skratili period otimanja državne imovine i pretvaranja u privatnu.

**HR: Koja je bila uloga bivše JNA u ratu?**

Vojska je, moram kazati, imala jednu nečasnu ulogu i mi smo u jednoj analizi,

koju smo radili 1994. godine unutar projekta Srbija između prošlosti i budućnosti, to nazvali Srpski kraj jugoslavenske vojske. U suštini vojska je sama doživljavala krizu institucija odlaskom Tita, nije imala više nespornog vođu i unutar nje same vodila se borba između onih koji su je željeli reformirati i onih koji su željeli da armija bude slijepa poslušnica politike, a pod politikom su uglavnom podrazumijevali onu staru komunističku politiku, tako da je vojska, do brim dijelom, bila čimbenik protiv promjena, a promjene su objektivno značile prestanak monopola državne svojine. To je bio važan čimbenik njihovih privilegija, jer je cijeli taj vojno-industrijski kompleks živio u svom svijetu, u svijetu svojih bolnica, svojih odmarališta i tako dalje. Unutar same vojske bilo je veoma liberalnih elemenata i u stvari je Milošević sve vrijeme manipulirao njima, pokušavajući pridobiti njihovu suglasnost ili podršku i on nije to do kraja uspio. Sve do slovenskog rata.

**HR: Na koji način je to uspio?**

U suštini rat u Sloveniji je zlouporabljene, ne toliko da bi se nametnula sila Sloveniji, nego da se vojska očisti od liberalnih i proreformskih generala. Neki od generala, koji su spadali među najkvalitetnije i najliberalnije časnike JNA, jednostavno su se našli na drugoj strani. To su bili ljudi koji su podržavali ideju da se vojska ne smije mješati u politiku, a ako političari već hoće konfederaciju da je bolje napraviti konfederaciju nego se tući. Od slovenskog rata u suštini vojska pada pod potpunu Miloševićevu dominaciju i funkcionira kao srpska vojska, koja je pri tome na dva načina uključena u proizvodnju sukoba. Jedan je socijalno-politički, kočila je reforme, sprečavala normalan put pronalaženja rješenja što je izazivalo eskalaciju nezadovoljstva i onda je vojska sebe namjestila kao jednu od onih institucija koju građani prepoznaju kao Miloševićevu soluciju. A drugo je aktivno sudjelovanje. Bez obzira na sve priče, ona je aktivno sudjelovala u oružanim sukobima, i negdje ih je i sama izvodila. Vrlo je malo podataka o direktnom sudjelovanju JNA u etničkom čišćenju, ali je puno podataka o tome kako je JNA osiguravala teren, gdje su onda updale takozvane nekontrolirane, dobrovoljačke grupe, a koje su u suštini bile itekako povezane s vojskom. Mislim da je vojska sebi dozvolila ne samo da izgubi karakteristiku općejugoslavenske, nego i da se onda na srpskoj strani vuče poslušnost sve do zločina - gdje su najveći zločini Srebrenica, Vukovar, Sarajevo.

**HR: Hoće li se uspjeti reformirati vojska koju opterećuje takvo nasli-**

**jede?**

JNA je imala neslavan kraj i dandanas vojsku to opterećuje. I danas imate puno ljudi koji su bili vezani za ratne operacije i koji su sada u strahu od mogućih kazni i to je čimbenik kočenja na primjer suradnje u Haagu u smislu isporučivanja vojnih dokumenata u vezi s ratnim operacijama ili faktor nestabilnosti u smislu da pokušavaju očuvati stare kontraobavještajne strukture koje su dobrim dijelom, kao i DB, ušle u vezu s kriminalom tako da se u vojsci desilo još jednom posrtanje da su neki njeni segmenti preko vojno-industrijskog kompleksa bili umiješani u šverc oružja, nafte, cigareta.

Može se reći da je ministar *Boris Tadić* uradio puno toga na promoviranju ideje reforme i da je uz aktivnu podršku koju je imao od crnogorskog dijela, znači zamjenika *Vukašina Maraša* i pogotovo predsjednika *Svetozara Marovića*, povukao poteze koji znače početak stavljanja vojske pod civilnu kontrolu. Trenutno je zapelo oko strategije obrane i konkretnih poteza one suštinske reforme vojske. Tu ima jedan ozbiljan problem. Da biste pravili reformu sustava obrane, vi morate prije toga imati reformu sustava sigurnosti, a po Ustavnoj povelji strategija sigurnosti je u rukama država članica, dakle Srbije i Crne Gore, a strategija obrane je u rukama Vijeća ministara. To je naopako, počeli su graditi kuću od krova a ne od temelja i ne znam kako će se taj problem riješiti.

**HR: Gdje Vi vidite suštinu problema i načine njihovog rješavanja?**

Znam da ta strategija kao dokument nije inventivna jer se tu nema puno prostora. Vojska se uputila u smjeru otvorene suradnje s NATO-m i kad vi sebi kao cilj postavite Partnerstvo za mir, onda nema velikog prostora za inventivnost, jednostavno dokumenti se prepisuju. Ozbiljniji je problem, međutim, koliko ste vi sposobni osigurati novac za vojsku, za re-trening tih ljudi radi drugačijeg obrazovanja i koliko je država stabilna da ta vojska može stupiti u komunikaciju s drugima. Apsolutno je međutim jasno sljedeće: mogućnosti povratka nema, vojska će se transformirati. Vojska je ušla u tijesnu stručnu i ostalu suradnju prije svega s NATO-m, unutar NATO-a posebno s Britancima i Amerikancima. To ide dotle da je, kao što se zna, Beograd ponudio da će neke njegove specijalne žandarmerijske i vojne jedinice sudjelovati u mirovnim operacijama Ujedinjenih naroda u Afganistanu, Liberiji pa i kao saveznička pomoć Amerikancima. Drugo, sasvim je moguće proširivanje vojno-tehničke suradnje s Amerikom iz jednostavnog razloga što je Vojno-industrijski kompleks Amerike u koji spadaju i željezare United Steel kupio Smederevo i moguće je široko ili masovno baziranje američkih i stranih vojnika u Nišu. Dakle, treba očekivati da će u Srbiji biti američkih baza, ali ono što je tu novo jest da su ljudi u vrhu vojske to prepoznali kao svoj interes. Postoji američka velika baza na Kosovu, kad je bude u Nišu, uz jednu bazu u Bugarskoj, sasvim je normalno da će Ame-

rikanci onda itekako vršiti pritisak i na Europljane i na KFOR da se uspostavi normalna sigurnost u toj oblasti, a ja mislim da su mir i sugurnost interes i Srbije, kako na samom njenom teritoriju tako i na Kosovu.

#### **HR: Mogu li se započeti procesi reformi u vojsci zaustaviti?**

Većina u vojsci i u političkom vodstvu shvatila je kako se mora surađivati prije svega u suočavanju s tri velika izazova sigurnosti. Jedno je trgovina oružjem za masovno uništavanje, a bivša Jugoslavija i Srbija bile su jedan od centara te trgovine s Irakom, Libijom i ostalima. Drugo je borba protiv organiziranog kriminala a posebno onoga koji sudjeluje u financiranju terorizma i distribucije oružja. I treće je sam terorizam. Od jugoslavenske vojske neće više ostati ni kamen na kamenu. Vjerojatno za nekih četiri do pet godina to će biti potpuno nova vojska kao što su to na primjer sada hrvatska ili slovenska vojska, dakle jedna moderna vojska. To je jedan nepovratni proces koji se ne može zaustaviti.

#### **HR: Činjenica je da su sve europske države nacionalne države. Srbija još uvijek nema riješeno to pitanje, počevši od ustava pa nadalje. Nije li to plodno tlo za političku radikalizaciju?**

Možda, kad su glasači u pitanju. Kad se pogleda ozbiljno kampanja 2003. godine, dvije su teme dominirale: jedna je tema strah od siromaštva koja je bila veoma prisutna kod građana, strah od daljnjeg siromašenja a političari su to iskazivali kao napade na lopovsku vladu, na lopovluke, na korupciju i dobrim dijelom zadovoljavali tu potrebu, s tim što su radikali išli korak dalje, koristeći komunističku demagogiju pa su obećavali kruh za tri dinara i slične mjere. Drugo je pitanje bila Srbija kao država. Oni koji su inzistirali na državotvornosti od takozvanih demokratskih stranaka nisu uspjeli do kraja tu liniju artikulirati. *Vladan Batić* je to radio vrlo nesporno, a oni drugi nedorečeno, tako da u suštini možemo kazati da to pitanje ostaje otvoreno i to je jedan od problema sadašnjeg političkog vrha, a i šovinista. Oni su suviše frustrirani Jugoslavijom, postojanjem Jugoslavije i jednostavno su još uvijek nesporni pomiriti se s time da se teritorijalni okvir suzio. Osobno od 1986. godine zagovaram potrebu da se prvo Srbija konstituirala kao država, a tek onda ona može, ako treba, pomagati i drugim Srbima. No, mi smo doživjeli kritike da smo mondijalisti, jer zapravo šovinsti još uvijek misle kako postoji neki prostor gdje bi se mogao malo proširiti teritorij. Zašto *Tomislav Nikolić* nije inzistirao na Ustavu Srbije i granicama u svojoj kampanji? Zato što ostaje otvoren za priključenje Crne Gore, a i Republika Srpska tu visi u zraku. Većina političkog vodstva nije na razini zahtjeva građana da se uredi državne institucije i ostalo, nego su još uvijek frustrirani. Prije svega raspadom Jugoslavije, a malo njih je spremno naučiti lekciju iz izgubljenih ratova. Postoji ona floskula srpskog šovinizma da su Srbi uvijek dobivali

u ratu a gubili u miru, što je dakako potpuno netočno, jer i ranije su gubili u ratovima ali su dobivali u pregovorima jer su bili na pobjedničkim stranama. Prvi put se pod Miloševićem dogodilo da je srpsko vodstvo bilo na gubitničkoj strani. Oni su radili mimo svijeta i protiv svijeta i u suštini su izgubili sve ratove, ali to se još uvijek ne izgovara. Ima puno onih koji su napustili Miloševića i glasovali protiv njega, čak i jurišali 5. listopada na njegove institucije, u suštini da ga kazne za ono što je uradio ali ne sa saznanjem da taj rat nije bilo moguće dobiti, nego zato što ga je on loše vodio. Toga ima na primjer kod radikala i još kod onih ekstremnijih krugova koji kažu 'pošaljimo vojsku na Kosovo', ali u suštini jedan od problema je to što ne postoji svijest o onome što se dogodilo. A između ostalog dogodio se gubitak ratova u Sloveniji, Hrvatskoj i na Kosovu.

#### **HR: Kako vidite rješavanje pitanja Vojvodine?**

Moram reći kako se ovdje pati od jednog mita o takozvanoj srednjoeuropskoj, multietničkoj tolerantnoj Vojvodini i to je tako bilo od kraja 70-ih godina. U suštini Vojvodina je najviše promijenila svoju etničku sliku, što se vidi prema posljednjem popisu, ali ne samo to. U Vojvodini je nastanjen ogroman broj, stotine tisuća, ljudi koji su kao izbjeglice došli iz Hrvatske, Bosne i Kosova i zapravo nose traumu rata, ne frustraciju ali traumu, a između ostalog i traumu nacionalističke indoktrinacije protiv drugih, tako da i ne čudi što je Vojvodina u stvari uporište radikala, socijalista pa i ovih nacionalističkih opcija DSS-a i ostalih, a tu su i ona društva Obraz, Svetozar Miletić i tako dalje. Dakle, to je jedna stvar. Druga stvar je virus etnonacionalizma koji nije obuhvatio samo većinu, on je zahvatio i manjine i to je jedna vrsta reakcije jer ne možete vi sad živjeti u jednom okruženju u kojem dominira jedna ideologija bez određene reakcije.

#### **HR: Što podrazumijevate pod terminom etno-nacionalizam?**

To je termin koji je nastao svojevremeno u Švicarskoj i on pravi razliku između nacionalizma koji inzistira na državljanstvu, što smo mi nekad zvali patriotizam. Znači, što je loše ako netko voli svoju naciju i želi da ona bude i država? Nije ništa loše ako to radi demokratskim i građanskim putem. Etnonacionalizam je s druge strane onaj koji inzistira isključivo na etničkoj pripadnosti. Znači etnonacionalizam je onaj nacionalizam koji inzistira ne na naciji državi nego na etnički čistoj nacionalnoj državi. Znači, državi u kojoj ne bi trebalo biti drugih, a ako ih ima onda trebaju biti građani drugog reda.

#### **HR: Koji su mogući instrumenti rješavanja međunacionalnih odnosa, da ne bude građana prvog i drugog reda?**



Mislim da je glavni problem trenutno problem decentralizacije vlasti. Za sve građane Vojvodine i za samu Srbiju bilo bi jako ljekovito kad bi Vojvodina imala mnogo viši stupanj autonomije i odgovornosti vodstva, ali unutar toga ja sam zagovornik regionalizacije Vojvodine, jer neće sama činjenica da je Vojvodina postala samostalnjija riješiti problem manjina, problem tolerancije, problem razvoja, već mislim da tu treba vlast još više približiti građanima jačanjem regiona Srijem, Banat i Bačka ili kako već građani odluče, i lokalne samouprave. Za obične građane, a pogotovo za neke manjine koje su u nekim slučajevima kao hrvatska manjina prepolovljene prema broju, ili zanačajno umanjene kao mađarska, također kao posljedica rata i iseljavanja pa i siromaštva i bježanja iz besperspektivne zemlje, neće im se puno pomoći tako što će Novi Sad imati autonomiju. Oni moraju imati utjecaja na lokalnu vlast, a lokalna vlast mora imati odgovarajuće instrumente i novac. Postoji tu još jedan element koji bi se morao razvijati, upravo zato što Vojvodina nije tolerantna i multietnička kao što se to priča, a da bi to bila mislim da je jako važno razvijati te elemente manjinske samouprave gdje su nacionalna vijeća jedan od instrumenata. ■

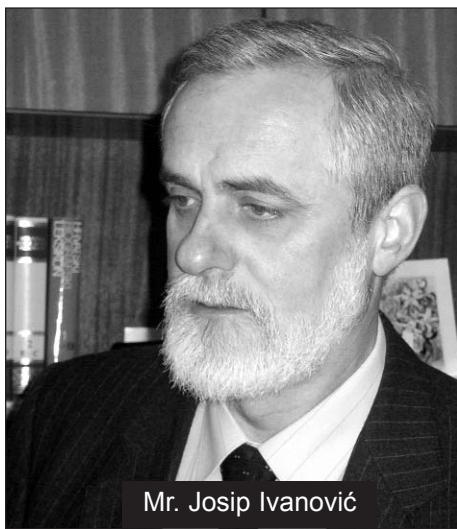


Predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća

## Tri godine HGD Crne Gore

Predsjedništvo Hrvatskog građanskog društva Crne Gore iz Kotora pozvalo je predsjednika Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i Crnoj Gori *mr. sc. Josipa Ivanovića* da 6. ožujka 2004. godine prisustvuje trećoj redovitoj godišnjoj skupštini ovoga Društva održanoj u Baru. Budući da se on nije mogao odazvati na ovaj skup uputio im je pismo u kojemu između ostaloga stoji sljedeće:

»Od srca čestitam Hrvatskom građanskom društvu Crne Gore i svim njegovim vrijednim članovima i rukovodiocima tri godine postojanja i uspješnog djelovanja koje se prostrilo diljem cijele Crne Gore u ime Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine, u ime hrvatske zajednice na ovim prostorima i s velikim zadovoljstvom i ponosom u svoje osobno ime. Želeći Vašem Društvu i dalji prosperitet i živu aktivnost na dobro našega Naroda, u nadi sko-



Mr. Josip Ivanović

rog susreta ostajem s poštovanjem.«

### Buđenje MO DSHV u Sonti

Hrvatski puk u Sonti pozitivno razmišlja o ujedinjenju DSHV-a i HNS-a u jednu stranku. Iako u ovom selu nije bilo članova HNS-a, ljudima nije bilo po volji postojanje dvije političke stranke u okviru jedne male nacionalne zajednice. K tome je i MO DSHV-a bio posljednjih godina u krizi, tako da je broj članstva pao na desetak osoba. Samo upornošću čelništva stranke u Sonti, MO je opstao, a koncem protekle i početkom ove godine došlo je i do osjetnog porasta broja članova. Ohrabruje podatak da među novoprimitim članovima većinu čine osobe mlađe od 40 godina. Predsjednik MO-a *Ivan Kozbašić* nada se daljnjem omasovljenju:

»Na kongresu ujedinjenja u Subotici izabran sam u Predsjedništvo stranke, a *Stipan Siladev* u Vijeće. Ohrabruje me ovo ujedinjenje, kao i sve što je na kongresu rečeno. Nadam se da će ovim potezom biti

deblokirani i rad HNV-a. Vjerujem da će biti i pozitivnih odjeka u lokalnu. U Sonti je bilo dosta članova DSHV-a koji su se pasivizirali tijekom devedesetih godina, a danas takvih u Sonti živi preko 30. Nadam se da će se većina njih ponovno aktivirati što bi bio izuzetno veliki dobitak za MO. Moramo razmišljati o lokalnim izborima koji su sve izvjesniji. Kao i na prošlim, nećemo se skrivati iza famozne skraćenice GG, na izbore idemo kao DSHV. O predizbornoj kampanji se moramo hitno dogovoriti, moramo odabrati prikladne kandidate za organe MZ i SO Apatin. Raduje me da moji Sončani u svakom momentu znaju kako će glasovati, pokazali su to u prosincu, kad je Koalicija za toleranciju bez ikakve kampanje u Sonti odnijela uvjerljivu pobjedu. Cilj nam je da imamo svoje ljude i u Savjetu MZ Sonta, kao i u SO Apatin. Optimist sam, mislim da ću odabirom kvalitetnih kandidata i pravilnom kampanjom taj cilj i dostići.«

Nekoliko vijećnika nezadovoljno radom VII. redovite Skupštine DSHV-a

## Prijevara pod okriljem ujedinjenja

»Na sedmoj redovitoj Skupštini DSHV umjesto ujedinjenja dvije hrvatske stranke, DSHV-a i HNS-a, desila se obnova HNS-a pod imenom DSHV. Sve je ovo učinjeno uz nezapamćene prijevare i falsifikate apsurdne za civilizirano demokratsko društvo« – stoji u tekstu što je Uredništvu »Hrvatske riječi« dostavljen uz desetak potpisa na čelu s *Blaškom Temunovićem*.

Uz kritički osvrt na tijek te sjednice dostavljena je i sljedeća žalba:

»Mi dolje potpisani delegati VII. redovite Skupštine DSHV-a, delegirani u mje-

snim organizacijama DSHV-a podnosimo žalbu sa željom da se ispituju sljedeća činjenična stanja:

- Jesu li na VII. redovitoj Skupštini kao izaslanici bile osobe koje nisu članovi DSHV-a, a imali su pravo odlučivanja?

- Je li prekršen član 30. Statuta DSHV-a i u slučaju propusta kako se isti može ispraviti?

- Tko je i zašto izvršio promjenu prijedloga Predsjedništva Vijeća i Organizacijskog odbora za članove kandidacijske i izborne komisije?

- Je li izborna komisija ispitivala ispravnost

## O Sveučilištu u Subotici

U petak 5. ožujka 2004. godine na zakazanom razgovoru kod gradonačelnika Subotice *Geze Kucsera* bio je predsjednik Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i Crnoj Gori *mr. sc. Josip Ivanović*.

U razgovoru je gradonačelnik Subotice informirao predsjednika HNV-a, *mr. sc. Josipa Ivanovića* o tome da je Skupština općine Subotica donijela odluku o usvajanju Elaborata o osnivanju multietničkog sveučilišta u Subotici, kao i odluku o pokretanju inicijative za poduzimanje potrebnih aktivnosti i koraka u pravcu osnivanja ovoga sveučilišta.

Također je gradonačelnik Subotice izrazio je spremnost na suradnju s Nacionalnim vijećem hrvatske nacionalne manjine ne samo u pogledu obrazovanja potrebnih hrvatskih kadrova na budućem sveučilištu već razumijevajući i ukupnu problematiku u radu nacionalnih vijeća. ■

### Ravnatelj HMI u Vojvodini

Ovoga vikenda hrvatske institucije u Somboru, Subotici, te Srijemu posjetit će ravnatelj Hrvatske matice iseljenika iz Zagreba *Nikola Jelinčić*. Danas je u posjetu Somboru, HKUD-u »Vladimir Nazor« gdje će s početkom u 19 sati uz prigodan kulturni program biti organizirano predstavljanje Hrvatske matice iseljenika, sutra ima susret sa subotičkim gradonačelnikom *Gezom Kucserom* (9.30) i sastanak s predstavnicima hrvatskih institucija u HKC »Bunjevačko kolo« (11.00), a zatim obilazak svetišta *Bunarić*, *Franjevačke crkve* i *Katedrale*. U nedjelju je ravnatelj HMI *Nikola Jelinčić* u posjetu HKPD »Matija Gubec« u Rumi (14.30) gdje će se HMI predstaviti okupljenim predstavnicima hrvatskih društava iz *Petrovaradina*, *Sremske Mitrovice*, *Novog Slankamena*, *Golubinaca* i *Rume*. ■

glasačkih listića i njihov broj?

- Je li podjela glasačkih listića vršena uz

ovjeru prijema listića od strane izaslanika?

- Jesu li obje liste podrške za predsjedničkog kandidata u skladu s odlukom Vijeća i Predsjedništva, odnosno je li obje sa- drže ime i prezime, JMBG, mjesnu organizaciju potpisnika i potpis kandidata?

- Je li član izborne komisije bio izaslanik koji je ujedno i kandidat na glasačkom listiću?

Da bi u što kraćem roku eventualne nepravilnosti oko organizacije i rada Skupštine bile obrazložene, molimo Nadzorni odbor DSHV-a da u roku od 15 dana od datuma prijema odgovore pismenim putem na adresu *Šandora Petefija 13, 24000 Subotica*, na ime *Blaška Temunović*.

U Subotici, 2. 3. 2004. godine

Kako se obraniti od elementarne nepogode?

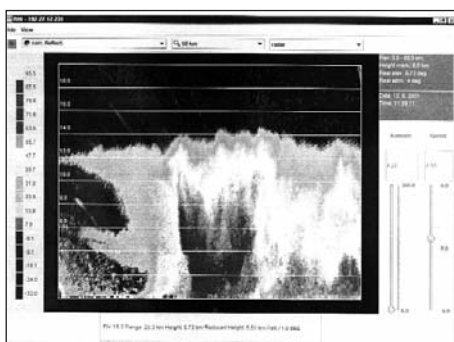
# Zaštita od grada

Pišu: prof. dr. Toma Krmpotić i prof. Grgur Musanić

Još odavna jedan od najvećih neprijatelja vojvođanskih poljoprivrednika i njihovih usjeva je jedna od najneugodnijih elementarnih nepogoda – jaki grad. Napredna tehnologija sofisticirane obrane, kojom razvijeni svijet već dugo vlada, do skora je bila posve nedostupna u našem okruženju. Ali odnedavno, stvari su se počele mijenjati na bolje...

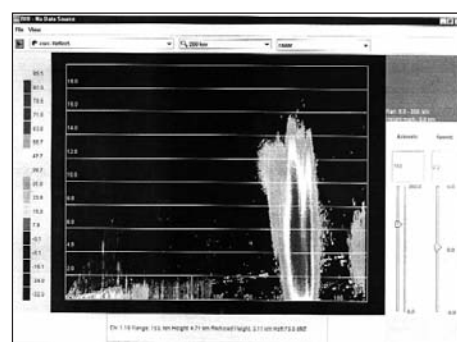
U kratkim crtama udžbeničkog pojašnjenja dat ćemo prikaz znanstvenih prijedloga za efikasnije povećanje poljoprivredno-proizvodnih potencijala Vojvodine, koji su ogromni, ali se nedovoljno koriste.

**CENTAR ZA PROTUGRADNU OBRANU:** Centar je u stvari kompleks zgrada iznad kojih je smještena radarska postaja u obliku zemljine kugle. Ovaj centar ima skoro sve karakteristike meteoroloških stanica koje koristi za jedan dio svojih aktivnosti, iako posjeduje radarske uređaje za promatranje i radio link, kojim je povezan sa sličnim i istovjetnim centri-

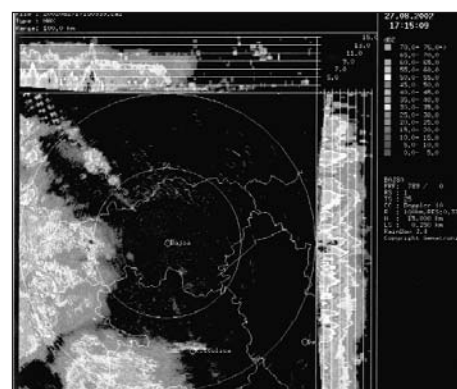
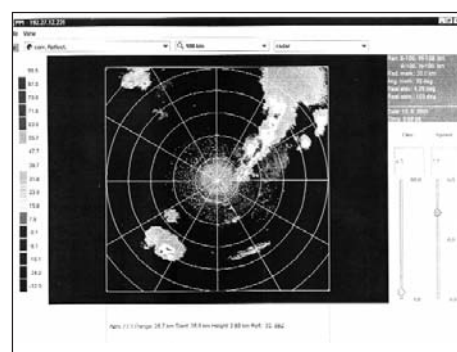


ma u zemlji. Njegov osnovni zadatak je organizacija, upravljanje i kontrola protugradnom zaštitom u kružnom dometu od 50 do 70 kilometara i površinom od oko 800.000 hektara.

U radarskom centru radi 15 ljudi u dvije smjene, tako da je centar aktivan 24 sata na dan. Posao koji se odnosi na uočavanje, praćenje i identifikaciju oblaka, a posebice gradonosnih oblaka, je kompjuteriziran. U postaji rade iskusni meteorolozi koji na osnovu izgleda oblaka, njihove brzine kre-



tanja i drugih važnih meteoroloških podataka profesionalno predlažu uporabu protugradnih raketa. Međutim, odluke o uporabi protugradnih raketa donose radnici radarskog centra uz suradnju s glavnim centrom u Beogradu i uz suglasnost kontrole leta s aerodroma u Beogradu zbog koordinacije među centrima u zemlji i sigurnog preleta zrakoplova nad teritorijem određenog radarskog centra. Svaki radarski centar ima protugradne stanice koje su pravilno raspoređene po teritoriju samog cen-



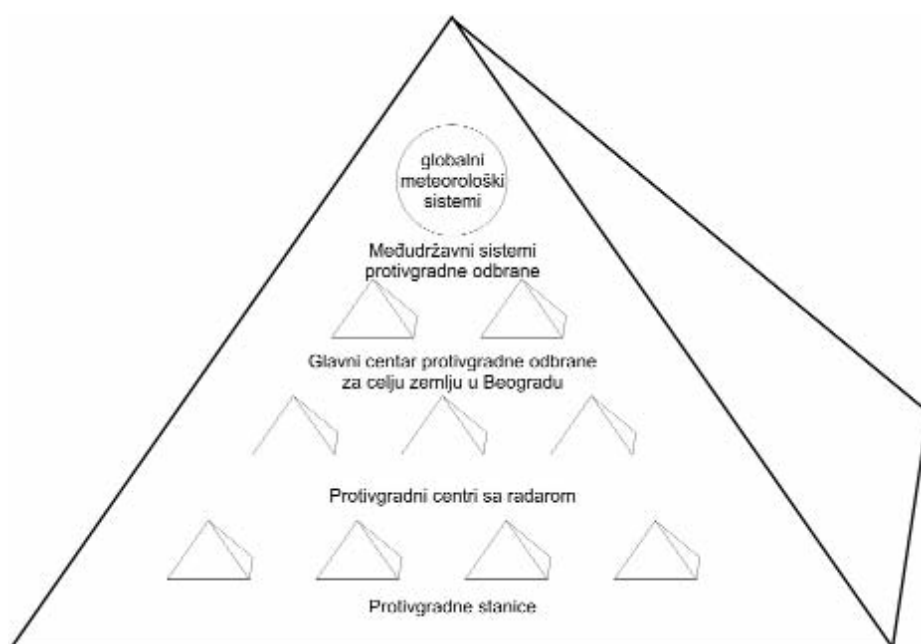
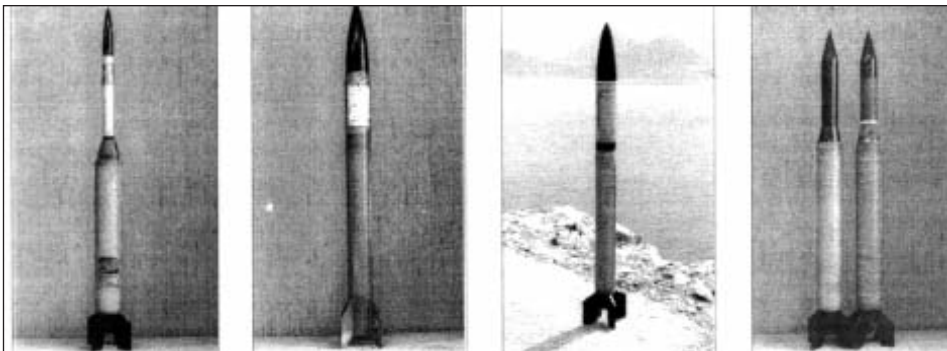




tra za što uspješniju protugradnu zaštitu.

Protugradne postaje razmještene su po selima i njima rukovode mještani koji su u pridruženom radnom odnosu s Centrom za protugradnu zaštitu (obranu). Oni su radio vezom u kontaktu s Centrom 24 sata dnevno. Na osnovu radarskog promatranja osoblje Centra donosi odluku o stupnju urgentnosti, odnosno o pripravnosti ljudstva u postajama. U slučaju realnih izgleda da oblaci s ledom ugroze teritorij pod odgovornošću ovog centra, alertnost (visoki stupanj pripravnosti) svakog člana ponaosob i cijele ekipe u centru i postajama se naglo povećava.

**PROTUGRADNE RAKETE:** Rakete s kojima protugradne postaje raspolažu su

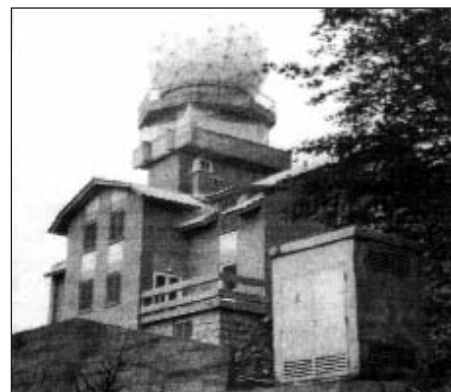


manjeg ili srednjeg dometa i isključivo su domaće proizvodnje. Rakete ne djeluju na principu eksplozivnog razaranja ledenosnih oblaka, već kemijski, pretvarajući led u oblacima u kišu pod djelovanjem srebrobromida. Osnovni princip djelovanja raketa je u izazivanju konkurencije između prirodnih jezgara kristalizacije, tj. u poticanju formiranja što većeg broja jezgara kristalizacije sa što manjim promjerom. Sitnija jezgra kristalizacije se lakše i brže pretvaraju u kišne kapi, a ako i dopiju na zemlju, nanose manje štete usjevima. Pokraj raketa, i software za kompjutorske sustave ovog centra je rezultat napora stručnjaka iz Niša. Oni neprekidno prikupljaju podatke, proučavaju zamjerke i savjete svojih kolega iz svih centara, ažuriraju postojeće i unapređuju nove centre za protugradnu obranu.

**VOJVODANSKI POTENCIJALI:** Takav je na primjer novi centar na Fruškoj Gori koji pokriva do nedavno neobuhvaćeni dio Vojvodine. On ima savršeniji software i funkcionalniju konfiguraciju hardwarea.

Potencijali centra u Bajši su mnogo veći od zaduženja koje rutinski obavlja. Ova postaja bi mogla da podatke o mogućim nepogodama urgentno priopćava poljoprivrednim djelatnicima, industriji i naseljima. Točno je da ti podaci u svakom slučaju dopiju do korisnika informacija, ali su onda šturi, kratki, uopćeni i obično dopijevaju do korisnika kasno. Ako se usporede iznosi šteta od prosječnih nepogoda s troškovima ovakve postaje, onda se dobije takav odnos koji nameće samo jedno pitanje: zbog čega se ti potencijali ne koriste i direktno?

U našoj zemlji ima 12 ovakvih ili veoma sličnih centara. Oni su međusobno povezani i mogu, kada se za to ukaže potreba, međusobno razmjenjivati informacije. Njihov zajednički centar, koji od svih njih prihvata informacije, nalazi se u Beogradu. On ne vrši promatranje već obavlja klasifikaciju podataka, koordinira rad među centrima i ažurirane podatke šalje višim informacionim sistemima na daljnju obradu. ■



Jedan dan u Lemešu

# Neka odoli tko može



**Nacionalni mozaik ovoga sela od 3.169 stanovnika danas čine Mađari (45,91 posto), i Hrvati (35,96 posto) podijeljeni na Hrvate i Bunjevce. Preostali dio čine Srbi, Jugoslaveni (sic!)**

**i malobrojni Nijemci, Crnogorci i ostali \* Mise se u crkvi Rođenje Blažene Djevice Marije služe redovito na dva jezika, hrvatskom i mađarskom, a po potrebi i na njemačkom jeziku \* U dvojezičnoj školi, na mađarskom i srpskom jeziku, ima zainteresiranih đaka i za nastavu na hrvatskom jeziku**

Piše: Antonija Čota

Fotografije: Ivan Horvat

**N**adomak Sombora (12 km), a ne ni tako daleko od Subotice (50 km), oko vijugavog drumca, koji povezuje spomenuta dva grada, mirno je utonulo u čari paorskog života mjestašce – selo Lemeš.

Pod tim imenom nećete mjesto naći ni na jednoj zemljopisnoj mapi. Jednostavno, ne postoji. Pitate li bilo koga – itekako zna za Lemeš.



**ZBRKA OKO IMENA:** Zapravo nema nikakve zbrke. Bježeći od Turaka, Slaveni su napuštali svoje posjede, pa tako i Miličić – posjed Ilira *Nikole Milojkovića* zvanog Hrvat (Horvat), kasnije *Katrine Orlović*, *Đure Adamovića*. Iza sebe Turci su ostavili svoje groblje, slavenski naziv mjesta (doduše modificiran) – Marit ili Marita i podatke o slavenskom življu koji su ovdje zatekli. Dalje je sve išlo snagom gospodara. U sastavu Austro-Ugarske Monarhije mjesto dobiva naziv Nemes Militics (Plemeniti Militić), a u sklopu Kraljevine SHS – Svetozar Miličić. Ne čudi onda što je ime od milja – Lemeš – duboko pustilo korijenje.

**TRBUHOM ZA KRUHOM:** Bježeći od Turaka trbuhom za kruhom, doseljavaše se preci ovdašnjih Hrvata u Podunavlje. Većina ih je dobila plemstvo za vojne zasluge, a manjina je svoje plemićke prerogative donijela iz pradomovine. Naseliše ondašnje vojne šančeve Sombor i Suboti-

cu. Tada se ne mogaše pomiriti s ukidanjem plemićkih privilegija, još manje s neminovnim promjenama na prelasku iz feudalnog u buržoasko društvo... odlučise ostaviti sve i dobivši dozvolu od Carske komore osnovaše malu – plemenitu feudalnu zajednicu usred ausrijske pustare: današnji Lemeš. Bijahu to plemeniti kolonisti: Vidakovići, Knezi, Alage, Ivankovići, Vujevići...

Tadašnja državna administracija zaključila, po poznatom scenariju, da je to dobro, ali da može biti i bolje. Tada započne kolonizacija iz drugih dijelova Ugarske, mahom iz Hontske, Nogradske i Njitranske županije, pretežno Slovaka i Mađara. Kasnije su se doseljavali i Nijemci, mahom zanatlije te Židovi pretežno trgovci.

Nacionalni mozaik od 3.169 stanovnika danas čine Mađari (45,91 posto), i Hrvati (35,96 posto) podijeljeni na Hrvate i Bunjevce. Preostali dio čine Srbi, Jugoslaveni (sic!) i malobrojni Nijemci, Crnogorci i ostali.

**DRUŠTVENI ŽIVOT:** Već četiri godine po dolasku plemeniti ratnici duboko zabrazdivši u bačku crnicu, odlučise zidati crkvu. Godine 1752. udaren je kamen temeljac crkvi koja će dobiti kasnije naziv Rođenje Blažene Djevice Marije.

»Naša župna zajednica ima gotovo 3.000 vjernika. Mise se služe redovito na dva jezika, hrvatskom i mađarskom, a po potrebi i na njemačkom jeziku«, rekao nam je mje-



Kalvarijska kapela

sni župnik *Antun Egedi*. »U mjestu postoji i hodočasna kapela posvećena Gospi Posrednici Milosti koju je posvetio još biskup *Lajčo Budanović* i odredio je kao hodočasno mjesto za Hrvate. Ovdje svake godine hodočasti mnoštvo vjernika iz Vojvodine. Prošle godine su naši prijatelji Šokci poklonili oltar koji je donio njihov župnik *Davor Kovačević*«.

Mjesto ima i dvojezičnu osmogodišnju školu. »Ove godine smo pokušali s otvaranjem razreda na hrvatskom jeziku, ima i zainteresiranih, no još uvijek je teško komunicirati s ljudima koji, iz samo njima poznatih razloga, uporno negiraju svoje podrijetlo (osim kada im to nije od direktne koristi). To mi je kao pripadniku mađarske nacionalne manjine poznato. Srećom, takvi su u manjini. Vjerujem da ćemo u suradnji s obrazovanim ljudima dogodne uspjeti otvoriti i odjel na hrvatskom jeziku«.



Župna crkva



kaže za Hrvatsku riječ vršitelj dužnosti ravnatelja Osnovne škole »Bratstvo-jedinstvo« u Svetozaru Miletiću.



OŠ »Bratstvo-jedinstvo«

Knjižnica u mjestu posjeduje zavidno bogat knjižni fond. Utemeljena kao samostalna, Čitaonica se priključuje Gradskoj knjižnici »Karlo Bjelicki« u Somboru i djeluje kao ekspozitura.

»Pa, bio je naš Lemeš nekada zbilja poseban. Imati svoje more, makar i blatno (ali ljekovito blato), jedrilice na vodi – bilo je to nekada značajno. Gospodski se dovesti izvan sela, šetati parkom, voziti se je-drilicom po bari ili se »valjati« u ljekovitom blatu, a sve uz pratnju lemeške tamburaške bande »Lebenči«... neka odoli tko može« u šali nam je rekao *Josip Vujević*, bač Joso, jedan od utemeljitelja Mjesnog odbora DSHV-a u mjestu, nudeći nam svoju ljutu – plemenitu – lemešku.

»A posli par plemenitih... slijedi lemeški kulen«. Mesar *Josip Ivanković*, u svojoj karijeri načinio je kilometre i kilometre divenica i gužnjaka te nadivo kilograme i kilograme kulena. »Nijedan se nije osramotio, a putovali su po svitu«. Na pitanje u čemu je tajna lemeškog kulena smijući nam se odgovara bač Joso: »Tajna je da ne odajemo tajnu«.

Nekada čuveno selo po konjičkom sportu i još čuvenijim uzgajivačima konja, danas ima hipodrom zarastao u travu. Slike s ranijih utrka zatekli smo uramljene na zidu *Paje Knezi Bucinog*, čiji je otac *Đuro* bio strastveni iznajmljivač konja, uz još mnoge Lemešane: *Paju i Bartola Crnkovića, Alojziju Vukovića, Nacu Ivankovića* i mnoge druge.

»Drugačije je kadgod bilo. Kad sam ja sio na paorska kola pa se uputio s mog salaša da obidem čeljad u selu. Tad je bio majdan od salaša, priko 250 neušorenih salaša raspoređenih u osam duži: Beležnička, Poštanska, Kaička, Baraševića, Popovska duž, Gornji vinogradi, Mađarut, Konopljište, Donja Mlaka i Donji vinogradi. Sad jedva da je koji nastanjen. Bez struje i vo-de teško je opstati. Nekada smo na salašu gledali TV na baterije, a sad i sami živimo na baterije, nije to dobro«, rekao nam je

Pajo Knezi Bucin.

**SEOSKI »GAZDAŠAG«:** Lemeš je pretežno poljoprivredno mjesto. Od ukupne poljoprivredne površine, koja se prostire na oko 5.585 hektara, najveći dio zauzima ju oranice – 5.355 hektara. Raznim agrarnim reformama, konfiskacijama i drugim oblicima kolektivizacije gotovo 30 posto zemljišta došlo je u državne ruke, a ostatak drže njihovi pravi vlasnici. Stoga i nije nekakva vijest predstaviti jednog pravog paora. Orača, sijača, stočara... ali vjerujte jest, jer to je žena – gospođa paorkinja *Manda Vidaković*, od Lolašovih. Njen nemali »gazdašag« ima sve što je potrebno, od mehanizacije do punih obora svinja, ovaca i sitne živine. A kad poradi sve poslove, a među njima ima bogme i pravih muških, stigne baviti se i kulturnim radom. Aktivna je članica mjesnog hrvatskog kulturnog društva, njegova vjerna dobročiniteljka i aktivna članica mjesne župne zajednice. »Ne mogu iskazati svoje zadovoljstvo da se lagano ostvaruje sve ono o čemu smo sanjali i govorili početkom devedesetih godina prošlog stoljeća. Imamo svoje institucije, sudjelujemo u kulturnom i političkom životu zemlje, naša djeca su nekoliko puta boravila u Hrvatskoj u organizaciji Hrvatske matice iseljenika, sad imamo i svoje novine koje redovito čitam, a imat ćemo i nastavu na hrvatskom jeziku«.



Knjižnica »Karlo Bjelicki«

**KULTURNI ŽIVOT:** U mjestu djeluje HKUD »Stipan Knezi Šimeta«, koji je zamrlom kulturnom životu dao novu, svježiju dimenziju. Društvo nema svoje prostori-je, stalna mjesta okupljanja, ali zato ima puno mladih (od 7 do 77 godina) članova, koji mnogo toga lijepog znaju uraditi, a prije svega družiti se bez ikakvih utilitarnosti i namjera, s ciljem da se stvori,

sačuva i odnjeuguje hrvatsko biće našeg »malog mista«. U svojoj djelatnosti vrlo su suvremeni i u svijetu prepoznatljivi po svom WEB sajtu koji oprema i održava privatno gospodin Ivan Horvat.

Veliku podršku u radu, prije svega moralnu, a onda i materijalnu, Društvo dobija i od države Hrvatske. Predstavnici Veleposlanstva RH u Beogradu i Generalnog konzulata u Subotici nekoliko puta su bili u posjetu Društvu, također i predstavnici Hrvatske matice iseljenika. Naročito treba naglasiti, ističu u Društvu, skrb gospodina *Stipana Mede*, tajnika u Veleposlanstvu. Počasni član Društva je i gospodin *Želimir Janjić*, donedavni zastupnik u Hrvatskom saboru, kao i gospođa *Katica Mikić*, profesorica iz Županje.



Unutrašnjost crkve

Sadašnji Lemeš sve više dobija obrise modernog sela zahvaljujući donacijama, prije svega američke donacije ADF preko koje je nabavljeno nekoliko kompjutera, uređen centar sela (žardinjere, cvijeće), postavljeni semafori i ulična rasvjeta, nabavljena kosilica za travu. Uz redovito održavanje, o čemu se mještani brinu, uz nekoliko privatnih prodavaonica i lokala koji tvore trgovinske komplekse, naše »malo misto« kroči k razvitku. No veliki put mora još proći osiromašeno, s položajem poljoprivrede ovakvim kakav jest, s upropaštenom industrijom u mjestu, upropaštenim društvenim gazdovanjem zemljištem i upropaštenim turizmom.

Hrvatska riječ je prisutna u mnogim domovima. Prodaje se na oba kioska u Lemešu, jedino katkad ne stigne u petak nego tek u subotu, pa su vjerni čitatelji nestrpljivi.

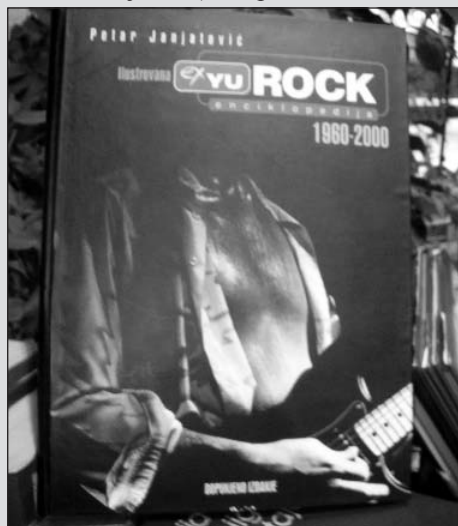
## Kredit za Zdravstveni centar

Ratificiranjem kredita Europske investicijske banke kojim će Zdravstveni centar u Subotici dobiti 2,8 milijuna eura, omogućit će se brže pribavljanje opreme i izvođenje neophodnih građevinskih radova, rekao je ravnatelj Zdravstvenog centra dr. Nebojša Rakić. »Pošto se država obvezala ratificiranjem kredita, mi očekujemo da će u narednih pola godine stizati oprema, a prije mjesec dana je bila ekipa Europske agencije za rekonstrukciju glede građevinskih radova te očekujem izvođenje ovih radova u sljedeće dvije godine«, kaže dr. Rakić, dodavši da su na Odjel kemodijalize Subotičke bolnice stigla dva nova aparata za kemodijalizu čime je zaokružen program pomoći Ministarstva zdravlja Republike Srbije.

Na računu Zdravstvenog centra za kupovinu aparata za ultrazvučnu dijagnostiku s vaginalnom sondom nalazi se 950 tisuća dinara, a prema riječima dr. Rakića, tender za prvi aparat kojeg raspisuje Američka fondacija za razvoj (ADF) trebao bi biti u tijeku. Kako predviđa ravnatelj Zdravstvenog centra u Subotici, završetak tendera i kupovina jednog neophodnog ultrazvuka trebao bi biti okončan do kraja ožujka.

## »YU rock enciklopedija« i John Fante

U subotičkim knjižarama (informacije potječu iz knjižara »Danilo Kiš«, »Limbus«, Turističko-informativnog centra Palić, te Gradske knjižnice) od početka se tekuće



# VIJESTI

godine najviše traže knjige: »Upitaj prah« pokojnog američkog književnika *Johna Fantea* (u nakladništvu beogradskog »Loma« i prijevodu *Flavia Rigonata*), drugo, prošireno izdanje »Yu Rock Enciklopedije, 1960. - 2000.« (na slici) koju je potpisao renomirani publicist i glazbeni kritičar iz Pančeva, *Petar Janjatović*, te roman »Macho-kučke« crnopute afro-američke književnice *Pat Califie Rice*, u nakladi beogradske izdavačke kuće »Rende« (urednika *Vladimira Arsenijevića*).

## Godišnja skupština Matice hrvatske

Godišnja skupština Matice hrvatske bit će održana večeras u prostorijama Gradske knjižnice Subotica, s početkom u 19 sati.

## Kredit za izgradnju bazena

Gradonačelnik Subotice *Géza Kucsera* je na ovoj tjednom brifingu priopćio kako općina nastavlja projekt izgradnje zatvorenih bazena, čija je vrijednost između 4 i 5 milijuna eura. U njega su od prošle godine bili uključena i pokrajinska i republička ministarstva ali očekivana sredstva nisu stigla. Zato općina namjerava podići kredit i za godinu do dvije završiti projekt.

## I »Naftagas« u sanaciji ulica

Subotička lokalna samouprava u suradnji s »Naftagasom« nastavlja sanaciju i izgradnju gradskih ulica. »Naftagas« je zainteresiran za eksploataciju više bušotina na teritoriju Općine i zauzvrat spreman je graditi gradske ceste.

## Pro Libro

Na sceni bivšeg kina Jadran 24. ožujka održat će se s početkom u 19.30 humanitarni koncert u organizaciji Untited Games-a, za kupovinu knjiga Gradske knjižnice.

Ulaznica staje 200 din a u programu nastupaju: *Dorogi Barbara* (Budimpeštansko komorno kazalište), *Ladinek Judit* (Madačevo kazalište), *Buch Tibor* (Sekešfehervarsko kazalište) i *Farkas Gábor Gabriel* (Mulen Ruž)

## Subotička etno-galerija

U subotičkoj etno-galeriji ispod tornja Gradske kuće »Subotica«, po riječima za-



poslenih, najtraženiji su radovi glasovitih hrvatskih slamarica iz okoline grada, Tavankuta i Ljutova mahom, potom šlingovi



te drvene lutke s narodnim nošnjama pučanstva s ovih prostora, ponajviše bunjevačkih Hrvata i Mađara.



U četvrtak završena dvodnevna konferencija Euroregije Dunav-Kireš-Moris-Tisa

## »Šansa za stabilnost bez droge«

**P**od pokroviteljstvom Skupštine i Izvršnog vijeća Vojvodine, te segedinske fondacije »Šansa za stabilnost«, dvodnevna konferencija euroregije Dunav-Kireš-Moris-Tisa pod nazivom »Šansa za stabilnost bez droge«, završena je 4. ožujka usvajanjem završne deklaracije konferencije. U ime vojvođanskog izaslanstva deklaraciju je potpisao potpredsjednik Izvršnog vijeća AP Vojvodine *Duško Radosavljević*, u ime mađarskog izaslanstva državna tajnica u Ministarstvu za zdravstvo Vlade Republike Mađarske *dr. Jakab Ferencné* i zamjenica državnog tajnika u Ministarstvu za omladinu i sport Vlade Republike Mađarske *Edina Gábor*, te potpredsjednici organizacijskog odbora potpredsjednik Skupštine Vojvodine *Sándor Egeresi* i *Dániel Balogi*.

Prema riječima Egeresija ovom dvodnevnom međunarodnom konferencijom, na kojoj su o prevenciji i problemu narkomanije govorili stručnjaci iz Mađarske i Srbije i Crne Gore, srušena je barijera glede rješavanja problema droge, kao kuge trećeg milenija.

On je na konferenciji za novinare izrazio nadu da će se ubuduće voditi sistematska i efikasna aktivnost u pravcu suzbijanja narkomanije na našim prostorima, a u svemu ovome moraju sudjelovati i imati ozbiljnu ulogu, kako obitelji, tako i državni organi. Kako je rekao, za rješavanje ovog problema veoma je važna suradnja s predstavni-

cima mađarskih županija, te s predstavnicima mađarske vlade. Glede činjenice da u Srbiji i Crnoj Gori još uvijek ne postoji nacionalna strategija za suzbijanje narkomanije, državna tajnica u Ministarstvu za zdravstvo Vlade Republike Mađarske *dr. Jakab Ferencné* je istaknula kako su se u Mađarskoj s problemom

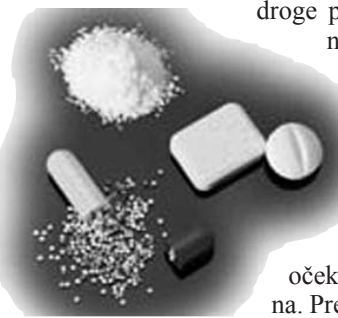
droge počeli baviti 1991., a nacionalna strategija je izrađena tek 1998. godine. Kako je rekla, strategija borbe protiv droge mora biti dugoročna, treba prijeći više parlamentarnih ciklusa, a poboljšanje zdravstvenog stanja stanovništva, može se očekivati u razdoblju od 5 godina. Prema njezinom mišljenju, pro-

blemi zavisnosti najbolje se mogu premostiti putem prekogranične suradnje, a budući da Mađarska u svibnju ulazi u EU, ona će svojim znanjem i iskustvom pomoći Vojvodini u suzbijanju problema narkomanije. Prema riječima pomoćnice pokrajinskog tajnika za zdravstvo i socijalnu politiku *dr. Branislave Gajić*, u SiCG postoje



komisije na nacionalnoj razini koje rade na strategiji mentalnog zdravlja i u okviru nje na strategiji borbe protiv narkomanije, kao što postoji i nacionalna komisija, koja razvija strategiju za prevenciju bolesti zavisnosti kod omladine. Kako je rekla u izradi strategije u našoj zemlji mnogo će nam pomoći iskustva većine zemalja u okruženju u kojima je u tijeku redefiniranje ove strategije.

I. P.



### Droga i sida

U Subotici će se 16., 17. i 18. ožujka održati Druga balkanska konferencija »Droga i sida«. U radu skupa sudjelovat će stručnjaci 10 europskih zemalja.

### Edukacija za žene poduzetnice u Subotici

**U**z pomoć norveške fondacije »Business innovation programs« u Subotici će biti realiziran projekt podrške ženskom poduzetništvu, u okviru kojeg se planira edukacija poduzetnica koju će voditi obučeni treneri iz Hrvatske – Osijeka, Vukovara i Virovitice. »Business innovation programs« je tu vrstu pripreme za ekonomsko osnaživanje žena već provodio u spomenuta tri grada, dok će u Srbiji Subotica biti prvi grad gdje će se primijeniti sličan koncept. Prvi korak u realizaciji norveškog edukativnog projekta bit će raspisivanje natječaja, što se očekuje već ovih dana, u kojem će žene poduzetnice, ali i one koje to žele biti, moći konkurirati sa svojim biznis idejama. Najbolja biznis ideja bit će nagrađena s 1.500 eura, dok će druga i treća nagrada iznositi 1.000, odnosno 500 eura. Kod ocjene ideja cijenit će se njezina originalnost, tržišnost, te održivost, odnosno dugoročnost. Najboljih 15 ideja bit će uključene u edukativni proces, odnosno one će dalje biti razrađene kroz biznis plan, a nastojat će se pronaći i mogućnost kreditiranja tih projekata. Predstavnik norveške fondacije *Jon Steiner Ostgard* napominje da je ideja ove organizacije ohrabriti žene da samostalno ulaze u poslovne pothvate, budući da su one znatno manje spremne za rizik od muškaraca te se rjeđe odlučuju na samostalan biznis. Koordinator čitavog projekt u Subotici je nevladina organizacija *Otvorene perspektive*, a program će voditi *Verona Molnár*.

Nama je dovoljno  
da znate za nas...

## FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće  
- Subotica, Karadordev put 2,  
telefon (danonoćno):

(024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,  
telefon (danonoćno):

(024) 792-202

Raspored sprovoda i umrlice  
na Internetu:

[www.funero.co.yu](http://www.funero.co.yu)

e-mail: [funero@funero.co.yu](mailto:funero@funero.co.yu)

Seminar o korizmu u tradicijskoj baštini

# Korizma nekad i sad

**VINKOVCI** – Nedavno je u Vinkovcima, u prostoru stalnog etnološkog postava Gradskoga muzeja u suradnji s biskupijskim pastoralnim centrom, Biskupije Đakovačke i srijemske, održan cjelodnevni seminar za animatore kršćanske kulture i voditelje KUD-ova pod nazivom »Korizma u tradicijskoj baštini Slavonije, Baranje i Srijema« u nazočnosti stotinjak sudionika

Nakon molitve, pozdravne riječi uputili su voditelj Ureda za suradnju s KUD-ovima pri Odjelu BPC za pastoral kulture vlč. *Vladimir Delić*, župnik i dekan vukovarski, ravnatelj Gradskoga muzeja iz Vinkovaca *Stjepan Jozić* i mons. *Tadija Pranjić*, župnik i dekan vinkovački. Mons. Pranjić je između ostaloga rekao kako je korizma zahvalna tema, ali se najmanje izvođe korizmeni običaji. Učinimo nešto za oživljavanje naših prelijepih korizmenih običaja.

**PREISPITATI SVOJ ŽIVOT:** »Korizmeno vrijeme: teološko-liturgijski vid«, bila je tema izlaganja maestra *Vinka Sitarčića*, voditelja Biskupijskoga ureda za crkvenu glazbu, koji je govorio o teološkim vidovima korizme, koja je u svojim počecima imala nekoliko sastavnica. Prvi su se kršćani brinuli za duhovni napredak svih vjernika i čini se, prvi su shvatili da svi trebaju preispitati svoj život. Post je shvaćen kao molitva tijela. Imali su jasnu ideju da onoga čega se jedan dan odreknu – to daruju drugima. Izlagatelj je kratko progovorio i o glazbenoj dimenziji korizme – o bogatstvu pučkih korizmenih popijevki koje se dijele u dvije skupine: popijevke pokorničkoga karaktera i popijevke o muci Gospodnjoj.

Voditelj pastoralnog ureda za suradnju s KUD-ovima, vlč. Delić govorio je o korizmu u Šokadiji nekad i danas. Primjerice, danas je uvriježeno da je katolik onaj koji u vrijeme korizme ide u ribarnicu, te se zadnjih godina smatraju novim katolicima oni što 'puno toga kroje'. »Slušamo danas čega se sve ljudi odriču i to je postala nekakva moda. No, ukoliko nema ljubavi prema bližnjemu i ne činimo dobra djela – nema pokore.« Potom je govorio kako je

prije u ovim krajevima u korizmu bio post od hrane i primjerice post od odijevanja – bez nakita i vrlo skroman. Nije tada bilo ni zabava, večernih izlazaka, proslava rođendana i svatova. Ozbiljnost korizme očitovala se na izvanjski način što danas nije slučaj... Šokadija ima bogatu tradiciju u korizmu i te običaje treba istražiti. Na žalost, danas KUD-ovi u vrijeme korizme prestaju s radom sve do Uskrsa.



**ŠOKAČKA BAŠTINA:** Magistra *Ljubica Gligorević*, etnologinja i muzejska savjetnica u Gradskom muzeju u Vinkovcima, govoreći na temu »Korizma u šokačkoj tradicijskoj baštini« polaznike je kratko upoznala sa stalnim etnološkim postavom koji je otvoren prije dvije i pol godine povodom 55. obljetnice vinkovačkoga Gradskoga muzeja koji je smješten u kasno-baroknoj zgradi sagrađenoj koncem 18. stoljeća. Navela je potom primjer kako su prije mnogi kršćani u korizmu postili srijedom, petkom i subotom o kruhu i vodi. Po-

tom, kako su se primjerice u Vinkovcima, a prema rukopisu *Ivana Vučevca* – *Vinkovčanina*, djevojke subotama i nedjeljama u korizmu okupljale oko kapelica koje su bile sagrađene u različitim dijelovima grada i pjevale Gospin plač i muku Isusovu. Tada su dolazili i momci, te su uz kokiće, posne kolačiće igrali i određene igre...

Također je istaknula kako se posveta hrane može izvesti na sceni. U sklopu predavanja, sudionicima se obratio *Mata Ferinac*, predsjednik KUD-a »Matija Gubec« iz Ilače, najavivši molitveno-scenski prikaz križnoga puta – muke Isusa Krista, koji će biti upriličen u Ilači, 3. travnja ove godine.

*Janko Ivaniš*, etnolog govorio je o Korizmu i tradiciji baranjskih Šokaca i naglasio kako se tradicija baranjskih Šokaca ne razlikuje od Šokaca koji žive na drugim prostorima. Posljednje izlaganje na seminaru imala je mr. *Miroslava Hadžihuseinović-Valašek*, etnomuzikologinja iz Zagreba na temu »Korizmene popijevke Šokaca u Slavoniji, Baranji i Srijemu«.

Istaknula je kako je baština bila jedina spona prognanicima iz Domovinskoga rata, jer su oni preko svojih crkvenih pučkih pjesa

ma imali vezu sa svojim mjestom iz kojega su protjerani.

Crkvene su pučke pjesme kroz stoljeća animirale milijune vjernika. Dvije stotine godina pjevale su se pjesme, a gdje su danas? U drugom dijelu seminaru sudjelovao je i pomoćni biskup đakovački i srijemski mons. dr. *Đuro Hranić*. »Mi biskupi i svećenici nastojimo podržati vaš rad. Podržavamo zato što su vjera i kultura nerazdruživo povezane... Postojala bi opasnost kad bi se

kulturna, tradicijska baština odvojila od crkvenoga života. Smatramo da povezivanjem vjerničkoga, kršćanskoga života, liturgije sa životom KUD-ova, da to služi obostranom obogaćenju i rastu, jer kultura je izričaj, ali istodobno kultura i oblikuje vlastiti identitet. Osobito u Slavoniji i Srijemu smatramo da ono što vi njegujete to i oblikuje naš nacionalni, kulturni i vjernički identitet. Stoga sam zahvalan na vašem trudu i nastojanju kako biste u svojim mjestima očuvali tu kulturnu tradiciju i baštinu našega naroda«.

Slavko Žebić



U Osijeku početkom ožujka

# Osječki proljetni sajam

**OSIJEK** – Sajem poljoprivrede i prehrane, poznatiji kao Osječki proljetni sajam, tradicionalna je i najznačajnija regionalna gospodarska priredba, a okupio je i ove godine osamdesetak izlagača iz Hrvatske i prijateljskih zemalja – Njemačke, Italije, Mađarske, Slovenije, Bosne i Hercegovine te Srbije i Crne Gore, istaknula je *Nada Maglajić*, ravnateljica Sajma pozdravljajući brojne goste i posjetitelje prigodom otvaranja. »Raduje me da smo današnji program počeli pjesmom i igrom HKUD »Osijek 1862« dakle, prezentacijom naše kulturne i narodne baštine, pa mi je drago da se kao župan mogu pohvaliti i našom sajamskom baštinom« rekao je, obračunajući se posjetiteljima i gostima, župan osječko-baranjski *Krešimir Bubalo*.

Sajam je otvorio državni tajnik za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo RH *Dragan Kovačević*, govoreći o aktualnom političkom trenutku u nas. »Hrvatski sabor donosi proračun za tekuću godinu, gdje su sadržana i sredstva za poticanje poljoprivredne proizvodnje, ali moramo ozbiljno preispitati poticajnu politiku, jer ona ne može biti niti socijalna kategorija, niti alibi za sivu ekonomiju, već u funkciji daljnjeg razvitka. Proizvodi iz uvoza su jeftiniji, zato što su vrlo poticani u svojim zemljama, te i mi, razvojnom politikom i ulaganjem u proizvodnju, moramo štititi naš proizvod, a ne carinskim barijerama. A imamo što pokazati, imamo resurse i imamo ljude, prije svega. Mi se volimo uspoređivati sa svijetom, s Irskom recimo, ali

oni su rano shvatili da je najvažnije ulagati u ljude. E, i mi namjeravamo ulagati u ljude i u izvoz. Naša je šansa u izvozu, i to u izvozu visoko-finaliziranih proizvoda, i naravno, supstitucija uvoza domaćim proizvodima. Ali, mi prvo moramo riješiti neke stvari, mi poljoprivrednu proizvodnju moramo postaviti na zdrave noge. Ne može naš proizvođač praviti kvalitetan slavonski kulen od uvozne svinjetine iz Kine« naglasio je Kovačević.

Tijekom trodnevnoga rada održani su brojni stručni skupovi i savjetovanja, demonstracije i prezentacije rada strojeva, uređaja i opreme te konzumacije prehrambenih proizvoda nazočnih proizvođača i napitaka od voća, povrća i meda. Iz Srbije i Crne Gore na sajmu su sudjelovali Naučni institut za ratarstvo i povrtarstvo iz Novog Sada i Veterinarski zavod iz Subotice.

Slavko Žebić



## Svjedočenje prijateljstva

**VUKOVAR** – Potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova Kraljevine Belgije *Louis Michel* sa suradnicima posjetio je Vukovar te se sastao sa županom vukovarsko-srijemskim *Nikolom Šaferom*, gradonačelnikom Vukovara *Vladimirom Štenglom* i predstavnicima Srpskog narodnog vijeća *Vojislavom Stani-mirovićem* i *Jovanom Ajdukovićem*. Potom su svi sudionici sastanka posjetili Luku Vukovar. Naime, Kraljevina Belgija je donirala proteklih godina dvije dizalice koje su omogućile rad Luke, a također će financirati njihovu rekonstrukciju koja će iznositi preko 900.000 eura. Kraljevina Belgija će također financirati projekt obnove palače Jirkoysky (Ekonomsku školu). Potpredsjednik Vlade Kraljevine Belgije *Louis*

*Michel* za posjeta Luci Vukovar izjavio je, kako je došao posvjedočiti prijateljstvo Kraljevine Belgije, te kazao kako moramo biti otvoreni jedni prema drugima i pomagati se međusobno. »Ovdje postoji veliki gospodarski potencijal, sadašnja vlast ima ambiciozan program, i ja ko je angažirana u provođenju programa. Zato smo i mi odlučni da se angažiramo i pomognemo na različitim područjima na svoj skroman način.« Kada je riječ o manjinama Michel je dodao: »Od jutros sam mogao konstatirati kako postoji dobra volja da se poštuju i štite sve manjine, i sada, kada ste okrenuti svijetu i Europi, morat ćete poštivati ono što vlada u tom svijetu. Poštivanje manjina je pitanje mentaliteta i životnih koncepcija koje vladaju u društvu.« – rekao je Michel te zaključio kako sadašnja vlast ima vrlo moderan mentalitet što puno obećava.

J. K.

## Položaj Hrvata u Vojvodini

Ministar vanjskih poslova Republike Hrvatske *Miomir Žužul* zamoljen je da ocijeni položaj Hrvata u Srbiji i Crnoj Gori: »Meni je teško komentirati politiku u Srbiji i Crnoj Gori. Mi u Hrvatskoj imamo čvrstu odlučnost i spremnost Vlade da sredi sve odnose s manjinama i da ubrza mirnu reintegraciju stanovništva na području cijele Hrvatske. Nadam se da će i Vlada u Beogradu imati isto takav otvoreni stav prema svim manjinama i da će ih štititi, jer to je obveza svake države i Vlade, pogotovo one koja je demokratska i koja želi gledati prema Europi i Svijetu, mi ćemo, kao Vlada učiniti sve u tom smjeru. Imali smo i prije razgovore s Vladom u Beogradu i nismo bili uvijek zadovoljni. Sigurno da nismo zadovoljni sa zbivanjima proteklih par mjeseci u Vojvodini, međutim, ja vjerujem, da ovaj smjer kretanja u Europi ide jednim jedinstvenim pravcem, a to je smjer integriranja, to je pravac razvoja demokracije i suživota. Hrvatska je čvrsto na tom smjeru, a nadam se i vjerujem, da će i Vlada Srbije i Crne Gore ići u tom smjeru, a ako to bude točno, onda će svi ovi problemi vremenom postajati sve manji i manji«, zaključio je Žužul.

J. K.

Promocija knjige »Kobajagi« uz pratnju tamburaša

## Dočaran ambijent staroga Srijema

**RUMA** – U četvrtak 26. veljače u prosto - rijama HKPD »Matija Gubec« iz Rume održana je promocija knjige »Kobajagi« autora *Đorđa Filipovića* iz Putinaca. Pred više od 70 gostiju prisutne je u ime domaćina pozdravio *Ratko Racković*, član uprave društva, a sam program je otpočeo uz glazbu Berežanskih tamburaša sa solistom *Dušanom Stuparom* na čelu. Prisutnima se potom obratila *Biljana Jovanović*, lektorica knjige, koja nas je ukratko upoznala sa sadržajem ovog djela, kao i jezikom i stilom kojim je knjiga pisana. Knjiga »Kobajagi« predstavlja originalno

književno djelo, pisano izvornim srijemskim dijalektom s puno humora i smijeha.

Radnja djela smještena je između Prvog i Drugog svjetskog rata, mjesto radnje je selo Putinci, a glavni junak je lokalni seoski zanatlija *Mita Kumrija*. Knjiga prati njegove dogodovštine, puna je raznih komičnih zapleta, vjerno dočarava ambijent staroga Srijema. U knjizi su pokraj glavnog junaka opisane i psihologije ljudi različitih društvenih staleža, različitih shvaćanja i obrazovanja, koji su u stalnom sukobu, ali upravo te njihove suprotnosti i razlike tvore jednu skladnu i cjelovitu sli-

ku života toga vremena i čine ovu knjigu posebnom. U knjizi ima i elemenata satire, a stil kojim je djelo pisano je prirodan, tečan i živopisan.

Dijalekt, kojim je knjiga pisana, je posebna priča, jer se pokraj govora staroga Srijema srećemo i s dijalektima srijemskih Nijemaca, Leskovčana, Kordunaša i drugih. Nakon uvodnog dijela odlomke iz knjige čitali su poznati beogradski glumac *Milenko Popov*, inače rodom iz Banata i *Milan Dudić*, glumac kazališta u Staroj Pazovi. U pauzama čitanja za dobru atmosferu bili su zadušeni tamburaši. Na kraju programa prisutnima se na dolasku zahvalio autor knjige *Đorđe Filipović* kao i *Milutin Živanović*, direktor izdavačke kuće »Srpska knjiga« koja je izdala ovu knjigu. Nikola Jurca

## Godišnja skupština DVD Stari Žednik

**STARI ŽEDNIK** – Dobrovoljno vatrogasno društvo iz Starog Žednika održalo je 6. ožujka svoju godišnju i izbornu skupštinu. Skupštini je pored pedesetak članova Društva nazočno bilo i po nekoliko predstavnika okolnih vatrogasnih društava: iz Bajmoka, Čantavira, Tavankuta i Prvog vatrogasnog društva »Matica« iz Subotice. U pratnji predstavnika Općinskog vatrogasnog saveza iz Subotice, nazočna je bila i delegacija Mađarskog vatrogasnog saveza iz Bačalmaša koju je predvodio *Istvan Gallai*. Podnijeto je izvješće o radu i financijsko izvješće za proteklu godinu, i plan djelatnosti za 2004. godinu. Društvo je u protekloj godini imalo značajnih uspjeha u radu. U najznačajnije uspjehe svakako treba istaći, dobrovoljnim radom, obavljenju izgradnju garaže za vatrogasno vozilo, nekoliko vrlo uspješnih intervencija na gašenju požara, a osobito ulazak u Društvo petnaestak mladića dobi od 10 do 14 godina, kao solidne garancije za proširenje članstva i opstanak Društva, koje je osnovano daleke 1925. godine i od tada kontinuirano djeluje. Izabrano je novo Predsjedništvo od 9 članova i Nadzorni odbor, a Općinski vatrogasni savez je ovom prilikom dodijelio desetak zahvalnica istaknutim članovima Društva.

N. Tonković

## Osnovano Pčelarsko društvo

**BAČKI BREG** – U nedjelju, 7. ožujka, u restoranu »Košuta« u Bačkom Bregu okupili su se pčelari iz ovoga sela sa željom da osnuju pčelarsko društvo. Na ovom okupljanju je govoreno o značaju pčelarstva i pčelinjeg proizvoda meda. *Duško Obradović*, koji je izabran za predsjednika društva pročitao je Statut koji je jednoglasno usvojen. Usvojen je i prijedlog da se društvu da ime »Pčelica.« U planu je da se u suradnji s MZ Bački Breg posade sadnice medonosnog drveća (bagrem, lipa...) na neiskorištene površine oko sela koje pripadaju Mjesnoj zajednici. Društvo će uskoro u rad pustiti svoju web stranicu, na kojoj će se osim podataka o društvu naći korisne informacije o pčelarstvu, a prvenstveno će se raditi na populariziranju pčelarstva. Sljedeći sastanak novoosnovanog društva je za tjedan dana.

Z. G.

## Maskenbal u Novom Slankamenu

**NOVI SLANKAMEN** – HKPD »Stjepan Radić« iz Novog Slankamena bio je organizator tradicionalne manifestacije »Maskenbal«, koja je održana 21. veljače u prosto - rijama Društva. Gosti ove manifestacije bili su predstavnici KUD »Đorđe Natošević« iz Novog Slankamena, kao i HKPD »Tomislav« iz Golubinaca. Petočlani žiri je od 25 maski izabrao najbolje. Prvo mjesto osvojila je *Marina Albot*, drugo *Marica Mijac*, a treće mjesto osvojio je *Darko Tomić*. Specijalnu nagradu žiri je dodijelio *Julijani Galić* kao najstarijoj učesnici, koja je zahvaljujući na poklonu i rekla da je od rane mladosti bila aktivna u nekoliko odjela u Društvu, te iako je ušla u osmu deceniju života, ne odustaje od učešća na ovakvim manifestacijama.

I. G.

## Obilježen Dan žena

**BAČKI MONOŠTOR** – Povodom Dana žena u nedjelju 7. ožujka u domu DVD-a Bački Monoštor okupile su se starije žene u šokačkim nošnjama, zaigrale, zapjevale i tako proslavile njihov dan. Glavni organizator je i ovoga puta bila *Manda Patarić Čunkova*. Uz tombolu i glazbu Bereških tamburaša veselje je trajalo do zore, a u kafiću »Kod Gilje« iste večeri grupica žena je organizirala ples. Zabavljao ih je orkestar Čeke harmonikaša iz Bačkog Monoštora.

Z. G.

## »Šokadija« pred žirijem za općinske smotre

**SONTA** – HKPZ »Šokadija« iz Sonte s predstavom će »Žensko prelo« redatelja i scenarista *Ivana Andrašića*, prvoga čovjeka Dramskega odjela spomenute »Šokadije« u Sonti, u mjesnom Domu kulture održati predstavu u subotu, 13. ožujka s početkom u 16 sati, pred žirijem koji bira predstave za nastupajuću Smotru općinskih predstava dramskih odjela kulturno-umjetničkih udruga iz Vojvodine.

R. G. T.

## Gostovanje Vodičana u Sonti

**SONTA** - U danima predstojećeg vikenda, članovi KPZH »Šokadija« iz Sonte, ugostiti će KUD »Vodički žudiji« iz Vodica, Republika Hrvatska. Gosti će doći u Sontu u petak, 12. ožujka, u popodnevnom satima, a u subotu, 13. ožujka, u 19 sati, u velikoj dvorani Doma kulture prikazati će žiteljima Sonte svoj cjelovečernji program. U nedjelju u 10 sati u crkvi sv. Lovre sudjelovati će u pjevanju Misi, a nakon skupnoga ručka otputovati će natrag u Vodicu. Domaćini iz »Šokadije« u subotu će prirediti zajedničku večeru.

I. A.



Održati tradiciju pokladnog jahanja

# Konji bili, konji vrani

Korizmeni dani teku. Poklade su iza nas, još nam samo ove vremenske prilike i neprilike ne daju da otjeramo studen i sjećanje na zimu mada smo već zakoračili u proljetno razdoblje. A bilo je svega ovih poklada. Neiscrpno je narodno blago koje baštinimo od predaka i nastojimo ga očuvati, oteti od zaborava.

Diljem Slavonije Šokci nastoje oteti od zaborava lijepi običaj pokladnoga jahanja, a Slavonija i Srijem bili su poznati i čuveni po konjima, ali i konjanicima, još od vremena baruna Trenka, do bana Jelačića i graničarskih kumpanija, pa sve do današnjih dana. O tome svjedoče brojne smotre zaprega na isto tako brojnim folklornim smotrama, koje drže do svojega renomea, a da i ne govorimo o ljepoti zaprega na Đakovačkim vezovima, Vinkovačkim jesenima, tradicijskim manifestacijama u srcu Šokadije.

**ZAHTJEVAN I SKUP SPORT:** Brojne su i konjogojske udruge diljem Slavonije a svojom se aktivnošću izdvaja Udruga u Čepinu, iako je osnovana tek polovicom 2001. godine. Predsjednik *Ivan Jazbec* i dopredsjednik *Antun Bašić* ističu da su udruhu i osnovali s ciljem da okupe uzgajivače i ljubitelje konja u Čepinu i okolici, da bi se družili, izmjenjivali iskustva i lakše rješavali probleme vezane za uzgoj konja, ali i da bi što bolje predstavljali i



svoja grla, svoju udruhu i Općinu Čepin.

»Naša udruga broji 40 članova koji ukupno imaju 80 grla raznih pasmina, Lipirci, Posavci, Araberi, Englezari, što i nije malo na ovako malom prostoru« kaže tajnica Udruge, *Anita Lukavec*. Ona i muž *Miroslav* posjeduju 8 grla i veoma su ponosni na sve njih »morate znati daje to vrlo zahtjevan i vrlo skup sport i glede održavanja i glede ishrane, posebice na kraju zime kada smo imali vrlo neugodnu sušnu godinu, kada su podbacili i kukuruz i zob i lucerna, a cijene su se evo već udvostručile. Pa onda, jedno sedlo dođe između 3 i 15 tisuća eura, podsedlica, uzde, oglavina, i da ne nabrajam. No, ljubav ne pita za cijenu, a mi tu ljubav nastojimo prenijeti na našu djecu, na sinove Davida i Mateja, koji su, istina, još mali, ali već su zavoljeli konje i jahanje.« U dosadašnjem radu us-



postavili su suradnju s 13 konjogojskih udruga u Slavoniji, Baranji i Srijemu te sa Hrvatskom udrugom uzgajivača lipicanske pasmine konja sa sjedištem u Đakovu i Hrvatskim selekcijskim centrom u Zagrebu. »U nastojanju da održimo tradiciju pokladnoga jahanja mi odlazimo u njihova mjesta i oni dolaze kod nas, a vjerujte u ove zimske dane to nije jeftino« žali se Anita. »Konje transportiramo auto-prikolicama i kamionima, jer nemoguće je u zimskim uvjetima jahati stotinjak i više kilometara koliko ima recimo do Požege, Sikirevaca ili Draža. Osim toga, sudjelujemo na mnogim folklornim susretima i manifestacijama kao što su Đakovački vezovi, Vinkovačke jeseni, Miholjski dani u Lovašu, smotri zaprega u Semeljcima i dr. Idemo i tamo gdje nastupa naš KUD »Ivan Kapistran Adamović«, a zajedno s njima ustanovili smo i našu domaću manifestaciju »Čepinski sunčokreti«, koja se već tradicionalno održava svakoga listopada. U okviru toga, subota je rezervirana za našu udruhu i konjički sport pod nazivom »Bijelo biserje«. Tada imamo natjecanja u preponskom jahanju, u tekljekom jahanju (indijanski, bez sedla), natjecanje dvoprega kao Prvenstvo Hrvatske u vožnji dvoprega a od prošle godine povjerena nam je i završnica Kup-a Hrvatske u vožnji dvoprega. Okupi se cijeli Čepin cijela Slavonija da uživa u vratolomnoj vožnji konjskih zaprega, baš kao u vrijeme Ben Hura.«

Slavko Žebić



Izlet u Đakovo i Bizovačke Toplice

## Obilazak stradalih sela i znamenitosti

**RUMA – ĐAKOVO** – Subotu 28. veljače, zahvaljujući đakonu *Nikici Bošnjakoviću*, organiziran je izlet 65 vjernika rumske župe u Đakovo. Vjernici su autobusom iz Rume krenuli oko 7 sati izjutra i nakon prijelaska granice obišli su niz pogriješnih sela među kojima su Lipovac, Đeletovci kao i Nijemci, rodno selo đakona Nikice. Mogli smo se uvjeriti u velika stradanja tih sela tijekom rata, ali i zadiviti veli-

kom entuzijazmu ondašnjih ljudi, jer je veliki broj kuća u tim selima, kao i njihove župne crkve, obnovljen.

Nakon toga otišli smo u Đakovo gdje smo posjetili znamenitu Đakovačku katedralu. Tamo nas je u kraću audijenciju primio biskup đakovačko-srijemski monsinjor *Marin Srakić*, a u kripti katedrale obišli smo i grob *Josipa Jurja Strossmayera*.

Poslije Đakova uputili smo se u znameniti

te Bizovačke Toplice kod Osijeka, poznato termalno lječilište za reumatska oboljenja s velikim kompleksom bazena sagrađenim 1997. godine i s izvorima termalne slane i sumporne vode koje u ovaj kraj podzemnim kanalima dotječu čak s Alpa. U Bizovcu smo ostali do poslije podne, kada smo se uputili ponovno u Nijemce na svečanu misu u povodu svete korizmene nedjelje, da bi na kraju svi skupa bili gosti kod obitelji Bošnjaković, koja nas je doista srdačno primila i nakon toga smo se poslije jednog nezaboravnog izleta uputili doma.

N. Jurca

Bunjevačko-šokački Hrvati (21.)

# Franjevački povijesni izvori

**N**a ogromnom području Balkana i dijela Srednje Europe, koje su osvojili Turci, ostale su oaze katoličkog življa, iako je službena religija bio islam. Za te raspršene katolike brinula se centralna crkvena vlast pape i njihovi odjeli za te poslove. Za neke poslove je zadužen Zbor kardinala, a za neke Sveti oficij. Godine 1622. osnovano je u Vatikanu novo tijelo pod nazivom Congregatio de propaganda fidei – Propaganda fidei, Kongregacija za širenje vjere, kasnije jednostavno zvana Propaganda. Ona je ustanovljena da ravna razgranatim misijskim djelatnostima po cijelom svijetu. Njoj su pridruženi i krajevi koji su se nalazili pod Turcima, a gdje je bilo katolika. Ti su se krajevi označavali latinski »partes infidelium« ili »sub jure turcico«.

Po dolasku turske sile u te krajeve, redovita crkvena uprava, kao što su biskupije i župe, bila je raspršena, pa je crkvena vlast morala pronaći drugačiju strukturu upravljanja tim dijelovima Crkve. Za područja gdje su bili katolički Hrvati uspostavljena je franjevačka pastoralna struktura. Tako je već 1340. godine osnovana franjevačka Vikarija Bosna, koja će 1515. godine prerasti u franjevačku provinciju Bosna srebrena. Ona će u svom najvećem usponu imati oko 70 samostana i mnoštvo redovnika. Vodit će brigu o katoličkim Hrvatima na cijelom području pod Turcima. To će trajati stoljećima. Oni o nama najviše znaju, naša su memorija, samo je treba znati pronaći, pročitati i razumjeti.

**POVIJESNI PODACI:** Za turske vladavine na tim područjima katolici nisu imali svojih škola za izobrazbu redovnika, pa se veći dio školovao u susjednoj Italiji, odakle i potječe franjevački red. Mnogi su postigli visoku naobrazbu i bili prikladni za profesore i poglavare provincija i samostana. Učeni franjevci su znali da sve treba zapisivati, pa su u svim samostanima imali kroničare, koji su nam iza sebe ostavili vrijedne ljetopise ili kronike. Nažalost nisu nam svi sačuvani, ali još uvijek ima dovoljan broj dobro očuvanih i mogu nam poslužiti kao bogati izvor raznorodnih informacija. Pisani su u davnini, ali su u mnogim sastojnicama sličniji suvremenom poimanju povijesti.

Naime, oni ne pišu samo o carevima, kraljevima, papama, biskupima i plem-

stvu, već o svim žiteljima i pojedinostima. Zabilježeni su nam povijesni podatci o nastanku svakog samostana, njegovim poglavarima, višim redovničkim poglavarima i svim članovima pojedinog samostana. Pisana su imena i prezimena službe i zaduženja svakog člana. Upisani su novaci i đaci s imenima i prezimenima, pa tako možemo imati uvid u nacionalni sastav. Iscrpni su zapisi o službenim sjednicama, kao i kapituli provincija i cijeloga reda. Određivani su propovjednici »pro gente ilyrica, seu dalmatica«, pa tako znamo kome su i na kom jeziku propovijedali. Također su određivani ispovjednici, kantori, sakristani, kuhari itd.



Franjevačka knjižnica u Subotici

No, oni se nisu bavili samo sobom. Pisali su više o drugima i pojavama od općeg interesa. Tako saznajemo za razne bolesti, epidemije, zemljotrese, navalu skakavaca, požare i druge nevolje. Svaki samostan je uokolo i do pedeset kilometara imao još mnoštvo sela u koje su redovnici odlazili po pastoralnim ili humanim poslovima. Naročito su brinuli za bolesnike i sirotinju. Ulazili su u svaku kuću, poznavali ljudske vrline i mane, njihove običaje i navike i sve ti zapisivali. Nalaze se, u nekim ljetopisima, detaljni opisi naselja, imovinsko stanje, nošnja i ishrana. Puno je zapisa o vremenskim prilikama i neprilikama. Na značena su naselja u kojima se veoma oskudno živi i preživljava. Jedan zapis veli da su ljudi nekoliko sela odlazili zimi u šume po nekakvo korijenje, koje im je bilo jedina hrana. Opisuju se pojave razbojnika i pljačkaša. Zapisuju se novi doseljenici, njihova vjera i heretici ili šizmatici.

*Danas se potežu neka već odavno znanstveno razjašnjena pitanja i stvaraju nove konstrukcije. Stoga smatramo da danas nije potrebno ništa više dokazivati o nacionalnoj pripadnosti Bunjevaca i Šokaca. To jednostavno nema smisla. No, potrebno je poučavati i objašnjavati. Naime, pola stoljeća je to bila zabranjena ili neželjena tema.*



Piše:  
Josip  
Temunović

Gotovo nema oblasti života o kojoj nije pisano.

**STRAH OD »FRANJEVAČKIH IZVORA«:** Franjevci su bili veoma pokretljivi. Nisu stalno bili u jednom samostanu. Obično su se mijenjali svake tri godine. To naročito vrijedi za poglavare provincijale i gvardijane. Tako su većina njih prošli skoro cijelu provinciju i upoznali sve krajeve i ljude. *Mihael Radnić* je rođen u Kaloči, a bio je gvardijan u Olovu, Makarskoj, Budimu itd. Sve su to za njega bili Hrvati, kojima je govorio na istom hrvatskom jeziku, bez obzira na lokalni naziv ili nadimak. Tako su oni bili, ne samo svjedoci, nego i aktivni djelatnici u procesu objedinjavanja svih dijelova i naziva hrvatskog naroda. Oni su i prvi učitelji, prvi pisci različitih duhovnih spisa, kao što su molitvenici i pjesmarice, a kasnije i školskih priručnika iz različitih oblasti obrazovanja. Oni su i pisci književnih i znanstvenih radova.

Sve ovo treba imati u vidu kada se traga za identitetom bunjevačko-šokačkih Hrvata. Naime, povjesničari koji nas vide u nekom drugom etnitetu ili izvan hrvatskoga, različito pristupaju »franjevačkim izvorima«. Srpski povjesničari koji nas vide kao Srbe katoličke vjere, selektivno prilaze tim izvorima, pa iz njih uzimaju samo ono što potvrđuje njihovu apriornu tezu. To je očito kod Erdeljanovića, Ivića, Kneževića, Simeonovića i drugih. Oko teze da su Bunjevci i Šokci svaki narod za sebe, a da nisu Hrvati, okupili su se razni Kuntići, Peići, Vizini, Babići i Mandići. Svi oni se klone od »franjevačkih izvora«, jer se boje da bi tamo našli pravu istinu, koja ne odgovara njihovim proizvoljnim konstrukcijama. Svi ostali povjesničari, bez obzira na naciju, koji su se koristili obilnom građom iz »franjevačkih izvora«, nisu imali nikakvi kolebanja oko nacionalne pripadnosti Bunjevaca i Šokaca, pa su ih uvijek smatrali Hrvatima. ■



Kako je umirao moj narod (20.)

## Velike tajne malih majstora kuhinje!

**P**od skoro istim naslovom »Male tajne velikih majstora kuhinje« pisao je ing. *Branislav Sančanin* u Karlovačkim novinama čiji je bio glavni i odgovorni urednik u to vrijeme, u rujanskom, listopadskom i prosinačkom broju od 1991. godine o: »Mariji Snježnoj – ekumenskom konaku ili katoličkom samostanu«, odnosno o »Hotelu za vjernike« i o »Vremenu (koje je došlo) za vraćanje dugova«.

On želi kroz te napise »usmjeriti čitatelje da sami dođu do zaključka što je to zbog čega ovo, jedno od najdelikatnijih i najsloženijih pitanja, udaljeno četiri kilometra od Karlovaca, uporno zaobilazi 'Srpski Rim'!?« Sančanin otkriva da se »rješenje problema nalazi u »Vojvodina Pro-Ing«, odnosno projektiranom »pomućnom objektu« od nešto više od 580 kvadratnih metara! Po njemu »kamen spoticanja po tko zna koji put je detaljni urbanistički plan, ali i gotovo začuđujuće (ne) poznavanje ove materije od strane članova Komisije za odnose s vjerskim zajednicama pri Izvršnom savjetu Skupštine Novi Sad, odnosno istovjetne Pokrajinske komisije«.

**ŠTO JE SPORNO?:** Nadalje, potpisnik navedenih članaka piše o podnositelju zahtjeva za izgradnju spornog objekta na Tekijama kod Petrovaradina s nekoliko točno prepisanih povijesnih podataka o Tekijskom »svetištu« i svrsi i funkciji istog svetišta, i o njegovom financiranju. Zatim Sančanin »otkriva«, kako kaže, »uporno preskakane povijesne činjenice«. Po njemu, »nakon« petrovaradinske bitke 1716. godine javlja se u ovim prostorima kult Bogorodice Marije, a u bitkama protiv Turaka borili su se ne samo katolici, već i pravoslavni i protestanti, i »drugi«. Vatikan je, po Sančaninu, veliku pobjedu kršćana nad Turcima, na dan Snježne Gospe 5. kolovoza 1716., pripisao zaslugi Bogorodice, što je kasnije rezultiralo time da je ovo mjesto postalo veliko svetište, a džamija na Tekijama ponovno pretvorena u crkvu s tri oltara, katoličkim, pravoslavnim i protestantskim! Sančanin spominje da »u Karlovcima još uvijek ima onih ljudi koji se sjećaju da su na dan Snježne Gospe do 1941., ovdje išle litije pravoslavnih, ali i protestantskih vjernika«. Sančanin zaključuje da »blizina Karlovaca

i miris pravoslavnog tamjana nisu odgovarali NDH, te je već 1941., pravoslavni oltar izbačen, a opće kršćansko zajedništvo razbijeno. Od tada do danas, ovo, po svemu ekumensko svetišće ima katolički karakter«. Njemu je poznato da je pokojni *Josip Broz Tito* zbog ekumenskog značaja svetišta imao namjeru ovamo dovesti papu *Pavla VI.* u vrijeme dogovora o njegovoj mogućoj posjeti Jugoslaviji, i da postoji zainteresiranost i drugih konfesija za učešće u izgradnji zajedničkih ekumenskih konaka na Tekijama kod Petrovaradina.



Oltar Gospe Snježne na Tekijama

**O TOLERANCIJI I GENOCIDU:** Zašto se *Branislav Sančanin* dao na ovakav nezahvalan i težak posao? Pitanje je sad! A odgovor je po svemu sudeći u stranci Nova demokratija-pokret za Sremske Karlovce! A zašto baš tu, kad on živi i stanuje u »Srpskoj Atini« u Novom Sadu, ulica Đorđa Magaraševića 7., a ne u »Srpskom Rimu« Srijemskim Karlovcima. Odgovor ipak treba tražiti u *Branislavu Sančaninu*! Istina, ima on veze sa »Srpskim Rimom« onoliko koliko i s »Novom demokratijom«. Naime, Sančanin je postao po direktivi, nije potrebno nagađati čijoj, predsjednikom Nove demokratije-pokret za Srijemske Karlovce, te je 19. srpnja 1991. godine pod brojem 02-10-'91. godine uputio apel inicijativu predsjedniku i Skupštini Općine Srijemski Karlovci, općinskom odboru SPO i sred-

»Ova (moja) knjiga je slika; riječu (i mojom), fotografijom (i mojom) i dokumentom (i mojim) satkanog dramatičnog i krvavog mozaika o stradanju (i mog) Naroda (i moje) i katoličke Crkve u koju je utkana (i moja) mala ljudska i svećenička sudbina, ali istovremeno (i manje) i slika moga stradanja, koje je utkano u sudbinu mog naroda i moje Crkve.«



Piše:

Marko Kljajić

stvima informiranja. U navedenoj apel-inicijativi Sančanin zahtijeva proširenje tadašnjeg Izvršnog savjeta Skupštine općine Srijemski Karlovci ili obrazovanje novog organa koji će do novih izbora biti u funkciji »Prelazne vlade«. On smatra ovakvu vladu nužnom i racionalnom po-trebom »radi smanjenja jaza sadašnje vlade, ali i potreba da se u ovim povijesnim trenucima i iskušenjima po Srpski narod ne postavlja mesijanski i ne izdiže svoju ulogu i mjesto iznad svega«. Kategorično je ustvrdio: »da sadašnja Općinska vlada nije sposobna preuzeti svu političku i moralnu odgovornost za događaje koji predstoje« i da »deklarativna podrška i suosjećanje nisu više potrebni našem narodu«. I zbog toga je po njegovom mišljenju »prvorazredni zadatak proširene nove vlade, neprestano praćenje i konkretna pomoć pripadnicima Srpskog naroda u ostvarivanju bitno narušenih nacionalnih, građanskih i drugih prava«, te je stoga u sadašnjem trenutku potrebna »da se oslobodimo sujete i nadmudrivanja, da покаžemo toleranciju jednih prema drugima i da snagom razuma u cijelosti shvatimo da zemljom bukte oružani sukobi i građanski rat u kome je naš narod ponovo izložen genocidu. SAO Krajina, Slavonija, Baranja i Zapadni Srijem su dijelovi naše Srpske zemlje, gdje se ponavlja ustaška namjera iz prošlog rata, a to je prije svega naša sramota!«, završio je tim riječima svoju apel-inicijativu Sančanin. I po čemu bi inženjer, novinar i političar *Branislav Sančanin* bio interesantan i poseban? Zbog njegovog pisanja o konaku na Tekijama i političkim djelovanjem u stranci Nova demokratija? I mnogi drugi su se i više pozabavili tom tematikom i sličnim apel-inicijativama koje su išle »u prilog odbrane interesa Srpskog naroda«. Taj posao mnogo prije i mnogo iscrpnije radila su gospoda, novinari i inženjeri »a la« Dražić i Dević i političari mekše i tvrde radikalne struje. No, ipak, slučaj Sančanin je poseban i iznad svega interesantan. ■

Hrvatski iseljenički zbornik, urednica Vesna Kukavica, Hrvatska matica iseljenika, Zagreb

# Književnost i novine vojvođanskih Hrvata

**Književna teoretičarka mr. Sanja Vulić analizira u izvornom znanstvenom radu pod naslovom *Novi naraštaj pjesnika na tlu Bačke književni opus Tomislava Žigmanova***

Piše: Branka Gačić

Suvremena književnost i novine Hrvata iz Vojvodine obrađeni su u najnovijem svesku godišnjaka Hrvatske matice iseljenika. Naime, Hrvatski iseljenički zbornik 2004. sa sažetcima na engleskom i španjolskom jeziku ima 9 tematskih cjelina, koje se sastoje od 32 samostalnih autorskih priloga, a uz CD-Rom ima i elektronsku inačicu na internetu. Tematske cjeline – Znaci vremena, Baština, Kroatistički obzori, Mostovi, Dijaspore, Duhovnost, Znanost, Nove knjige te Virtualna Hrvatska – prate veze dijaspore i domovine u procesu integracije hrvatskoga iseljeničtva s domovinom. Priloge su pisali mahom mlađi stručnjaci, ali i naši pouzdani stalni suradnici sa svih kontinenta.

Tjednik Hrvatska riječ, jedini tjednik na hrvatskom jeziku u Vojvodini, pa šire u Srbiji i Crnoj Gori, pojavio se u Subotici 31. siječnja 2003. godine – analitički opisuje *Naco Zelić* u opširnom preglednom članku pod naslovom *Novine – glasila u Bačkih Hrvata*. U Bunjevačko-šokačkoj bibliografiji, koju je tadašnja Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti objavila 1969. godine, *Ivan Kujundžić* (Subotica, 1912. – 1969.) je zabilježio 43 novine i lista, kronološki ih je svrstao i dao je građu o njima. Prvi broj novine Hrvatska riječ, Informativno-politički tjednik, koju ove godine pratimo već 50 brojeva, pojavio se 31. siječnja 2003. godine, dakle skoro 50 godina nakon što su 26. lipnja 1956. prestale izlaziti novine pod tim imenom. Tako su i Hrvati u Vojvodini dobili novine na svojem jeziku i ostvarili jedno od temeljnih nacionalnih prava, pravo informiranja na vlastitom materinskom jeziku. I Hrvati u Vojvodini, tako danas, imaju svoje novine, Hrvatsku riječ, imaju prve učenike koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, imaju Hrvatsko nacionalno vijeće i već brojne političke i kulturne udruge i druge oblike organiziranja i rada. To daje nadu da će i hrvatska nacionalna zajednica u Vojvodini ne samo opstati na pradjedovskim ognjištima, već da će živjeti slobodno i razvijati se.

**NOVI NARAŠTAJI:** Književna teoretičarka mr. Sanja Vulić analizira u izvornom znanstvenom radu pod naslovom *Novi naraštaj pjesnika na tlu Bačke književni opus Tomislava Žigmanova*. Hrvatski književnik, znanstvenik i publicist mlađega naraštaja Tomislav Žigmanov rođen je u Tavankutu (Država Srbija i Cr-



Predstavljanje Hrvatskog iseljeničkog zbornika

na Gora). Premda se, osim u rodnom Tavankutu, školovao u Subotici i Novom Sadu, Žigmanov nikada nije zanemario svoj materinski jezik, i to ne samo rodni bunjevački govor nego i suvremeni hrvatski književni jezik. Upravo zato svoje znanstvene i stručne tekstove uglavnom objavljuje u Hrvatskoj, pa je od 1997. do danas objavio niz radova u zagrebačkim filozofskim, teološkim i književnim časopisima. Svoje radove, uz one tiskane u Vojvodini, također često objavljuje u znanstvenim i stručnim časopisima izvan države Hrvatske, na primjer u Federaciji BiH, a u novije vrijeme i u pečuškom Hrvatskom znanstvenom zborniku iz Mađarske, itd. Usporedno sa znanstvenim radom, Žigmanov se intenzivnije posvećuje književnoj djelatnosti, pa 1998. objavljuje u Subotici svoju prvu pjesničku zbirku »Raskrivaj nje«, na suvremenom hrvatskom standardnom jeziku. Već ta prva pjesnička zbirka osigurala mu je članstvo u Društvu

hrvatskih književnika. Ta je zbirka objavljena i u mađarskom prepjevima, u Subotici 2003. Iste godine kada je primljen u Društvo hrvatskih književnika, Žigmanov objavljuje i svoju prvu knjigu proza pod naslovom »Iza efemerija svakodnevlja« koja je objavljena 2001. u Subotici, te već sljedeće godine u drugom, nepromijenjenom izdanju u Zagrebu.

Sljedeću pjesničku zbirku temelji na svom rodnom mjesnom govoru »Bunjevački blues« koja je objavljena u Subotici 2002. godine, a već je iduće godine objavljeno novo, prošireno izdanje. Žigmanovljeve dijalekatne pjesme sačinjavaju dragocjenu zbirku bunjevačkoga leksika, a ujedno su dobar pokazatelj i ostalih jezičnih značajki bunjevačkih govora. Uz to, zbirka »Bunjevački blues« jasnim je dokazom o životnosti bunjevačkohrvatskih govora i hrvatske književnosti u Bačkoj, kao i o neupitnosti hrvatskoga entiteta na tom tlu, unatoč svim nevoljama.

**POVEZIVANJA:** Inače, Matičin je godišnjak u ovom svesku posebnu pozornost posvetio reformi hrvatskoga školstva u inozemstvu u skladu s europskim interkulturalnim modelima obrazovanja, hrvatskim vokalnim umjetnicima XX. stoljeća u svijetu, najčitanijem piscu hispanističkoga svijeta hrvatskog podrijetla *Antoni Skarmeti*, vrsnom grafičaru iz Francuske *Virgiliju Nevjestiću*, analizi hrvatskoga tiska u Australiji, kulturnim vezama Maora i Hrvata, najstarijem dnevniku jedne goranske obitelji s pečalbe u Australiju, našim kulturnim društvima u Čileu, 100. obljetnici lista *Zajedničar* – glasilu HBZ-a, glasovitim hrvatskim prirodoslovcima XX. stoljeća, 50. obljetnici Hrvatske akademije Amerike, kulturnim sadržajima Hrvata u JAR-u te drugim aktualnim zbivanjima u našim kulturnim udrugama diljem planete... Tako Hrvatski iseljenički zbornik ove godine, s više ili manje informacija, povezuje 22 zemlje svijeta u kojima u većini žive Hrvati i građani hrvatskoga podrijetla. ■



# Slomljeno cvijeće



Piše: vlč. mr.  
Andrija Kopilović

*Ostaje  
otvoreno  
pitanje – jesu  
li naši sastanci  
izgubili svaku  
mjeru kulture?  
Jesu li uopće  
još pristojni?  
Svakako, dobri  
nisu. Jer tamo  
gdje se čovjeka  
ne uvažava, ne  
vrednuje i ne  
daju se  
argumentirana  
obrazloženja,  
ostaje okus  
gorčine, a  
počinje vladati  
neobjektivnost  
i gospodariti  
laž*

Davno sam negdje čitao o kriterijima procjene stupnja kulture neke zajednice ili osoba. Tako na primjer tamo stoji pravilo da, ako hoćeš saznati stupanj kulture pojedine obitelji, treba pogledati sanitarne prostorije. Ako hoćeš ocijeniti kulturu jednog svećenika, trebaš pogledati isповjedaonicu ili sakristiju. Ako hoćeš saznati kulturu jednog sela ili grada, prvo pođi na groblje. Groblje je odraz i duha i kulture jednoga mjesta i naroda. Više puta sam primijenio ova načela i još mnoga druga, te se uvjerio u njihovu istinitost.

**ZNAKOVI BUDUĆNOSTI:** Ovih dana se slavio tradicionalni »Dan žena« – 8. ožujak. Cvijeće, čestitki i darova. Cvijeće. Znak pažnje, poštovanja i ljubavi. A cvijeće u kojekakvim »ambalažama« više je tužno nego lijepo. Ali to je moda pa je lijepo i onima, koji su sigurni da takva ambalaža narušava ljepotu samoga cvijeta.

Dogodilo se baš ovih dana da sam u obiteljskom krugu slavio obljetnicu smrti svojih roditelja. Kako redovito biva, to je sveta misa, posjet groblju i uz titraj zapaljenih svijeća, cvijeće kao znak ljubavi. Bilo je to prije 8. ožujka. Kada sam drugi dan ponovno došao na groblje – sve je bilo razbacano, a cvijeće počupano i uništeno. Ono što se nije moglo »korisno« ponijeti, to je na licu mjesta polomljeno i pogaženo. Zaboljelo me je srce i potresla se duša. Ako je istina da je groblje odraz naše kulture, onda je ona pala na vrlo niske grane. Nije ovaj puta najvažnija činjenica da se to dogodilo baš meni. Čuo sam već i prije, a znam i od radnika na groblju, da je ta vrsta vandalizma opće poznata u Subotici. Već sam kod sahrane roditelja iskusio posljedice tog vandalizma, jer su oboje preminuli prije 8. ožujka (3. i 5. ožujka) i tada me je boljelo. No, ovaj puta sam se više dao na razmišljanje o toj pojavi. O onima koji to čine, o onima koji ta-

kvo cvijeće primaju i ponovno daju u prodaju, pa konačno i o onima koji takvo cvijeće primaju na dar. Svojevrsni organizirani kriminal. Nema velike koristi, ali ipak se »isplati«. Posljedica je tužna. Onom, koji je okitio ljubavlju grobove svojih najbližih, ostaje nemoguć i tupa bol. Ne mogu se ljutiti, a još manje proklinjati. Ostaje tiha patnja, ne radi žalosti što nema cvijeća, nego radi spoznaje što je razina kulture tako niska, da se ne poštuje ništa sveto: ni živo ni mrtvo. Bože, ako netko zađe u naša groblja i to sazna, kakvu će sliku ponijeti u duši o nama i našoj zajednici? Ako je to mjerilo kulture, onda je naša kultura slomljena, »raščupana« i prodana. Međutim, ima vrijednosti s kojima se ne može trgovati. Jedna od tih je upravo kultura i kult prema pokojnima. Hoće li ikada doći do svijesti tim i takvim počiniteljima koliko žalost i bol nanose ne samo članovima obitelji, nego daleko više široj zajednici naroda kojem pripadaju, ili barem onih naroda među kojima žive. Sa zebljom u duši gledam u budućnost, sa strahom da je to samo jedan od znakova naše budućnosti.

**NE ARGUMENTIRANI OBRAČUNI:** Dok tako razmišljam o tom jednom događaju, prolaze mi u svijesti i druge vrste »lomljenja cvijeća« koje su se ovih dana događale. Naime, bilo je nekih značajnih susreta i sjednica ovih dana u našoj zajednici. Donosili su se planovi, izlagali stavovi i »gradila budućnost«. Slušam i razmišljam. Pojedini govornici, interventi nalikuju »lomljenju cvijeća«. Daju se tako neutemeljeni i neargumentirani iskazi. Možda i nije problem samo u tome. Više me zabrinjava što se bez ikakvog utemeljenja i argumenata tako jednostavno »obračunava s ljudima«. Donose se sudovi, prosudbe, osude, a da se uopće ne razmišlja o posljedicama i o činjenici, tko sve to sluša i na osnovu toga donosi stavove ili

zaključke. Ostaje otvoreno pitanje – jesu li naši sastanci izgubili svaku mjeru kulture? Jesu li uopće još pristojni? Svakako, dobri nisu. Jer tamo gdje se čovjeka ne uvažava, ne vrednuje i ne daju se argumentirana obrazloženja, ostaje okus gorčine, a počinje vladati neobjektivnost i gospodariti laž. Tako se događa da se veliki dio ljudi od takvih susreta ograđuje, distancira i izbjegava ih. Tim samim izbjegava se i odgovornost i preuzimanje odgovornosti. Ima još jedna kategorija koja zabrinjava. Napadati pod svaku cijenu, svaku inicijativu, ali ne preuzeti na sebe nikakvu odgovornost ili službu, samo zato da se može i dalje ostati u funkciji napadača. I tako se događa, da nakon pojedinih sjednica i susreta ostaje sve nejasno, »razbarušeno« i neodgovorno. Kako vjerovati dalje? U kulturu življenja, a pogotovo suživota. Korizma je. I stoga bih kao završetak ovog razmišljanja citirao prof. Ivana Šaška iz najnovije knjige njegovog Križnog puta, gdje kod prve postaje on razmišlja ovako: »Isus stoji sam pred sudom, pred igrom koju smo nazvali pravdom. Željeli bismo da se brani, da dokaže svoju nedužnost, da učini čudo... Pravednik i nepravednik govore, ali ne razgovaraju. Isus šuti. Optužen ostaje obavijen šutnjom. Njegov život je bio govor. Često je dao odgovor na pitanja koja postavljaju političari, vladodršci, zakonoznanci... Njegov odgovor je bio njegov život... Isus je došao pobijediti smrt. Nakon mnoštva riječi – šutnja; nakon govora o životu – ponižena nedužnost i spremnost na smrt. Jer je njegova šutnja prostor koji je tako potreban da se u buci posljednji put utjelovi Riječ u životu?«. Čini mi se da je nama kršćanima, ohrabrenima korizmenim vremenom, misliti i ponašati se kao Isus. To je naš najglasniji odgovor i najjači govor, jer se sve ovo oko nas događa i treba našu prisutnost, ali Kristovsku. ■

## Attila Szalai BALKANSKI KALEIDOSKOP

»Grafoprodukt« Subotica, 2004.

**V**iše je no teško u vremenu, o kome je svoje najbolje radove iscrtao i kreirao genij-beogradski karikaturista *Predrag Koraksić-Corax* (»Naša Borba«, »Danas«, »Vreme«, »The Economist«) i o tome vremenu – dati upečatljivo ostvarenje, naročito u toliko »pipavom« umjetničkom, likovnom maniru poput aktualne i angažirane karikature. Teško je tu biti svojstven, originalan, duhovit, a opet ne vrijeđati, a opet, kako bi se reklo, nikako u pejorativnom smislu, »imati težinu«, no to je subotičkom karikaturisti i svojedobno stalnom suradniku-ilustratoru i karikaturisti našega i vašega tjednika, *Attili Szalaiu* nedvojbeno pošlo za rukom. Štoviše: pedesetak karikatura, podijeljenih u cjeline naslo-

vljene »Jugoslavija (Juga) Yugoslavia«, »Mađari, braća nam po krvi (Magyarok, vereink) Brotherhood«, »Ostatak svijeta« (A maradek vilag) The rest of the world« te posljednji, s čisto vizualnog-profesionalno-zanatskog dijela nedvojbeno najuspjeliji dio – »Portreti«, gdje se možemo susresti s likovima ovjekovječenih u grafici i tušu poput *Radovana Karadžića*, *Madeline Allbright* ili *Slobodana Miloševića* (ali i onih iznimno simpatičnih i dragih, poput primjerice »sjajno pogođenih« *Stjepana Mesića*, *Davora Šukera*, nizozemske saksofonistice *Candy Duller* ili negdašnjeg mađarskoga »prvoga« političara *Goncz Arpada*), prava



su mala remek-djela. Većinu je spomenutih, i u knjizi sakupljenih karikatura, Szalai objavio u tjednicima poput »Szabad 7 Napa«, dnevnika »Magyar Szó«, a neke su se pojavile i u susjednoj Mađarskoj, baš kao i u našoj i vašoj »Hrvatskoj riječi«. Sve je u ovoj knjizi karikatura na svom mjestu – radovi, aktualni, koji »pogađaju upravo gdje treba«, koji slikom govore ono što većina političara ne ume s tisuću »umnih sentenci«, oprema, design, predgovor, tehnička uredba. Predgovor je za knjigu napisao nedavno preminuli žurnalist i aforističar iz Subotice, *Laszlo Kopeckzy*. Sjajna knjiga, briljantne karikature-bravo, kolega!

R. G. Tilly

## Jeff Buckley GRACE

Columbia, 1994

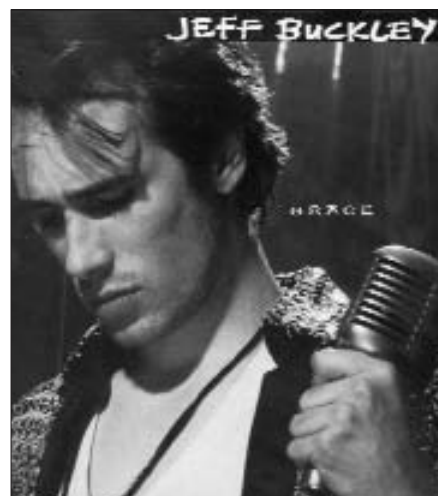
»Wait in the fire, wait in the fire...«  
Grace

**P**rije skoro jedne decenije u jednom od glazbenih magazina, poznati *Jimmy Page* (Led Zeppelin) na pitanje, što je slušao u posljednje vrijeme, odgovara – da je to samo jedan album. Bio je to album »Grace« *Jeffa Buckleya*.

Priča o Jeffu Buckleyu je romantična i tragična, koliko i samo njegovo stvaralaštvo. Rođen kao sin slavnog kantautora *Tima Buckleya*, neosporiva glazbena genetika učinila je svoje. Iskoristivši u potpunosti sve darove, Jeff je počeo glazbovati u LA-u, da bi kasnije promijenio kalifornijsku klimu i potražio inspiraciju na istočnoj obali, naravno u New Yorku. Tražeći svoj identitet i suradnike, mladi trubadur američanske X generacije nastupao je po klubovima bohemskog Greenwich Villagea. Tako dolazimo do njegova briljantna prvijenca »Grace«.

Zvuk ovog albuma je ingeniozno gitar-ski, to su prije svega božanstvene har-

monije u kombinatorici psihodeličnog roka, džez akordacija i kantri melankolije. Nositelj ovih eteričnih harmonija jest dinamika velikog raspona, koja iz intimno tihog prelazi u snažnu energiju, ponekad sve do potpunog samosa-gorevačkog zanosa. Svoje istraživanje autorskog obrasca i okrenutost prema pjesničkom u roku, kao i ljubav prema tradicionalnoj američkoj glazbi, Buckley nudi kroz tri obrade. Jedna od njih je antologijska »Hallelujah« *Leonarda Cohena*, dok su druge dvije »Lilac Wine« *J. Sheltona* i pjesma gotovo obredne atmosfere »Corpus Christi Carol« *B. Brittena*. »Grace« svakim svojim tonom slika američke provincijske i gradske pejzaže (Lover, You Should've Come Over), čak i preameričanske indijanske sekvence u lirski turomnoj »Dream Brother«. Ljubav i ljubavnici su elementarna tematika, ispunjeni hipersenzitivnošću straha, ali i nade. Odsustvo patetike u igri s emotivnim istinama, je možda i najveći uspjeh ovog ostvarenja. Andeoski vokal Jeffa Buckleya, koji odvaja naše duše od tijela, jest jedan autentičan doživljaj; prava katarzična ceremonija (»So Real« i najenergičnija na ploči »Eternal Life«). Ljepota ovog djela je ogromna,



te je pisanje o njemu zaista težak čin... najpreporučljivije je ipak slušanje.

Jeff Buckley je tragično nastradao, utopivši se u Mississippiju 29. svibnja 1997. godine. Ovo je jedini njegov kompletan album, dok je drugi, u toku čijeg snimanja je nastradao, s nedovršenom produkcijom izdan 1998. godine, naslovljen »Sketches (For My Sweetheart The Drunk)«. Gubitak ove kve ličnosti je velik za suvremeni rok, što album »Grace« čini još većim, ako je to uopće i moguće. Počivaj u miru, Jeff.

D. B. P.



## Filmski portret Matije Poljakovića



U Tavankutu 14. ožujka prikazat će se film *Rajka Ljubića* o književniku *Matiji Poljakoviću* u OŠ »Matija Gubec« s početkom u 18 sati, dok će isti film biti prikazan u Subotici 16. ožujka u Hrvatskom kulturnom centru »Bunjevačko kolo« s početkom u 19 i 30 sati.

## Obljetnica

U povodu obljetnice smrti biskupa *Lajče Budanovića* 16. ožujka misa u subotičkoj katedrali sv. Tereze Avilske je u 7 sati, a u crkvi sv. Roka navečer u 17 i 30 sati.

## Ljutovčani u Subotici

Dramski odjel HKC »Ljutovo« iz istoimenog naselja gostovat će u subotu, 13. ožujka na kazališnoj sceni »Jadran« s predstavom po tekstu autora *Laze Pančića* »Kad se ženi tko pameti nema, a udaje koja sriće nema«. Predstava počinje u 19 sati i 30 minuta, a ulaznice se mogu kupiti na blagajni nekadašnjeg kina »Jadran«.

## Uspjeh mladih recitatora

### Hrvatske čitaonice iz Subotice

Utorak, 9. ožujka, održano je općinsko natjecanje recitatora u Subotici, a u dalji, viši stupanj i tok natjecanja plasirali su se i sljedeći recitatori Hrvatske čitaonice: *Marija Jaramazović*, *Nevena Mlinko*, *Andrija Sente*, te *Marko Sente*. Mlade je recitatore pripremala ravnateljica Hrvatske čitaonice *Katarina Čeliković*, a zonsko će se natjecanje održati 4. travnja također u Subotici. Radi se o velikom uspjehu talentiranih hrvatskih recitatora jer je od njih 6 čak 4 prošlo u viši krug natjecanja.

## Promocija vojvodanske kulture u Sarajevu

Pod pokroviteljstvom Pokrajinskog sekretarijata za nauku, kulturu i obrazovanje od 14. do 17. travnja održat će se promocija vojvodanske kulture u Sarajevu. Manifestacija na kojoj će se predstaviti Lutkarsko kazalište iz Zrenjanina, Muzej Vojvodine, Muzej suvremene umjetnosti iz Novog Sada, Narodno kazalište iz Sombora, te vojvodanski pjevački bard *Zvonko Bogdan*, održat će se pod nazivom »Dani Vojvodine u Sarajevu«.

## Subotički glumci u Osijeku

Drama na srpskom jeziku subotičkog Narodnog kazališta gostovat će u Osijeku mjeseca travnja, na kazališnim daskama tamošnjeg HNK. Predstava kojom će se Subotičani predstaviti osječkim ljubiteljima teatra biti će »Heda Bebler«.

## Mate Matišić u Novom Sadu

Po naobrazbi odvjetnik, a po intimnom opredjeljenju književnik i glazbenik, hrvatski je višestruko nadareni i priznati umjetnik *Mate Matišić* početkom ovoga tjedna posjetio Novi Sad. Povod posjeta je postavka njegovog novo-

ga dramskoga komada »Anđeli Babilona« na kazališnoj sceni Kazališta mladih u Novom Sadu, a kojeg će režirati mladi redatelj *Nenad Gvozdenović*. Inače, Matišić je umjetničku karijeru počeo još kao dvadesetjednogodišnjak, kao suradnik na scenariju glasovitoga filma onoga doba »Život sa stricem«. Od tada je do danas napisao sedam filmskih scenarija i više kazališnih komada koji se izvode diljem Hrvatske (ali) i u inozemstvu. Matišić je, inače, urednik Dramskoga programa Hrvatskoga radija. Što se njegovoga



glazbenoga angažmana i interesiranja tiče, piše glazbu za kazalište, film i televiziju, a kao vrsni gitarist često nastupa kao gost na koncertima mnogih znanih i manje znanih hrvatskih solista i glazbenih skupina.

## »Psihomodo Pop« u Beogradu

Hrvatski veterani pub i »Ramones« - rocka, zagrebačka skupina »Psihomodo pop« najavila je gostovanje u Beogradu koncem ovoga mjeseca. O točnom datumu održavanja koncerta ove iznimno popularne skupine i eventual-



nom, a također najavljenom gostovanju i po nekim drugim gradovima SCG, izvijestit ćemo i obavijestiti štovane čitatelje u jednom od naših narednih brojeva.

## Iggy Pop na ovogodišnjem Exit-u

Jedna od živih legendi suvremene, konkretno neo-punk i garažne rock glazbe, pjevač i skladatelj, *Iggy Pop* bit će glavna zvijezda već tradicionalnog festivala Exit koji se ove godine održava u Novom Sadu, od 1. do 4. srpnja.

## Vinko Fišter



**V**inko Fišter je rođen u gradiću Kučanec, tik kraj Zagreba, osmoga ožujka 1945. godine. Nakon svršene pučke škole i one Primijenjene umjetnosti u Zagrebu 1966. godine, djeluje u statusu slobodna umjetnika, najprije u Parizu, potom u Sesvetama.

Fišter je likovni umjetnik sav u apstrakciji (možda najbolja je poredba ona s pokojnim belgijskim likovnim genijem *Pietom Mondrianom*): on do krajnosti intenzivirano istražuje geometrijsku poetiku prostora likovnog djela, on shvaća funkciju boje na način zen-budista ili jazz-glazbenika (»Manje je više«), on shvaća umijeće svođenja reljefa i filozofije aplikacija na pravu mjeru.

Fišter se uspješno bavio i keramikom, emajlom i designom knjiga, radio je uspjele plakate za razne manifestacije – od kazališnih predstava, preko suvremenog performancea do djelanja u osmišljavanju enterijera. Od 1980. godine Vinko Fišter posvećuje se skulpturama, isprva u siporeks-tehnici, potom u (vugrovačkom) kamenu i mramoru. Njegove najvažnije samostalne izložbe su: u Zagrebu (od 1971. pa nadalje), Karlovcu, te Sesvetama i Sisku, a od inozemnih, nedvojbeno ona izvorno – ga crteža u Havani (Republika Kuba), 1976. godine. Njegovi posljednji radovi nose nepatvoreni duh jednog svjetonazora bliskog, istovjetnom gotovo, moglo bi se reći, jednoga Roberta Rauschenberga, ma kako to retrogradno (ili čak i banalizirano) moglo zvučati. Veliko, a opet nedostavno priznato ime hrvatske i europske likovne umjetnosti.

R. G. Tilly

## PETAK, 12. 3. 2004.

## ▶ Narodno kazalište Sombor:

E. Bond-R. Milenković »Nigdje nikog nemam«, Mala scena u 20 sati

## ▶ SNP Novi Sad:

Promocija knjige o Milki Grgurovoj, scena Pera Dobrinović u 18 sati

J. S. Popović »Pokondirena tikva«, scena Pera Dobrinović u 20 sati

D. Fe »Nemam da platim, neću da platim«, komorna scena u 20 sati

## ▶ Narodno kazalište Subotica:

R. Sándor-T. Peter »Indul a bakterház«, komorna scena u 19 i 30 sati

## SUBOTA, 13. 3. 2004.

## ▶ Narodno kazalište Sombor:

G. Petrović »Opsada crkve Svetog spasa«, u 20 sati

## ▶ SNP Novi Sad:

F. Liszt »Majerling«, baletna predstava, scena Jovan Đorđević u 19 sati

I. M. Lalić »Cuba Libre«, scena Pera Dobrinović u 20 sati

V. Gombrović »Vjenčanje«, komorna scena u 20 sati

## ▶ Narodno kazalište Subotica:

K. Donev »Avion bjegunac«, komorna scena u 19 i 30 sati

▶ Dječje kazalište Subotica: »Csipkerozsika«, u 11 sati

## NEDJELJA, 14. 3. 2004.

▶ Narodno kazalište Sombor: B. Nušić »Gospoda ministarka«, u 20 sati

▶ Narodno kazalište Subotica: »Žug marcius«, scena Jadran u 19 i 30 sati

▶ Dječje kazalište Subotica: »Mačak u čizmama«, u 11 sati

## PONEDJELJAK, 15. 3. 2004.

## ▶ SNP Novi Sad:

O. Presnjakov »Terorizam«, gostovanje Kruševačkog kazališta, scena Jovan Đorđević u 19 i 30

W. Shakespeare »San ljetne noći«, scena Pera Dobrinović u 19 i 30

F. Dürrenmatt »Fizičari«, komorna scena u 20 sati

## ▶ Narodno kazalište Subotica:

E. Wolsh »Disko svinje«, gostovanje SNP Novi Sad, komorna scena u 19 i 30

O. István »Tetek«, scena Jadran u 19 i 30

## UTORAK, 16. 3. 2004.

## ▶ Narodno kazalište Sombor:

»Szép volt«, večer operete,

gostovanje Madách színház iz Zrenjanina, u 19 i 30

## ▶ SNP Novi Sad:

B. Nušić »Ožalošćena porodica«, scena Pera Dobrinović u 19 i 30 sati

I. M. Lalić »Rob ljubavi«, komorna scena u 20 sati

## ▶ Narodno kazalište Subotica:

G. Stefanovski »Bakanalije«, scena Jadran u 19 i 30 sati

R. Sándor-T. Péter »Indul a bakterház«, komorna scena u 19 i 30 sati

## SRIJEDA, 17. 3. 2004.

## ▶ SNP Novi Sad:

G. Bizet »Carmen«, opera, scena Jovan Đorđević u 19 i 30 sati

B. Nušić »Sumnjivo lice«, scena Pera Dobrinović u 19 i 30 sati

N. Jevrenjinov »U kulisama duše«, komorna scena u 21 i 30 sati

## ▶ Narodno kazalište Subotica:

E. Albee »Američki san«, komorna scena u 19 i 30 sati

## ČETVRTAK, 18. 3. 2004.

▶ Narodno kazalište Sombor: V. Hapel »Radost ubijanja«, u 20 sati

## SNP Novi Sad:

J. S. Popović »Pokondirena tikva«, scena Pera Dobrinović u 19 i 30 sati

L. Pirandello »Šest lica traži pisca«, komorna scena u 20 sati

## ▶ Narodno kazalište Subotica:

N. Ostrovski »Kola mudrosti tvoja ludosti«, scena Jadran u 19 i 30 sati

J. Triana »Gyilkosok ejszakaja«, scena Lajos Soltis u 19 i 30 sati



Matija Poljaković 23.11.1909. - 15.3.1973.

## Dramatičar

### samosvojna obilježja

Piše: Lazar Merковиć

Obljetnica

**M**atija Poljaković rođen je 23. studenog 1909. godine u Subotici. Otac *Alojzije* bio je trgovac, a majka *Julijana*, rođena *Delmiš*, bavila se istim poslom. Pučku školu, a zatim i gimnaziju završio je u Subotici. Nakon mature dvije-tri godine pohađa nastavu na Teološkom fakultetu u Zagrebu. Poslije toga upisuje se na juristički studij, također u Zagrebu, a potom se vraća u rodni grad gdje diplomira na Pravnom fakultetu sredinom tridesetih godina. Po polaganju pravosudnog ispita neko vrijeme radi kao sudac u Subotici, a potom ga sudske vlasti premještaju prvo u Šid u Srijemu, a zatim u Derventu.

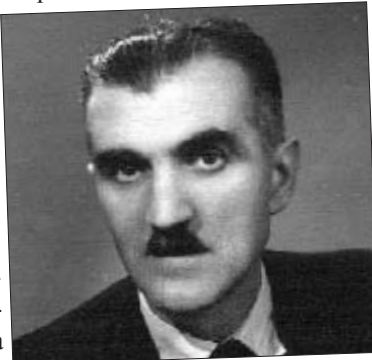
Vojni slom predratne Kraljevine Jugoslavije vraća ga u Suboticu, ali zbog stavova koje iskazuje, pod pritiskom okupatorske vlasti vraća se u Derventu gdje nastavlja svoj poziv suca civiliste. U narodnooslobodilačkom pokretu aktivno vrši dužnost vojnog obavještajca. Nakon završetka Drugog svjetskog rata vraća se u Suboticu i kao časnik postaje zamjenik komandanta grada, a vrši i druge društvene i političke funkcije. Zapažena je i njegova ne mala uloga u kulturnom životu Subotice, posebice u Hrvatskom kulturnom društvu, Pučkom sveučilištu i Savezu kulturno-prosvjetnih društava.

**POLITIČKI SUKOBI:** U međuvremenu brzo dolazi u sukob s 'oficijelnim' načinom razmišljanja, prizemnim tumačenjima i u biti pogrešnim stavovima i praksom dnevne politike. Prvi žestok sukob ima s vladajućim strukturom, kada se oštro suprotstavlja nepravdom odnosu politike prema seljaštvu, a koju godinu kasnije kada je strasni zagovornik i akter u formiranju hrvatskih odjeljenja u subotičkim školama, kao i petnaestak godina kasnije pri formiranju pododbora Matice hrvatske, a zatim »Bunjevačkog kola«. Na

kraju dobiva otkaz na radnom mjestu. Trebalo je otpjeti svašta i prijeći trnovit put Kalvarijom do novog zaposlenja, »veoma zvučnog radnog mjesta« – referenta u penzijskom odjeljenju Zavoda za socijalno osiguranje, odakle je i umirovljen. Odistu je bio čudan odnos tadanje političke vlasti prema

Matiji Poljakoviću kao pravniku, javnom djelatniku, piscu i čovjeku. Kada je odstranjen iz politike, puštaju ga da djeluje u kulturi, a kada ga otuda tjeraju, puštaju ga da neometano piše i objavljuje, što više, da mu se igraju komadi u kazalištu, a kada mu to ne dozvoljavaju, onda mu daju »neki« posao, više radi vlastite sramote, nego li stvarnog uvjerenja da on treba zaista raditi neki posao. I tako u nedogled, tridesetak godina.

**DRAMSKO DJELO:** Kao i mnogi pisci i Matija Poljaković se književnošću počeo baviti još u mladosti. Opredijelio se za jedan od najtežih rodova – dramski, i njemu ostao vjeran do kraja, ali se pokraj igrokaza, narodnih komada s pjevanjem, komedija, satira i groteski, te njihovim adaptiranjem za radio i televiziju, ogledao i u drugim književnim žanrovima. Pisao je pripovijetke, prike, povijesne preglede, a napisao je i jedan roman autobiografskog karaktera »Zapisi jednog ludaka« koji tretira strahote tijekom Drugog svjetskog rata. Roman je kao cjelina ostao neobjavljen i nalazi se u zaostavštini autorovog sina *Mladena Poljakovića*. Uspješan debi Matije Poljakovića na sceni Hrvatske drame subotičkog Narodnog kazališta bio je 28. listopada 1950. godine praišvedbom komedije »Č'a Bonina razgala«, koju je režirao *Mirko Huska*.



Godine 1952., 26. siječnja, u subotičkom kazalištu bila je praišvedba Poljakovićeve drame »Niko i ništa« u režiji M. Huske, a narodne igre u tri čina »Vašange« 29. studenog 1952., koju je također režirao M. Huska. U subotičkom kazalištu praišvedba komedije »Kuća mira« bila je 18. travnja 1953., (redatelj M. Huska), drame na mađarskom jeziku »Naprastorgok« (»Kao sunčokreti« u prijevodu *Bele Garaya*) 9. siječnja 1954., (redatelj *Mihaly Viragh*), »Buckanje sa smutipukom« 28. svibnja 1955., (redatelj M. Huska), komedije »Par žutih cipela« 25. studenog 1959., (redatelj *Petar Šarčević*), komedije »Bolto u raju« 20. veljače 1960., (redatelj M. Huska), a 22. prosinca 1961., obnovljena je predstava »Č'a Bonina razgala« (redatelj M. Huska). Ovaj pučki igrokaz izveden je više od stotinu puta na subotičkoj sceni. Prvih stotinu predstava vidjelo je više od pedeset tisuća ljudi. Uslijedile su sljedeće predstave u subotičkom kazalištu prema djelima Matije

Poljakovića: »Ludograd«, praišvedba 10. ožujka 1962., (redatelj M. Huska) »Naše i vaše zgode i nezgode« 12. prosinca 1962., (redatelj M. Huska) »Ode Bolto na ogled« 18. veljače 1967., (M. Huska) »Kad Bog đavlu kumuje« 9. svibnja 1967., (redatelj M. Huska), »Katica« 3. listopada 1967., (redatelj P. Šarčević), »Bolto na fronti« 17. prosinca 1967., (redatelj *Josip Bajić*) »Jedna cura sto nevolja« 14. listopada 1969. (redatelj P. Šarčević).

Ovaj samo letimičan, možda ne i sasvim kompletiran pregled, rječitije od ičega kazuje da je pred nama jedno zamašno, samosvojno i autentično dramsko djelo Matije Poljakovića. Davnog 16. ožujka 1973. godine, manja grupa subotičkih književnika održala je u jednom privatnom stanu, skoro u ilegalnim uvjetima, komemorativni skup u povodu smrti dragog im prijatelja. U tisku gotovo ni slova. Vrednovanje djela Matije Poljakovića ozbiljno bi uznemirilo javnost (sic!). Jedino je u ovom kraju čitatelj novina »Politika« mogao pročitati plaćeni oglas o njegovoj smrti.

O franjevcima u Subotici

# Žarišta duhovnosti i kulture

**K**njiga »Franjevačka prisutnost u Subotici« zbornik je radova s proslave koju je priredio Franjevački samostan u Subotici u suradnji s Katoličkim institutom za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«, a prigodom velikog jubileja – 2000. godina kršćanstva i 100. obljetnice Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda.

»Stoljećima su franjevci ovom narodu pastoralno služili. Njihova prisutnost je sastavnica identiteta hrvatskog i drugog katoličkog življa na ovim prostorima, napose u najtežim vremenima pod Turcima i neposredno nakon oslobođenja od Turaka. Franjevački samostani žarišta su duhovnosti, kulture i mjesta susreta koji su značili život naroda«, piše među ostalim mr. *Andrija Kopilović* u predgovoru ove knjige.

## DOM MOLITVE:

Franjevački samostan i crkva u Subotici, koju Subotičani zovu »Stara crkva«, najstarija su zdanja i svjedoci povijesti grada. Godine 1686., franjevci se nastanjuju u subotičkoj utvrdi, koju je 1470. godine dao sagraditi grof *Joannes Pongrac*, vojvoda erdeljski. Tu franjevci 1693. godine imaju crkvu i nastambu, a 1723., tvrđavu preuređuju u crkvu i samostan. Gradnja nove crkve započela je 1729. godine, a dovršena je i posvećena svetom Mihaelu Arkandelu 1736. godine. Nekadašnja vojna tvrđava pretvorena je u Dom molitve. Franjevački samostan građen je u etapama od 1735., do 1767., dok je lijevi zvonik na crkvi podignut 1907. godine.

Franjevci su bili prvi dušobrižnici Hrvata i Mađara od njihovog doseljenja u Suboticu, a uz franjevce vezan je i početak prosvjetnog rada. Sredi-

nom 18. stoljeća vode pučku školu, a od 1747., do 1861., gradsku gimnaziju. Bogata knjižnica samostana broji oko 8.000 knjiga. Franjevci u Subotici danas djeluju na pastoralnom planu prema svojim mogućnostima: kao redoviti ispovjednici redovnica i svećenika, vjernika u staračkim domovima, kao moderatori duhovnih vježbi redovničkim zajednicama i svećenicima i kao duhovni asistenti Franjevačkog svjetovnog reda i katehete mladih.



**Z N A N S T V E N I SKUP:** Uz povijest franjevačke prisutnosti u Subotici ovaj zbornik donosi i niz priloga o manifestaciji »Franjevački dani u Subotici« u sklopu koje je 13. studenog 2000. godine u izložbenom prostoru Gradskog muzeja otvorena izložba »Franjevačka prisutnost u Subotici«, dok je dan kasnije održan znanstveni skup u dvorani HKC »Bunjevačko ko-

lo«, a u zborniku su objavljena predavanja akademika *dr. Ante Sekulića* »Franjevci u bačkom Podunavlju« i *dr. o. Emanuela Hoško* »Trostoljetno pastoralno djelovanje subotičkih franjevaca«, kao i predavanja sa znanstvenog skupa održanog u dvorani »Népkör«, prof. *dr. Mátyása Horvátha* »Uloga franjevaca u školstvu u Bačkoj« i *dr. o. Károlya Harmatha* »Franjevačka karizma danas«.

»Znanstveni skup na hrvatskom i mađarskom jeziku, makar u vrlo skromnim uvjetima, ipak je pružio vrijedne radove koji upravo osvjetljavaju tragove naše drevne prisutnosti, uloge našeg samostana, a i naše perspektive na ovim prostorima. Predavači su svojim izlaganjima doprinijeli kako prošlosti, tako i poticajima za buduća istraživanja«, piše među ostalim u ovom zborniku *o. Andrija Matić*, bivši gvardijan samostana. Z. S.

## IZ ANTOLOGIJE POEZIJE BUNJEVAČKIH HRVATA

Blaško H. Vojnić

## KOD LUDOŠKOG RITA

Rođen sam onda  
Kad rat bijaše  
Krvavi mi svi dani bili,  
Kroz cijelu mladost  
Grčila se usta,  
Samo se zrno otrovno sijaše.

Krvave ruže, krvave večeri  
Čupali su iz mene radost,  
Ali moje biće  
Jako je bilo  
I mada nije uživalo mladost  
Još nigdje i nikada  
Nisam zaplak o...

Mjesto igranki, noćnih pijanki,  
Barut miriše iz ždrijela  
Dvije podzemne zmijske,  
A ja na sjeveru čuvam opijela  
Pradjedova mojih  
Koje zemlja krije....

**Blaško H. Vojnić** svršio je pučku školu i klasičnu gimnaziju u Varaždinu te djelomično Zagrebu, iako je podrijetlom Subotičanin. Studije prekida iz materijalnih razloga i bavi se žurnalistikom i publicistikom. Prvom se pjesmom javio davne 1929. godine u listu akademskih zagrebačkih sveučilištaraca »Luča«, da bi se već u časopisu »Pupoljci« sredinom 30-ih minula stoljeća afirmirao kao izgrađeni pjesnik. Godine 1935. tiska mu se prva samostalna poetska knjiga naslovljena »Kapi srca«. Ta knjiga, čak i u okviru njegova ukupna književna opusa ostaje najupečatljivijom zbirkom pjesama.

Pripremio: R. G. Tilly



Prozni kutak: Ivan Raos

# Lirske note u prozi

Ivan Raos se rodio 1. siječnja u Medovu Docu kod Imotskoga. Pučku školu završio je u Grabovcu, šest razreda klasične gimnazije u Biskupskom sjemeništu u Splitu, a maturirao na Klasičnoj gimnaziji u Splitu. Godine 1940., upisuje se na Pravni fakultet u Zagrebu, ali ne studira. Od tada stalno živi u Zagrebu. Promijenio je mnogo zanimanja, od konobara, učitelja, statističkog činovnika do novinara i grafičko-likovnog urednika niza časopisa, ali najveći dio života proveo je kao slobodni književnik.

Iznimno plodan, Ivan Raos okušao se u svim književnim vrstama, od pjesničke proze, drame, novele do romana, a napisao je i mnoge članke, prikaze, monografije i scenarije. Za Ivana Raosa rečeno je da je »u vještini pripovijedanja ravan našim najboljim prozaičima«, da je »vrlo duhovit« i da je »dobar rutinirani pisac« (*I. Slamnig*), odnosno da »piše lako i efektno« i da je »najbolji nastavljatelj fabulativnog klasičnog puta tradicionalnog romana« (*M. Vaupotić*). Važnija djela Ivana Raosa su: »Dvije kristalne čaše« 1953., »Tri ratne priče« 1955., »Knjiga o Taquartima« 1956., »Volio sam kiše i konjanike« 1956., »Vječno nasmijano nebo« 1957., »Žalosni gospin vrt« 1962., »Izabrat ćeš gore« 1964., »Vječno žalosni smijeh« 1965., »Na početku kraj« 1969., »Nemojte nam kosti pretresati« 1979., »Prosjaci & sinovi« 1971.

Ivan Raos započeo je objavljivati 1940. godine, ali njegov književni nastup označio je desetljeće nakon Drugoga svjetskog rata, kada prve značajnije književne tekstove objelodanjuje i cijeli niz pisaca, danas klasika novije hrvatske književnosti (*M. Božić, R. Marinković, V. Desnica*). No, iako je novele u časopisu »Krugovi« objavio istodobno s prvom poslijeratnom generacijom hrvatskih književnika, u poetičkom smislu zapravo nikada nije smatran »krugovašem«, da bi potom i knjigama potvrđivao trasiranje svoga prilično osamljenog literarnog profila. »Traganje za bitnim tematsko-motivskim i stilsko-jezičnim odrednicama

Raosova djela, olakšao nam je sam pisac, rekavši u jednom razgovoru s *Vlatkom Pavletićem* kako je pravi tipični Imoćanin onoliko, koliko mu 'djedovi genima podariše i okolica u ranom djetinjstvu nametnu', te kako poslije sama sebe najbolje poznaje svoje ljude i svoj zavičaj, time samo potvrđujući ono što je nedvojbeno – upravo ispisivanje au-



tobiografskoga iskustva i zavičajna podloga (dakle, kao tema i kao jezik), dva su temeljna i presudna uporišta većeg dijela njegova cjelokupna opusa«, piše među ostalim *Ana Lederer* o djelu Ivana Raosa.

U pedeset godina književnog rada Raos sveukupno objelodanjuje i oko dvjesto novela, najvećim dijelom sakupljenih u pet knjiga »Gaudamada« 1956., »Izabrat ćeš gore« 1964., »Partija preferansa« 1965., »60 pripovijedaka« 1980., i »Gastarbajteri« 1982. Iako je napisao doista veliki broj novela i drama, Ivan Raos je najpoznatiji i najcitiraniji upravo po svojim romanima. Godine 1956., izlaze dva mala romana »Volio sam kiše i konjanike« i »Korak u stranu«, kojima se 1969., pridružuje treća ljubavna ispovijest »Tamo negdje neke oči«, a sva tri djela objavljena su pod naslovom »Na početku kraj«. Nije slučajno što se ta Raosova objedinjena djela nalaze u prvom kolu biblioteke HIT, jer Raosova je literatura uvijek dobro komunicirala s čitateljima. U sva tri kratka romana Raos piše između realističkog i poetskog, između faktografije i metaforičnosti, između autobiografskog i fiktivnog, između cinizma i sentimentalnosti,

između psihološke analitičnosti i nadrealne samodovoljnosti. »Takva hirovitost stila može biti privlačna: Raos je pisac živahnog temperamenta, čas reporter i feljtonist, čas pjesnik visokog poziva«, bilježi *Igor Mandić* o ovome djelu Ivana Raosa čiji se junaci zaljubljuju u bludnice, pokušavaju svojom ljubavlju otkupiti njihov pad, nastoje ih izvući iz kala, ali onda zajedno s njima propadaju.

Među svim romanima dva njegova djela imaju težinu antologijske vrijednosti u kontekstu suvremene hrvatske književnosti: to je trilogija »Vječno žalosni osmijeh« (1965.), poglavito njezin prvi dio »Vječno nasmijano nebo«, te »Prosjaci i sinovi« (1971.). »Vječno nasmijano nebo« s podnaslovom 'kronika moga djetinjstva' obuhvaća najranije životno doba pisca, nespontanost i vedrinu. »Najveći broj stranica Raos je ispisao pripovijedajući upravo u prvom licu, štoviše, u 'Vječno nasmijanom nebu' uspio je nevjerojatnom jezično-stilističkom lakoćom oblikovati šarmanтни i infantilni govorni diskurs maloga dječaka. Kroz dječakov rakurs, kroz tu hinjenu naivnost u pripovijedanju upoznajemo cijeli medovdolački mikrokozmos«, piše o ovome romanu *Ana Lederer*. Građu iz stvarnosti Raos uspijeva preoblikovati u neobičnu literarnu stvarnost i upravo po leksičkom bogatstvu, po književnom jeziku koji generira iz usmenog kazivanja i po sočnoj ikavici »Vječno nasmijano nebo« izniman je stilistički doživljaj. Roman »Prosjaci i sinovi« jedno je od najambicioznijih djela književnosti o selu. U svojoj kronici o pokoljenjima hajduka, prosjaka i krijumčara iz Imotske krajine, Raos želi dati i povijesni profil jednoga doba. Ivan Raos napisao je životopis luralica, propalica i gastarbajtera, nekada ambicioznih seoskih prosjaka, a kasnije velikih švercera. Ono što obilježava Raosovo pripovijedanje to je uvijek prisutna lirska nota i s druge strane humor. Ivan Raos umro je 8. srpnja 1987., ali njegove knjige će i ubuduće zasigurno pronalaziti svoje brojne čitatelje.

Priradio: Z. Sarić

Obiman program rada Hrvatske čitaonice

## Brojne manifestacije i ambiciozna nakladnička djelatnost

Subotička Hrvatska čitaonica prema planu i programu rada za 2004. godinu nastaviti će prije svega suradnju s hrvatskim odjeljenjima u osnovnim školama. Likovni natječaj »Slikam bajku« za I. - IV. razred osnovne škole raspisan je od 1. ožujka i traje do 15. travnja. Ove godine natječaj se odnosi na bajku »Ždribac zlatne grive« *Balinta Vujkova*, a žiri će izabrati deset najboljih radova.

Za 23. travnja planira se postavljanje biste Balinta Vujkova u OŠ »Ivan Milutinović«, a istoga dana u Hrvatskom kulturnom centru »Bunjevačko kolo« bit će postavljena izložba radova pristiglih na likovni natječaj, te će se predstaviti slikovnica »Ždribac zlatne grive«. Hrvatska čitaonica će prema programu rada u ovoj godini sudjelovati s recitatorima na svim razinama natjecanja u Republici Srbiji, a također će pomoći u pripremi recitatora društava koja imaju recitatore.

**MANIFESTACIJE:** »U subotičkoj Gradskoj knjižnici u svibnju bit će održano II. natjecanje 'Pričanje bajki Balinta Vujkova'. Manifestacija je prvi put organizirana u lipnju prošle godine, a njen cilj je očuvanje ikavice, jezika bačkih Hrvata, kao i književne usmene baštine, te poticanje čitanja, napose školske djece. Sudionici ove manifestacije bit će iz Sombora i Subotice gdje se ikavica i govori. Na prvom je natjecanju sudjelovalo dvadesetak pri-povjedača, a snimljen je kompakt-disk, koji je predstavljen na 'Danima Balinta Vujkova' i podijeljen učenicima koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku. Manifestacija II. susret pučkih pjesnika »Lira naiva« planira se za lipanj u HKC 'Bunjevačko kolo', a cilj je očuvanje jezika i poticanje na pisanje mlađih generacija, ali i valorizacija amaterskog stvaralaštva u književnosti«, kaže ravnateljica Hrvatske čitaonice *Katarina Čeliković*, ističući kako

je ova manifestacija prošle godine okupila dvadesetak pjesnika iz Sombora, Srijema i Subotice s okolicom, a tom prigodom je uz pomoć Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« tiskana knjiga »Lira naiva 2003.«, kao izbor poezije.

U suradnji s Hrvatskim akademskim društvom, Hrvatska čitaonica organizirat će u svibnju Međunarodni znanstveni skup posvećen *Bartolu Kašiću* pod nazivom »Bartol Kašić – otac hrvatskog jezikoslovja«. Na skupu će pokraj članova HAD-a sudjelovati znanstvenici iz Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, iz Instituta društvenih znanosti »Ivo Pilar« iz Zagreba, te s Katedre za hrvatski jezik i književnost Sveučilišta Janus Panonius iz Pečuha, dok će se, prema riječima Katarine Čeliković, »Smotra recitatora na hrvatskom jeziku«, koja okuplja djecu školskog uzrasta i omladinu do 27 godina starosti iz cijele Vojvodine, održati u listopadu. Smotra recitatora ima za temeljni cilj očuvanje materijnog jezika, a u ovu manifestaciju uključene su sve škole, u kojima se izvođa nastava na hrvatskom jeziku, ili se izučava hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture.

**MULTIMEDIJALNI PRISTUP:** »'Dani Balinta Vujkova' su dvodnevna manifestacija koja okuplja ponajprije stručnjake iz područja književnosti, ali i druge, kao što su etnografi, filmski redatelji, učitelji i profesori. To je multimedijalna manifestacija, jer uz znanstveni skup o radu i djelu Balinta Vujkova ima i dvije večeri: književnu večer posvećenu nekom od književnika

i večer s projekcijom filma, izložbom knjiga i predstavljanjem zvučnih izdanja.

Na znanstvenom skupu sudjelovat će stručnjaci iz Republike Hrvatske, Mađarske i Vojvodine, a manifestacija je planirana za mjesec studeni. Također planiramo ove godine održati predstavljanje knjiga i autora, čije su knjige tiskane u prošloj ili tekućoj godini, ali i obilježiti značajnije obilježnice važnijih hrvatskih književnika«, kaže *Katarina Čeliković*, na-



Katarina Čeliković

vodeći kako je osim predstavljanja slikovnice »Ždribac zlatne grive«, u planu i predstavljanje književnika iz Zagreba *Mire Gavrana*, knjige *Milovana Mikovića* »Iznad žita nebo«, kao i knjige poezije za djecu *Nedeljke Šarčević*.

**NAKLADNIČKA DJELATNOST:** Hrvatska čitaonica ove godine ima u planu objavljivanje knjige *Matije Evertovića* »Kulturna povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata«, kao i knjige *Lazara Merkovića* »Kronologija Subotice«. Ovogodišnji plan nakladničke djelatnosti obuhvaća i objavljivanje knjige *Milovana Mikovića* »Roman«, koja govori o povijesti hrvatskog romana u Podunavlju, spomenute slikovnice »Ždribac zlatne grive« čiji je ilustrator *Vjekoslav Vojo Radoičić* iz Rijeke, dok su tekst prilagodili i obradili *Rajko Ljubić* i *Zlatko Romić*, kao i slikovnice »Narodne pripovitke« koje je sakupio Balint Vujkov, a u izboru Katarine Čeliković. Slikovnicu će ilustrirati *Zoltan Sič*. U ovogodišnjem planu Hrvatske čitaonice je i objavljivanje kompakt-diskova, a nabavka knjiga i periodike ovisit će od financijskih mogućnosti.

Z. Sarić



Na web stranicama HNV-a

## Elektronička knjiga Vojislava Sekelja

Web stranice Hrvatskog nacionalnog vijeća dio su nastojanja Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine da uspostavi kvalitetnu komunikaciju kako s članovima hrvatske zajednice u Srbiji i Crnoj Gori, tako i sa svim zainteresiranim iz matične nam države, kao i s Hrvatima diljem svijeta.

Cilj uspostave web stranice HNV-a je prikaz rada i aktivnosti ovoga tijela, a posebno putem e-vlade objaviti što više informacija iz djelokruga cjelokupne djelatnosti hrvatske nacionalne manjine. Od nedavno je uz knjigu *Milovana Mikovića* »Avaške godine« na web stranice HNV-a postavljena i digitalna prezentacija knjige *Vojislava Sekelja* »Rič fali«.

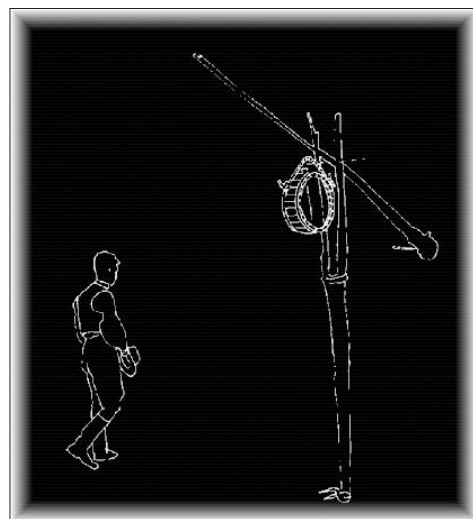
**E-KNJIŽNICA:** »Funkcija i uloga Hrvatskog nacionalnog vijeća je u domenu ostvarivanja kulturne autonomije što podrazumijeva skrb o obrazovanju, informiranju, kulturi i uporabi jezika. Kako je kultura jedna od te četiri domene, na web stranice Vijeća postavljeno je u vidu elektroničke knjige i djelo subotičkog književnika Vojislava Sekelja 'Rič fali'. Treće izdanje te knjige tiskano je prošle godine u nakladi Hrvatskog kulturnog centra 'Bunjevačko kolo'. Knjiga je na web stranicama prilagođena informatičkoj tehnologiji, a čitatelji pored slika naslovnice i ilustracija *Ivana Balaževića*, mogu uz pjesme pročitati i recenzije *Lazara Merковиća*, *Tomislava Žigmanova* i *Milovana Mikovića*, kao i životopis književnika Vojislava Sekelja«, kaže *Lazo Vojnić Hajduk*, predsjednik Izvršnog odbora HNV-a o elektroničkom izdanju knjige Vojislava Sekelja, a o kojoj u svojoj recenziji književnik *Lazar Merковиć* piše među ostalim kako je »našem autoru meka, raspjevana i melodična bunjevačka ikavica nije predstavljala samo putu leksičku građu«, nego je pjesnik »išao dalje, ikavica mu je zatrebala prvenstveno stoga da bi ispod površine naoko već banaliziranih, svakodnevnih riječi, kao i onih arhaičnih, na svjetlo dana iznio sve njihovo bogatstvo, slikovitost, metaforičnost i paradigmatičnost«.

**TRADICIONALNO I SUVREMENO:** Pored toga što E-vlada,

koja se nalazi u strukturi HNV-a, a čiji je predsjednik *Zoran Vojnić Tunić*, pri kuplja podatke i formira bazu podataka relevantnih sadržaja za funkcioniranje hrvatske nacionalne zajednice u Srbiji i Crnoj Gori, te pruža informatičke usluge Vijeću i informatički se povezuje sa svim relevantnim čimbenicima koji su od interesa za hrvatsku zajednicu u SCG, prema riječima *Laze Vojnića Hajduka* E-vlada nastojat će na svojim web stranicama predstaviti uz književno i likovno stvaralaštvo i etno-elemente koji spadaju u kulturnu baštinu hrvatske zajednice u SCG.

»Želimo na web stranicama Hrvatskog nacionalnog vijeća pored informiranja o aktivnostima Vijeća prezentirati i izraz tradicionalne i suvremene kulture hrvatske zajednice, a smatrali smo kako je za prve takve korake prezentacija poezije najprikladnija i zbog toga je na web stranice Vijeća postavljena knjiga *Milovana Mikovića*, a od nedavno i *Vojislava Sekelja*. Knjige su pisane na novoštokavskoj ikavici, a pored čitanja pjesama,

posjetioci web stranica mogu pronaći i svoje vizualno zadovoljstvo u ilustracijama *Ivana Balaževića* koji je likovno



Ilustracija Ivana Balaževića

opremio obje knjige«, kaže *Lazo Vojnić Hajduk*, a svi zainteresirani mogu posjetiti web stranice Vijeća na adresi: [www.hnv.org.yu](http://www.hnv.org.yu)

Z. Sarić

## »Klapim« na Reviji amaterskog filma

U okviru Revije amaterskog filma u Zagrebu u Centru za kulturu Trešnjevka prikazan je 5. ožujka kratki film »Klapim« autora *Ivana Ivkovića Ivandekića* iz Bajmoka i snimatelja *Zvonimira Sudarevića* iz Subotice. »Moj film u osnovi ima etno-tematiku kulturne baštine bunjevačkih Hrvata, ali nisam želio rekonstruirati nekadašnji način života ljudi u Bačkoj ravnici, nego sam htio prikazati iz moje sadašnje vizure one slike o kojima sanjam, a sve su to slike o zavičaju. 'Klapim' je riječ bunjevačkih Hrvata iz Vojvodine, a znači 'sanjam'. I dalje ću 'klapat' i raditi na svoj način pokušavajući to i vizualno predstaviti putem medija filma i fotografije, a odrednica 'snovi' do-



I. I. Ivandekić i B. Jaramazović, akterica u filmu

zvoljava mi slobodni stil stvaranja i izražavanja, tako da u mom radu postoje i apstraktni elementi koje nadograđujem na ono što čini kulturnu baštinu bačkih Hrvata. Revija amaterskog filma kreće na putovanje po mnogim gradovima i ako po ocjeni publike moj film uđe u uži izbor, postoji mogućnost da ovo moje djelo vidi i širi krug publike«, rekao je po povratku iz Zagreba autor filma *Ivan Ivković Ivandekić*.



# HRCKOVA SVEZNALICA

## ZAŠTO PATKA IMA KOŽICU IZMEĐU PRSTIJU?

Veći dio života patka provodi u vodi. Zato mora biti dobar plivač. Budući da patka pliva samo nogama, priroda joj je te noge načinila veoma spretnim za plivanje. Stoga, ona između prstiju ima razapetu kožicu – prava mala vesla. S njima je lako plivati. Na zemlji je patka troma i gega se kada hoda s noge na nogu. Ta ista kožica između prstiju, koja je u vodi čini odličnim plivačem, na suhom joj smeta. Kožica pomaže i u gnjuranju, jer patka gnjurajući hvata ribe i drugi podvodni plijen.



## ZAŠTO JE ZMIJSKI UJED OPASAN?

Zmija spada u otrovne životinje. U ustima ima jednu žlijezdu punu otrova i oštre zube koji su šuplji. Kada zmija ugrize, otrov iz žlijezda prođe kroz šupalj zub slično injekciji koju nam daje liječnik. Od ujeda otrovne zmije čovjek oboli, a može i umrijeti. Postoje zmije otrovnice i neotrovnice. Otrovnica ima manje, ali su veoma opasne. Otrovnice služi da napadaju čovjeka, već kako bi lakše uhvatili plijen i kako bi se obranile od jačeg neprijatelja. Neotrovnice imaju ravne i jednake zube, a kod otrovnica su istaknuti očnjaci koji su znatno veći od ostalih zuba. Najopasnije otrovnice naših krajeva su šarka i poskok.



## KAKO LEPTIR UZIMA HRANU IZ CVIJETA?

Leptir neprekidno leti od cvijeta do cvijeta, tražeći cvjetni sok koji se naziva nektar. Kada dođe na cvijet, leptir zavuče u njega svoju sisaljku, sličnu surlici, pa isisava slatku tečnost. Leptiri su insekti. Rasprostranjeni su po cijeloj zemlji i ima ih mnogo vrsta. Imaju spiralnu rilicu za sisanje, naročito podešenu da što dulje prodre u cvjetove i iz njih izvuče cvjetni sok. Tom prigodom, osim što se hrane, oni leteći s cvijeta na cvijet, omogućuju njihovo oplođavanje, jer prenose cvjetni prah s jedne na drugu biljku.



## DAČKI BISERI

- » Tišina, dosta priče!« opominje učiteljica.  
Učenik spremno odgovara:  
»Moramo pričati kada smo delegati!« (aluzija na političare)
- Učiteljica:  
»Nabroj ptice grabljivice!«  
Učenik:  
»Orao, sova..... vuk!«
- Pitanje učiteljice:  
»Kakva je klima ravničarskih predjela?«  
Učenik odgovara:  
»Klima ravničarskih predjela je pođubrena.«

Bisere prikupila učiteljica iz  
OŠ »Matija Gubec« u Ljutovu  
Stanislava Stantić Prčić

Priredio i ilustrirao: Zoltan Sič







Barbara Kujundžić, II. h  
OŠ »Matko Vuković«, Subotica



Nikola Tumbas, III. c  
OŠ »Matija Gubec«, Ljutovo

### MOJA MAMA

Moja mama je moja sreća,  
i radost najveća.

Njeno oko me svugdje prati.

Nitko ne zna kao mati.

Ivan Čavrgov, I. h  
OŠ »Matko Vuković«, Subotica



Ivana Vidaković, I. b  
OŠ »I.G. Kovačić«, Sonta

### TO JE LJUBAV

Ljubav je lijepa, ljubav je veselje.

Ljubav je igra sunca.

Ljubav čini čuda.

Sve se rađa iz ljubavi.

Luka Bačić, II. h  
OŠ »Matko Vuković«, Subotica



Kristina Lebović, I. b  
OŠ »Matija Gubec«, Gornji Tavankut



Marina Crnković, II. a  
OŠ »Matija Gubec«, Tavankut



Karla Rudić, I.  
OŠ »Ivan Milutinović«, M. Bosna



Mateja Skenderović, II.  
OŠ »Sveti Sava«, Bikovo

### KNJIGA KOJU BIH PREPORUČIO SVOM DRUGU

- Mom drugu bih dao knjigu Dragana Lukića, zato što mi je to najbolja knjiga. Ima još lijepih knjiga koje bih preporučio mom drugu, ali ova je najbolja lektira od svih. Dao bih mu da je pročita. Mislim da bi je moj drug uspio pročitati za nekoliko dana.
- Preporučio bih drugu da pročita knjigu »Snjeguljica i sedam patuljaka«, zato što mi se ta knjiga najviše dopala.

Darijan Bačić i Aleksandar Milunović,  
učenici III. c OŠ »Matija Gubec« u Ljutovu

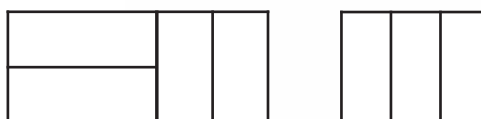
I. Upiši u prazna polja odgovarajuće brojeve  
i znakove računskih operacija:

	-	7	=	11
-		-		-
			=	
=		=		=
6		3	=	3

Zadatak pripremio: Zdenko Samaržija

II. Da bi se jedno jaje skuhalo, potrebno je da voda  
vrije 7 minuta. Koliko dugo treba da vrije voda, da  
bi se skuhalo 3 jajeta?

III. Koliko ima pravokutnika na svakoj od figura?



Zadatak pripremio: Dujo Runje

Voće za sva godišnja doba

# Jedna jabuka svaki dan

Piše: Dražen Prčić

Iako je još uveliko zima i jede se uvozno južno voće, u svakodnevnoj vitaminskoj ponudi barem jedna jabuka mora naći svoje mjesto na svačijoj trpezi. Domaća ili uvezena, jeftinija ili skuplja, ta malena, čvrsta »loptica« izvor je zdravlja, i njezinim redovitim unošenjem u organizam najbolje se preventivski djeluje na potencijalne bolesti.

Nažalost, sve češće se događa da kvalitetnija sorta jabuka ima veću prodajnu cijenu od banana ili naranči, te tako postaje nedostupna mnogima.

**JABUKA (*Pirus malus* L.):** Na temelju arheoloških iskapanja i stručnjačkih nalaza pretpostavlja se kako je jabuka rasla i davala plodove još u mlađem kamenom dobu. Stari Egipćani su je, primjerice, poznavali još 1000 godina prije Krista. Iako se ne zna točno mjesto odakle potiče, pretpostavlja se kako joj je matična postojbina negdje između Kaspijskog i Crnog mora. Još odavna je čovjek spoznao dragocjenu vrijednost ovog ploda, uzgajajući njegova stabla u vlastitom životnom okruženju. Prvi najpoznatiji promotori jabuke u civiliziranom svijetu bili su stari Grci i Rimljani, koji su već razaznavali nekoliko različitih sorti i o tome ostavili pisani trag. Besmrtni Homer opjevao je jabuku u »Odiseji« nazvavši je *aglaorkapas* što bi u prijevodu značilo ona koja nosi lijepe plodove. Na europskom kontinentu najviše jabuka može se ubrati na plantažama diljem Italije, Francuske i Njemačke, dok su SAD jedne od vodećih svjetskih proizvođača ovog »voća nad voćem«.



**HRANLJIVA VRIJEDNOST:** Jedna sazrela jabuka u sebi sadrži 84 posto vode, 13 posto ugljičnih hidrata, 0,4 posto masti i 0,3 posto bjelancevina. Energetska vrijednost iznosi 215 kJ.

U svom sastavu ovaj plod ima između ostalog solidne količine: kalija, fosfora, kalcija, magnezija, karotina, vitamine B1, B2, B5, C i E. Ovisno o sorti jabuka količinski sadrži i dekstrozu, šećer, te nekoliko kiselina poput: jabukove, limunske, mliječne, oksalne i dr.

Interesantno je spomenuti kako osušena jabuka ima drastično veću energetsku vrijednost od svježe (1197 kJ) uz, posve logičnu povećanu koncentraciju ugljičnih hidrata (67,8 posto), dok svježe ocijeđeni sok od jabuke ima manju energetsku vrijednost od svježe jabuke (197 kJ).

**JABUKA KAO LIJEK:** Najširu zdravstvenu primjenu jabuka ima kao sredstvo koje znakovito pomaže liječenju organa za varenje. No, veoma je bitno da jabuka u to-

ku konzumacije nije hladna i da se dobro sažvaće. Za bolje varenje preporučljivo je pokraj svježih, jesti i kuhane ili pečene jabuke, a ljekovito djeluju na jetra i bubrege. Jabukov sok djelotvorno utječe na brojne otrove u ljudskom organizmu (zahvaljujući taninu i pektinu) i pomaže njihovom brzom izbacivanju, a taninska kiselina sprečava razvoj bakterija. Dobro je pojesti jednu jabuku prije odlaska na počinak, jer prisustvo fosfora djeluje umirujuće i pomaže mirnom i kvalitetnom noćnom odmoru. Jabukovo vino koristi se uspješno u liječenju hemoroida, lišaja, suvišne kiseline u želucu, lupanja srca, a prema potrebi piju se 3-4 čaše dnevno. S druge strane, naravni jabukov ocat prema sugestiji stručnjaka bi trebao, zbog svojih izvanrednih osobina, postati dijelom svakodnevne ishrane. Od jabukova cvijeta kuhaju se čajevi za umirenje kašlja, a listovi se koriste za ublažavanje otoka. Na koncu, jabuka zbog pektina u sebi djelotvorno djeluje na smanjenje kolesterola i pomaže u prevenciji povišenog tlaka i arterioskleroze.

**KULINARSTVO:** Kompot od jabuka često se može naći na našim stolovima kao prilog glavnom jelu, ali i desert nakon njega. Pečene jabuke znaju se naći u čeljusti ispečene životinje, ali se najčešće, posute šećerom, nalaze u ponudi slatkih delicija. Termički obrađene nalazimo ih u pekmezima, džemovima ili marmeladama koje rado kombiniramo s drugim slasticama poput palačinki, torti ili piškota. Ali je zato pita od jabuka postala planetarno poznatim kolačem i slasticom, koji se u zavisnosti od podneblja i načina pripravljanja (vrste kora, u kiselo, slatko) rado pravi na svim zemljanim meridijanima. Popularnosti ove slastice nije odolio ni čuveni Mc Donalds koji je odavno ima u svojoj obvezatnoj ponudi.

**OBVEZNO PROČITATI:** Stara mudrost kaže: »Pojedite barem jednu jabuku na dan i liječnik vam neće biti potreban!«





Moje putovanje

# Sv. Patrick u Dublinu

Piše: R. G. Tilly

Najveći irski praznik Dan je sv. Patricka, i obilježavaju ga Irci diljem svijeta, pa se čak i u našoj zemlji odomaćio (više u domicilnoj no u matičnoj), kao i u susjednoj Mađarskoj. Sveti je Patrick prema nacionalnom mitu protjerao sve zmije s irskog otočja (i zbilja, u Irskoj više nema zmija), no što je za Irce kao glasovite veseljake/kavgadžije sklone piću daleko važnije, on ih je i naučio pripravljanju medovine i, što je još važnije-pive. Irsko pivo (osobito crni »Guinness«), kojeg Irci obvezatno piju smlaćeno a nikako hladno, nedvojbeno se među znalcima smatra najkvalitetnijim pivom na svijetu. Svako putovanje do Irske za većinu nas je teško ostvarivo iz jednostavnog razloga-za vize još kako-tako, one se daju – mada teško, ali za, primjerice, desetodnevni boravak u ovoj prelijepoj zelenoj zemlji dugih, pješčanih obala (sjetite se samo kultnoga filma *A. Lina* »Rayanova kći« i nezaboravnih eksterijera) potrebno je izdvojiti, iz većini skromnih nam zarada, najmanje 1.500 eura.

**DUBLIN:** Premda puno Iraca obožava Belfast, podijeljeni grad i centar Sjeverne Irske, glavni grad Republike Irske Dublin je apsolutno najomiljeniji grad u srcu svih Iraca, bilo da žive u Irskoj ili u dijaspori. To se nedvojbeno da vidjeti i za običnih a nekmoli takovih svečarskih dana kakav je Dan sv. Patricka, primjerice.

Glavni grad Republike Irske (koja je tek jedna od dvije državne teritorije na tlu britanskog otočja – drugo je Ujedinjeno Kraljevstvo, koje obuhvaća Sjevernu Irsku/Alster, sa spomenutim Belfastom kao glavnim gradom, Englesku, Škotsku i Wales) imao je prije dva stoljeća, kao prijestolnica Irskog kraljevstva osobni parlament, prem-

da je bio pod vlašću engleske krune. Bio je istodobno i šesti grad u Europi onoga doba s preko 180 tisuća stanovnika, a preticali su ga tek London, Pariz, Beč, Napulj, i Amsterdam.

Mnogo je glasovitih Iraca u povijesti svjetske umjetnosti. Jedan od njih, veliki pisac *James Joyce* obožavao je svoj grad i pisao o njemu u gotovo svakom svom djelu, prisjećao ga se i prizivao u misli čak i u vrijeme dobrovoljnog prognanstva u Trstu, Parizu, Zürichu i Puli. Kada ste već u Dublinu obvezatno posjetite legendarno kazalište Dublin Aby Theatre, koje je bilo na čelu književnog preporoda Irske, na čelu s pokojnim nobelovcem, dramaturgom i pjesnikom *Williamom Butlerom Yeatsom*.

Dublin ima još jednog Nobelovca: u ovom je gradu rođen slavni irski suvremeni pjesnik *Sheimas Hinni*. Tijekom su ranog kršćanstva u gradu i okolici podignuti mnogi samostani i crkve, a još mnogi zaostali tragovi minulih vremena upućuju na zaključak da Dublin svoje opstojanje duguje Vikinzima koji su upravo ovaj grad odabrali za svoje privremeno boravište u IX. stoljeću. Vikinge su zamijenili Normani.

**KRATKI VODIČ KROZ PUBOVE DUBLINA:** Kad se već zateknete u Dublinu, Irskoj uopće, na tako veliki blagdan kakav je Dan sv. Patricka gotovo je neumjesno (sa stanovišta domaćina, Iraca, dakako) dan provesti drugačije no obilaziti legendarne pubove – britanski izraz za bar, krčmu, pivnicu, kako vam drago. Irci, kao iskusne pivopije (mada im ni whiskey nije stran, pa niti keltski gin, ruku na srce) dobro znaju kako se daleko više može popiti uz odgovarajuću hranu, »podlogu«. I odišta, hrana, po pravilu domaća, uvjerljivo je bolja u spomenutim pubovima no u resto-



ranima ili hotelima diljem grada. Savjetujemo vas da kušate legendarni irski ovčji paprikaš, inače nacionalno jelo Iraca.

Pubovi su mješavina bara, restorana i krčme i prava su institucija, kako u Irskoj, tako i u cijelom Ujedinjenom Kraljevstvu. Posjet dublinskim pubovima obvezatno morate početi obilaskom »Davey Byrns« puba, u ulici Duke Street. Tu je najveći izbor whiskeya (premda ovo piće više svojataju Škoti, ali o tome kakvom drugom zgođom), a osim toga, ovaj je pub ovjekovječen u slavnom romanu »Ulysses« spomenutog Jamesa Joycea. Valja spomenuti i pub »Toners« u Lower Bogott ulici, tipičan (vele) gradski pub, za razliku od, primjerice »Pallace Bara«, gdje se okuplja, nazovimo ga uvjetno plebs i »mali ljudi«, zanatlije, trgovci, i – novinari.

»Barasen Head« je pub u kojega svračaju političari, ali i studenti, glumci i glazbenici, slikari i ine umjetničke duše. Tu se pije najbolje crno pivo na svijetu, bez ikakve dvojbe. Ovaj pub bio je i neformalni štab tajne udruge Ujedinjeni Irci na čelu s pokojnim *Robertom Emmettom*, koji je živio u jednoj skrivenoj prostoriji na polukatu.

U Irskoj ima više od 15 tisuća pubova, što je apsolutni svjetski rekord, ali se i pored toga mnogi Irci žale kako je to malo, jer ih je primjerice 1850. godine bilo više od 17 i pol tisuća (sic!). I na koncu, valja spomenuti pub »Dohenny & Nesbitt«, u kojem je smješteno poglavarstvo kulturnog kluba pivopija »Pint drinkers«/Ispijača krigli: da bi netko postao članom kluba, mora biti predložen od tri stara člana, da ispije 17 krigli piva (od po litre svaka!), naiskap, te potom plati piće svim članovima VIJEĆA (kojih ima ravno 27), te da još sa svakim popije jednu kriglu. Još ni tu nije kraj, jer predstoji finalna proba: tko je i do tada izdržao testiranje na nogama, mora se popeti uz strme stube do mansarde u kojoj mu se predaje svečana pristupnica članstvu kluba – puna krigla tamnog piva od pet litara, koju, dakako, mora ispitati do dna, naiskap. A koliko je pive potrebno strusiti za status, primjerice visokog funkcionara u vijeću kluba, strogo je čuvana tajna, ali imajući u vidu ranije spomenuto, pretpostavljate da se radi o gotovo hektolitarskim količinama. Sva je, dakle, sreća što se sv. Patrick slavi samo jednom godišnje, mada to u biti Ircima ne umanjuje volju da se provede na opisane načine i ma kog drugoga dana u godini. Pa, živjeli!

## Irci – najveći potrošači krumpira na svijetu

Tijekom 1739. godine gotovo je pola milijuna ljudi u Irskoj preminulo jer je te godine podbacio urod krumpira, najvažnijeg sastojka irskog ovčjeg paprikaša. Irci su bili i ostali najveći potrošači krumpira na svijetu, daleko ispred, primjerice Nijemaca.



Započela nova sezona »Formule 1«

# Schumacher poveo karavanu

Piše: Dražen Prčić



**P**rošle nedjelje u ranim jutarnjim satima po europskom vremenu započela je u Melbourneu 55. sezona u šampionatu »Formule 1«. Najbrži cirkus na svijetu, kako glasi popularni nadimak karavane brzinskih bolida koji se natječu za prestiž, slavu i novac bogatih sponzora, započeo je jednako kako je i završio proteklu sezonu. Pobjedom najboljeg vozača u povijesti ovog natjecanja – Nijemca Michaela Schumachera.

**SEZONA 2004:** U budućoj natjecateljskoj sezoni za laskavu titulu najboljeg pilota i konstruktorske kuće u, nadamo se, neizvjesnoj automobilističkoj borbi nadmetat će se sljedeće posade i timovi:

## FERRARI F-2004:

Broj pobjeda u F1: 167

Titula vozača: 13

Titula konstruktora: 13

Vozači: Michael Schumacher, Njemačka, 70 pobjeda

Rubens Barrichello, Brazil, 7 pobjeda

Motor: Ferrari (Tip 053) V10, pneumatici: Bridgestone

## WILLIAMS BMW FW-26:

Broj pobjeda u F1: 112

Titula vozača: 7

Titula konstruktora: 9

Vozači: Juan Pablo Montoya, Kolumbija, 3 pobjede

Ralf Schumacher, Njemačka, 6 pobjeda  
Motor: BMW V10 P84, pneumatici: Michelin

## MCLAREN MP4-19:

Broj pobjeda u F1: 137

Titula vozača: 11

Titula konstruktora: 8

Vozači: David Coulthard, V. Britanija, 13

pobjeda

Kimi Raikkonen, Finska, 1 pobjeda

Motor: Mercedes-Benz FO 110Q V10, pneumatici: Michelin

## RENAULT R-24:

Broj pobjeda u F1: 16

Titula vozača: -

Titula konstruktora: -

Vozači: Jarno Trulli, Italija, bez pobjede

Fernando Alonso, Španjolska, 1 pobjeda

Motor: Renault RS24 V10, pneumatici: Michelin

## BAR HONDA B-006:

Broj pobjeda u F1: -

Titula vozača: -

Titula konstruktora: -

Vozači: Jenson Button, V. Britanija, bez pobjede

Takuma Sato, Japan, bez pobjede

Motor: Honda RA004E V10, pneumatici: Bridgestone

## SAUBER PETRONAS C-23:

Broj pobjeda u F1: -

Titula vozača: -

Titula konstruktora: -

Vozači: Giancarlo Fisichella, Italija, 1 pobjeda

Felipe Massa, Brazil, bez pobjede

Motor: Petronas 04A, pneumatici: Bridgestone

## JAGUAR FORD R-5:

Broj pobjeda u F1: -

Titula vozača: -

Titula konstruktora: -

Vozači: Mark Webber, Australija, bez pobjede

Christian Klien, Austrija, debitant

Motor: Kosvort racing SR-6 V10, pneumatici: Michelin

## TOYOTA TF-104:

Broj pobjeda u F1: -

Titula vozača: -

Titula konstruktora: -

Vozači: Christiano Da Matta, Brazil, bez pobjede

Olivier Panis, Francuska, 1 pobjeda

Motor: RVX-04 Toyota V10-90, pneumatici: Michelin

## JORDAN FORD EJ-14:

Broj pobjeda u F1: 4

Titula vozača: -

Titula konstruktora: -

Vozači: Nick Heidfeld, Njemačka, bez pobjede

Giorgio Pantano, Italija, debitant

Motor: Kosvort RS V10, pneumatici: Bridgestone

## MINARDI FORD PS-04:

Broj pobjeda u F1: -

Titula vozača: -

Titula konstruktora: -

Vozači: Gianmaria Bruni, Italija, debitant

Zsolt Baumgartner, Mađarska, debitant

Motor: Kosvort SR-3, pneumatici: Bridgestone

## KALENDAR UTRKA:

1. Australija, Albert Park 7. ožujka
2. Malezija, Sepang 21. ožujka
3. Bahrein, Šakir 4. travnja
4. San Marino, Imola 25. travnja
5. Španjolska, Katalunja 9. svibnja
6. Monte Carlo, Monaco 23. svibnja
7. Europa, Nürburgring 30. svibnja
8. Kanada, J. Villeneuve 13. lipnja
9. SAD, Indianapolis 20. lipnja
10. Francuska, Magnés court 4. srpnja
11. V. Britanija, Silverstone 11. srpnja
12. Njemačka, Hockenheim 25. srpnja
13. Mađarska, Hungaroring 15. kolovoza
14. Belgija, Spa 29. kolovoza
15. Italija, Monza 2. rujna
16. Kina, Šangaj 26. rujna
17. Japan, Suzuka 10. listopada
18. Brazil, Interlagos 24. listopada

**NOVA LICA, NOVE STAZE:** U novoj sezoni Formule 1 za volanima najbržih svjetskih bolida naći će se četiri debitanta: Gianmaria Bruni, Zsolt Baumgartner, Giorgio Pantano i Christian Klein.

Povratnici na stazu su: Takuma Sato i Felipe Massa, dok ove godine neće biti bivšeg šampiona Jacquesa Villneueva i Heinz Haralda Frenzzena.

Ove godine u šampionatu F1 vozit će se na dvije nove staze: Bahrein (Šakir) i Kina (Šangaj), dok je iz kalendara ispala VN Austrije.



# Sportske vijesti

## Atletika

### Blanka osvojila svjetsku broncu

Na dvoranskom prvenstvu svijeta u atletici održanom prošlog tjedna u Budimpešti najbolja hrvatska skakačica u vis **Blanka Vlašić** osvojila je brončanu medalju s preskočenih 197 cm. Prva dva mjesta suvereno su osvojile Ruskinje **Slesa-renko** i **Čičerova**. Ovo odličje je prvo nakon dugih jedanaest godina posta od posljednje hrvatske medalje, koju je osvojio trkač Branko Zorko.



## Formula 1

### Schumacheru prva utrka sezone

Najbolji vozač Formule 1 svih vremena i njen šesterostruki prvak **Michael Schumacher** otvorio je novu sezonu pobjedom

na VN Australije (1:24:15), voženoj prošle nedjelje na stazi Albert Park u Melbourneu. Dominaciju Ferrarijeve



»štale« potvrdio je i njen drugi pilot Brazilac **Rubens Barrichello** osvajanjem drugog mjesta (+13,605). Treći je na cilj stigao Španjolac **Fernando Alonso** u vremenu +34,673 zaostatka za prvoplasiranim Nijemcem.

## Stolni tenis

### Skromni dometi na momčadskom SP

Stolnoteniske reprezentacije Hrvatske i SCG ostvarile su više nego skromne učinke na momčadskom Svjetskom prvenstvu u stolnom tenisu, koje se igralo u Kataru. SCG je zauzela 22. dok je Hrvatska izborila 24. mjesto u muškoj konkurenciji. Prvaci svijeta su, bez većih problema, ponovno stolnotenisači Kine, koji

su u finalnom duelu nadvisili Njemačku (3:0). U ženskoj konkurenciji ostvareni su nešto bolji rezultati dvije nekadašnje stolnoteniske sile, ali još uvijek skromno 13. mjesto za Hrvatsku, te 17. mjesto koje je zabilježila reprezentacija SCG. Svjetske prvakinja su stolnotenisačice Kine, koje su u finalu bile bolje od Hong Konga (3:0). Za utjehu ostaje odluka svjetske stolnoteniske federacije kojom je Zagrebu i Hrvatskoj dodijeljeno Svjetsko prvenstvo 2007. godine.

Nama je dovoljno da znate za nas...

## FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 2,

telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,

telefon (danonoćno): (024) 792-202

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: [www.funero.co.yu](http://www.funero.co.yu)

e-mail: [funero@funero.co.yu](mailto:funero@funero.co.yu)

## HNL

### 20. kolo, 6. ožujka

Osijek – Hajduk 2:3  
Dinamo – Inker 1:0  
Zadar – Slaven B. 2:0  
Rijeka – Zagreb 1:0  
Marsonia – Kamen I. 0:2  
Varteks – Cibalia 1:0

**Tablica:** Hajduk 49, Dinamo 44, Kamen I. 28, Rijeka 28, Zadar 28, Varteks 26, Osijek 25, Inker 23, Slaven B. 23, Zagreb 18, Cibalia 17, Marsonia 16

## Liga SCG

### 18. kolo, 6. ožujka

Kom – Partizan 0:0  
Borac – Sutjeska 0:2  
Budućnost – Sartid 0:0  
Radnički (O) – Hajduk 1:2  
Železnik – Vojvodina 2:2  
Zemun – Napredak 1:0  
C. zvezda – Zeta 4:0  
Obilić – OFK Beograd 3:0

**Tablica:** C. zvezda 46, Partizan 41, Sartid 34, Železnik 33, OFK Beograd 30, Hajduk 27, Obilić 26, Sutjeska 26

## Goodyear liga

### 24. kolo, 6. ožujka

Cibona – Laško 91:95  
C. zvezda – Zadar 96:91  
Split – Banjalučka P. 78:80  
Budućnost – Zagreb 80:65  
Široki – Lovćen 90:74  
Krka – Reflex 72:71  
Olimpija Slovan 72:68

**Tablica:** Reflex 42, Cibona 42, C. zvezda 40, Laško 39, Olimpija 38, Budućnost 38, Zadar 37, Krka 36, Split 33, Široki 32, Zagreb 32, Slovan 32, Banjalučka P. 31, Lovćen 29

## Zgode iz Berega

• Kadgod se za papuče jel cipele koje idu u špic reklo da su šiimi, odnosno špičaste na vr.

Živili su kadgod u Beregu ča Šima i snaš Stana. Došlo vrime pa su i stariji počeli nosit moderniju obuću i odiću, pa tako snaš Stana rešila da ode u Sombor kupit sebe moderne papuče. Unišla je u dućan i rekla prodavcu:

- Ja bi kupila papuče.  
- Oćete možda šiimi?  
- Ta ne triba Šimi, njemu sam kupila opance!

• Ča Marko iz Berega je bio dobošar i vrlo je voljio dobošarit po selu. Kad bi kogod imo kaku vist, da prodaje jel kupuje svinje, kad je tribalo pelcovat kerove, kad su se organizovale igranke, sve bi to ča Marko navistijo. Al došlo je i vrime kad nije bilo vi-sti, pa tako ni posla. Ča Marke je bilo dosadno, sio bi na bicigli, išo od sokaka do sokaka, udaro u doboš,



a kad bi svi poizlazili na sokak, iz sveg glasa viko:

- Obaveštavam vas da nema ništa novo! – i ošo bi dalje.

• Bilo je to u jednom bircuzu u Beregu:

- Pajto, jel imaš pivo? -pita kelnera konzument ovog opojnog pića.

-Imam.

- A jel ti ladno?

- Jeste.

- Dobro. Daj mene pivo, a ti se zagrni kad ti je ladno.

• U jednom bircuzu je za stolom sidio Marin, i kako popije koje pivo otvori bućular i gleda sliku u njemu. Kelnerica je to primetila i pitala ga:

- Pa dobro, Marine, zašto posli svakog piva glediš u taj bućular?

- A, to se ja testiram da viđem jel sam pijan il nisam.

- Pa kako se testiraš?

- Evo vidi. U bućularu imam ženinu sliku, kad mi ona bude lipa, e ondak sam pijan!

Zapisao: Zlatko Gorjanac

### Recept

## Tikvice pohane

Specijalitet hrvatske kuhinje

### Sastojci:




80 dag tikvica  
3 jaja  
15 dag mrvica  
10 dag brašna  
2,5 dl ulja za prženje  
sol

### Opis:

Tikvice oprati, narezati na ploške i posolit. Pustiti da odstoj pola sata kako bi ispustile vodu. Obrisati ih ubrusom, uvaljati u brašno, razmućena jaja i mrvice. Pržiti ih u fritezi ili u zagrijanom ulju s obje strane da porumene.





POPULARNI DALMATINSKI PJEVAČ ZABAVNIH PULSAMA (NA SLICI)		GFOMFT- RUSKO TULLO OSLIKA CIGLE	IKRAGI KAMEN ZELENE BOJLE	SNAGA, MOĆ	ČIST ČORNIJI ZRAK (GRK.)	MORSKI PUŽ, OIGRC	VLADANJE PONAŠA- NJE (FRANC.)	UPALA, NOSA									
VARAI ICA, OBMANJIVAC																	
NEKONTROLIRANO MAHATI RUKAMA																	
ŽITELJ NEMIRNE BLJSKO- ISTOČNE DRŽAVE																	
MIJENJATI SE OD PRIJIKF DO PRIJIKLE																	
POLET, ZANOS					STRANO ŽENSKO IME (GLUMICA DERN)												
VELIKI SOFINI ORMAR S POLICAMA						"DIDIM" KONTRO- LORI			POSLO TESARA	NJEMAČKI FILOZOF, FRIEDRICH	"SPLIT"	SASTAVIO: MICA ŠUBAT	SKI ADA- TELIJ HACATUIH- JAN	VLADAR- SKE URITELJI	POPUL- LARNI ISTARSKI PJEVAČ (NA SLICI)		
"DATA LINK DECODER"				POLITIČAR MIKOJAN NJEMAČKI TJEDNIK								RJEČNI OTOK DIO ORGA- NIZMA					
GRČKO SLOVO		"BRITISH UNITED AIRWAYS" SUŠTINA, BIT				PISTA FORMULE 1 U PORTUGALU NI U KOUL VRJEME	REDATE- LJICA KODAR										
BESMIS- LENOST, GILIPOST											OZLJEDE UTJELOV- LJENJE (LAT.)						
PRISTOJNA SREDNJA SKOLA										GORA KOD SARAJEVA "INDUSTR. RELATIONS RESEARCH ASSOCIAT"							
POKUS, EKSPERI- MENT					PUHVICE IZ AZRAI OD GLINE NOVAC U SI OVENJILI								SEVERINA VUČKOVIC GLASLO TALIJAN- SKE KP				
RJEČNA RIBA							POPITI MAI GUTLJAJ ROBAK PO OCU (LAT.)										
IMENJA- KUNJA SI IKARA MURTIČA				BIZAMSKI STAKOR LJEČI- LISTE U BELGIJI								KONČASTA TVOREVINA HRVATSKI PISAC, BRANIMIR					
"VOLT"		MAGARCI, TOVARI POČILAK ŽIVOTA				MORSKA STRAŽA NA BRODU IBRIČA JUSK											
JADRAN- SKI OTOK			AMERIČKI GLUMAC, AI SLOVO S OSTRICOZOM							DŽEPNA BILJEŽ- NICA HRVATSKI SLIKAR, VASKO							
VAPNE- NACKI RAVNJAK U ISTRI							PJIVVAČICA KLINGOR IZVJEŽBA- NOST, ISKUSTVO								"KISIK" MATER- NICA (LAT.)		
						KOŠ IZA LINIJE OD 4.25m							SUSJEDNA SLOVA DIVLJI MONGOLI ORRI				
							POSTAVITI PITANJE VOGOPAD										
						GIMNAS- TIČKA FIGURA						SUPROTNII VEZNIK "DEFENSE INDUSTRI- AL FUNI"					
						ZELJASTA RIJKA, UROČICA										DRAGUTIN TADLIANO- VIC	
						SKUVAŠICA JETIUSIC					ORLIK IMENA HEROD "ITALIA"						
						MIROTVO- RAC											

## PETAK ►► 12. 3. 2004.



HTV 1



Izdvajamo prednatjecanje  
**DORA 2004,**  
**HRT 1, 20.10**

07.00 – Vijesti  
07.05 – Dobro jutro, Hrvatska  
09.00 – Vijesti  
09.05 – Nestali svijet, crtana serija  
09.30 – Zvučnjak  
09.50 – Bobo, Ciki i prijatelji  
10.00 – Jezični petak  
10.50 – Engleski jezik  
11.00 – Hugo, TV igra  
11.25 – Serija za djecu  
12.00 – Podnevni dnevnik  
12.35 – Zemlja nade, serija  
13.25 – Glazbena TV  
14.00 – Vijesti  
14.05 – Res publica  
14.50 – Serija za djecu  
15.20 – Vijesti  
15.30 – Prirodni svijet  
16.20 – Trenutak spoznaje  
16.50 – Među nama  
17.20 – Hrvatska danas  
17.30 – Dokumentarni film  
18.15 – Upitnik, kviz  
18.45 – HR kod, glazbeno-informativna emisija  
19.30 – Dnevnik  
20.10 – Opatija:  
DORA 2004 - XII. izbor hrvatske pjesme za pjesmu Europe, prijenos polufinala  
22.05 – Sport danas  
22.15 – Meridijan 16  
22.40 – Hamlet, mini-serija  
00.45 – Jill Rips, film (R)  
02.15 – Duboko u šumi, francuski film  
03.40 – Nestani, film (12)  
05.10 – Braća Karamazovi, američki film



HTV 2

08.00 – Turistička središta Hrvatske  
10.00 – Znakovi vremena  
10.50 – Mala TV potraga  
11.45 – Poslovni klub  
12.15 – Budućnost Zemlje  
12.45 – Željka Ogresta i gosti  
13.40 – Inspektor Montalbano  
15.25 – Zvezdane staze: Deep Space 9 (2.), serija  
16.10 – Vijesti za gluhe  
16.35 – Zemlja nade, serija  
17.20 – Inspektor Rex  
18.10 – Panorama  
18.40 – Marsupilami, crtana serija  
19.05 – Prijatelji 5., humoristična serija



19.30 – Glazbena TV  
20.05 – TV Bingo Show  
20.50 – Igrani film  
22.20 – Bljeskalica  
23.50 – Zvezdane staze: Deep Space 9 (2.), serija  
00.35 – Pregled programa za subotu



HTV 3

09.00 – TV vodič + turistička središta Hrvatske (do 17.00)

## SUBOTA ►► 13. 3. 2004.



HTV 1



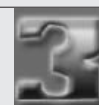
Izdvajamo film  
**HI-FI**  
**HRT 1, 22.25**

08.00 – Vijesti  
08.05 – Bogovi i demoni  
08.55 – Kraljevic i prosjak na pseci nacin, film za djecu  
10.25 – Parlaonica  
11.15 – Glazbena TV – TOP 10  
12.00 – Podnevni dnevnik  
12.30 – Duhovni izazovi  
12.45 – Prizma, multinacionalni magazin  
14.00 – Reporteraža  
15.00 – Vijesti  
15.15 – Oprah Show (508)  
16.00 – Iz antologije Dramskog programa HTV-a  
17.25 – Briljanteen  
18.45 – Po ure torture  
19.30 – Dnevnik  
19.28 – PP  
19.30 – Dnevnik  
20.10 – Opatija:  
DORA 2004 - XII. izbor hrvatske pjesme za pjesmu Europe, prijenos  
22.25 – Sport danas  
22.25 – HI-FI, britanski film  
00.15 – Kameno srce, film  
01.50 – Lako konjaništvo, australski film  
03.35 – Elzin život, litvanski film  
05.55 – TV izložba (R)  
06.10 – Oprah Show



HTV 2

08.10 – Turistička središta Hrvatske  
10.20 – Trenutak spoznaje  
10.50 – HR kod, glazbeno-informativna emisija  
11.20 – Među nama  
11.50 – Opera Box  
14.25 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj  
15.00 – Blues Pettea Kellyja, američki film  
16.35 – Korijeni - hrvatske manjine u Europi  
17.05 – Zvezdane staze: Deep Space 9 (2.), serija  
18.00 – Modro, švicarsko-francusko-talijanski film  
17.55 – Victor Schoelcher, francuski TV film (oko 90')  
19.30 – Glazbena TV  
20.15 – Treći kamenčić od Sunca 4., serija  
20.45 – Prva HNL Ožujsko - emisija  
22.15 – S one strane, serija  
23.00 – Ususret Porinu  
00.00 – Zvezdane staze: Deep Space 9 (3.), serija  
00.45 – Po ure torture (R)  
01.15 – Pregled programa za nedjelju



HTV 3

09.00 – TV vodič + turistička središta Hrvatske  
12.05 – TV raspored  
12.10 – Zemlja nade, serija (12) (pet tjednih epizoda) (R)  
15.55 – Bljeskalica (R)  
17.25 – HNL: Varteks - Zadar, prijenos  
19.25 – TV raspored  
19.30 – Amerika - život prirode (R)  
20.00 – Film  
21.30 – Pregled programa za nedjelju



## NEDJELJA ► 14. 3. 2004.



HTV 1



Izdvajamo  
Juventus - Milan  
HRT 2, 20.25

07.00 – Vijesti  
07.05 – Amerika – život prirode  
07.35 – Crni gusar, crtani film  
07.55 – Živa pustinja, film za djecu  
09.00 – Vijesti  
09.05 – Dizalica  
10.05 – Ružno pače, crtana serija  
10.30 – Percy, čuvar parka – crtana serija  
10.55 – Videokiosk  
12.00 – Podnevni dnevnik  
12.25 – Plodovi zemlje  
13.20 – Mir i dobro  
14.00 – Nedjeljom u 2  
15.00 – Vijesti  
15.05 – Fotografija u Hrvatskoj  
17.00 – Od pet do sedam – nedjeljno zabavno popodne  
19.00 – Cocco Bill, serija  
19.15 – LOTO 6/45  
19.30 – Dnevnik  
20.10 – Tko želi biti milijunaš?  
21.10 – Opatija: DORA 2004 – prijenos finalne večeri  
22.35 – Roj, američki film  
00.00 – Film  
01.30 – Videokiosk  
02.30 – Film  
05.00 – Amerika – život prirode (R)  
05.30 – Film



HTV 2

08.00 – Turistička središta Hrvatske  
09.35 – Katolici, dokumentarna serija  
10.45 – Biblija  
11.00 – Osekovo: Misa, prijenos  
12.00 – Obiteljski vrtuljak  
12.30 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj  
13.00 – SPORT

## NEDJELJOM:

-- -- - Magazin Lige prvaka  
-- -- - ATP magazin  
-- -- - Prva HNL Ožujsko - emisija (R)  
-- -- - Vaterpolo, prijenos  
-- -- - Sportski program  
20.25 – Talijanska nogometna liga: Juventus - Milan  
22.20 – Košarka NBA liga: Sacramento - San Antonio  
00.45 – Prodane, dokumentarni film  
01.40 – Pregled programa za ponedjeljak



HTV 3

09.00 – TV vodica + turistička središta Hrvatske (do 17.00)  
18.00 – Sudac John Deed, mini-serija (12)  
19.30 – Kao lupar na kamenu, emisija predajne kulture (R)  
20.00 – TV raspored  
20.05 – Pasji život, švedski film (oko 98")  
21.45 – Frasier 7., serija (R)  
22.05 – Treći kamenčić od Sunca 4., serija (R)  
22.30 – Nedjeljom u dva (R)  
23.30 – Pregled programa za ponedjeljak

## PONEDJELJAK ► 15. 3. 2004.



HTV 1



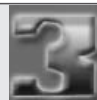
Izdvajamo film  
Get Shorty  
HRT 2, 22.00

07.00 – Vijesti  
07.05 – Dobro jutro, Hrvatska  
09.05 – Leteći medvjedići, crtana serija  
09.30 – Mali veliki svijet  
10.00 – Učilica  
10.10 – Predškolski odgoj i razredna nastava  
11.00 – Hugo, TV igra  
11.25 – Smogovci, serija za djecu  
12.00 – Podnevni dnevnik  
12.35 – Zemlja nade, serija  
13.25 – Glazbena TV  
14.00 – Vijesti  
14.05 – Res publica: Kako poštivati i prihvaćati život?, religijski kontakt-program  
14.50 – Smogovci, serija za djecu  
15.30 – ŠKOLSKI SAT  
16.20 – Planet Internet  
17.20 – Hrvatska danas  
17.30 – National Geographic  
18.25 – Upitnik, kviz  
18.50 – Alpe-Dunav-Jadran  
19.30 – Dnevnik  
20.10 – Latinica: Karijera ili obitelj?  
22.05 – Sport danas  
22.15 – Meridijan 16  
22.40 – Alias, serija  
23.45 – Zlatna krila 3., serija  
00.35 – National Geographic  
01.15 – Igra za jabuku, film  
02.50 – Ekipa za očevid  
03.35 – Amerika – život prirode (R)  
04.05 – Alias, serija (R)  
04.50 – Blues Pettea Kellyja, film



HTV 2

08.00 – Turistička središta Hrvatske  
11.05 – Talijanska nogometna liga, snimka  
13.00 – Lako konjanništvo, američki film (90')  
14.00 – Felix i Lola, francuski film  
16.15 – Vijesti za gluhe  
16.25 – TV kalendar  
16.40 – Zemlja nade, serija  
17.25 – Zlatna krila 3., serija  
18.10 – Panorama  
18.40 – Crtana serija  
19.05 – Prijatelji 5., serija  
19.30 – Glazbena TV  
20.05 – Petica - europski nogomet  
21.10 – Ekipa za očevid  
22.00 – Filmska večer - John Travolta: Drž'te maloga, američki film  
00.35 – Zvezdane staze: Deep Space 9 (3.), serija (R)  
01.20 – Alpe-Dunav-Jadran  
01.50 – Pregled programa za utorak



HTV 3

09.00 – TV vodič + turistička središta Hrvatske (do 17.00)  
17.45 – Košarka NBA liga: Sacramento - San Antonio

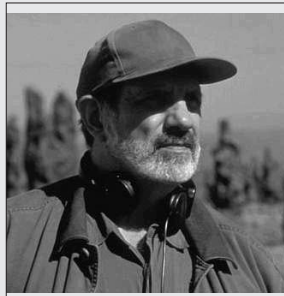


20.00 – Dobro ugođeno poslijepodne  
21.00 – Katolici, dokumentarna serija  
21.55 – Pregled programa za utorak

## UTORAK ► 16. 3. 2004.



HTV 1



Izdvajamo film  
**Briana de Palme**  
Pucanj nije brisan  
HRT 2, 22.10

07.00 – Vijesti  
07.05 – Dobro jutro, Hrvatska  
09.05 – Grčki mitovi  
09.30 – Život je pun iznenađenja:  
Kriza s djevojkama  
09.45 – Brum, crtani film  
10.00 – Učilica  
10.10 – Prirodoslovlje  
11.00 – Hugo, TV igra  
11.25 – Smogovci, serija za djecu  
12.00 – Podnevni dnevnik  
12.35 – Zemlja nade, serija  
13.25 – Glazbena TV  
14.05 – Res publica: Treća dob, emisija za umirovljenike  
14.50 – Smogovci, serija za djecu  
16.15 – Hrvatska kulturna baština  
17.20 – Hrvatska danas  
17.35 – Busted on the Job, dokumentarna serija  
18.20 – Upitnik, kviz  
18.45 – Mliječni put  
19.30 – Dnevnik  
20.10 – Globalno sijelo  
20.45 – Forum  
22.15 – Meridijan 16  
22.35 – Ciklus mladih autora  
00.10 – Frasier 7., serija (R)  
00.30 – Sjetve i žetve, serija  
01.15 – Tajni život mozga  
02.05 – Veličanstveni buntovnik, američki film  
03.35 – Modro, švicarsko-francusko-talijanski film (R)  
05.00 – Film (R)  
06.30 – Prijatelji 6., humoristična serija (R)



HTV 2

08.00 – Turistička središta Hrvatske  
09.10 – Mir i dobro  
10.10 – Latinica: Karijera ili obitelj? (R)  
11.55 – Alpe-Dunav-Jadran  
12.25 – Petica – europski nogomet  
13.30 – Velicanstveni buntovnik, američki film  
15.00 – Crno-bijelo u boji  
15.30 – Zvezdane staze: Deep Space 9 (2.), serija  
16.15 – Vijesti za gluhe  
16.40 – Zemlja nade, serija  
17.25 – Cure u trendu  
18.10 – Panorama  
18.40 – Campi-Campi, crtani film  
19.05 – Prijatelji 4., humoristična serija  
19.30 – Glazbena TV (R)  
20.05 – Frasier 7., humoristična serija  
20.05 – Opatija: Miss Universe Hrvatske - 2004., prijenos  
22.10 – Filmska večer - John Travolta: Pucanj nije brisan, američki film  
01.30 – Zvezdane staze: Deep Space 9 (3.), serija  
02.15 – Crno-bijelo u boji (R)  
02.45 – Pregled programa za srijedu



HTV 3

09.00 – TV vodič + turistička središta Hrvatske (do 17.00)

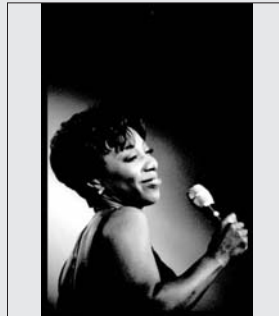


19.45 – TEST  
19.55 – TV raspored  
20.00 – The Infinite World of H.G.Wells, serija  
23.00 – g'lamur:kafé (R)  
23.55 – Pregled programa za srijedu

## SRIJEDA ► 17. 3. 2004.



HTV 1



Izdvajamo  
**Vrijeme je za jazz**  
HRT 1, 00.15

07.00 – Vijesti  
07.05 – Dobro jutro, Hrvatska  
09.05 – Samba i zec Leuk, crtana serija  
09.30 – Kokice  
10.10 – Likovna i glazbena umjetnost, književnost  
10.50 – Stilske figure: Hiperbola i litota  
11.00 – Hugo, TV igra  
11.25 – Smogovci, serija za djecu  
12.00 – Podnevni dnevnik  
12.35 – Zemlja nade, serija  
13.25 – Glazbena TV  
14.05 – Res publica: Slika zdravlja  
14.50 – Smogovci, serija za djecu  
16.10 – Stilske figure  
16.20 – Kućni ljubimci  
16.50 – Boje turizma  
17.20 – Hrvatska danas  
17.30 – Divlje vrijeme, dokumentarna serija  
18.20 – Upitnik, kviz  
18.45 – Split: More  
19.30 – Dnevnik  
20.05 – Peruanski spomenar: Pod barjakom Svetog Vlaha  
20.40 – Brisani prostor  
21.35 – Pola ure kulture  
22.05 – Sport danas  
22.15 – Meridijan 16  
22.40 – Internacional  
23.10 – Na rubu znanosti  
00.15 – Vrijeme je za jazz  
01.40 – CIA, serija  
02.20 – Echelon, dokumentarni film  
03.40 – Film



HTV 2

08.00 – Turistička središta Hrvatske  
09.00 – KULT., emisija iz kulture  
10.00 – Govorimo o zdravlju  
10.30 – Globalno sijelo  
11.00 – Forum  
12.50 – Mliječni put  
13.25 – Film  
15.00 – S Međunarodne smotre folklor  
15.30 – Zvezdane staze: Deep Space 9 (2.), serija  
16.15 – Vijesti za gluhe  
16.40 – Zemlja nade, serija  
17.25 – CIA, serija  
18.10 – Panorama  
18.40 – Campi-Campi, crtani film  
19.05 – Prijatelji 5., humoristična serija  
19.30 – Glazbena TV (R)  
20.05 – Rijeka: Zlatna ploča, prijenos  
21.50 – Filmska večer - John Travolta: Michael, američki film



00.50 – Nogometna Liga prvaka  
01.25 – Zvezdane staze: Deep Space 9 (3.), serija  
02.10 – Pregled programa za četvrtak



HTV 3

09.00 – TV vodič + turistička središta Hrvatske (do 17.00)



ČETVRTAK ► 18. 3. 2004.



HTV 1



Izdvajamo talk show  
Željka Ogresta i gosti  
HRT 1, 22.40

07.00 – Vijesti  
07.05 – Dobro jutro, Hrvatska  
09.00 – Vijesti  
09.05 – Emil iz Loenneberga, serija za djecu i mlade  
09.30 – Športerica  
09.45 – Korak po korak  
10.00 – Učilica  
10.10 – Povijest i zemljopis  
11.00 – Hugo, TV igra  
11.25 – Smogovci, serija za djecu  
12.00 – Podnevni dnevnik  
12.35 – Zemlja nade, serija  
13.25 – Glazbena TV  
14.05 – Res publica: Znanstveno-obrazovni program  
14.50 – Smogovci, serija za djecu  
15.30 – Povijest i zemljopis  
16.20 – Savršeni svijet  
16.50 – Heureka  
17.20 – Hrvatska danas  
17.30 – Stoljeće Stanislavskog, dokumentarna serija  
18.25 – Upitnik, kviz  
18.50 – Poslovni klub  
19.30 – Dnevnik  
20.10 – Tko želi biti milijunaš?  
21.15 – Znakovi vremena  
22.05 – Sport danas  
22.15 – Meridijan 16  
22.40 – Željka Ogresta i gosti  
23.40 – This Time Round, film  
00.55 – Severo Ochoa, serija  
01.40 – Ratni snimatelji



HTV 2

08.00 – Turistička središta Hrvatske  
09.35 – Boje turizma  
10.35 – Pola ure kulture  
11.05 – Split: More  
11.35 – Internacional, vanjskopolitički magazin  
12.05 – Znanstveno sučeljavanje  
13.05 – Brisani prostor  
15.30 – Zvezdane staze: Deep Space 9 (2.), serija  
16.40 – Zemlja nade, serija  
17.25 – Hitna služba  
18.10 – Panorama  
19.05 – Prijatelji 5., humoristična serija  
19.30 – Glazbena TV (R)  
20.05 – Sutkinja Amy  
20.55 – Ratni snimatelji, dokumentarni film  
22.30 – Filmska večer - John Travolta: Fenomen, američki film (oko 120')



00.10 - Zvezdane staze: Deep Space 9 (3.), serija



00.55 - Savršeni svijet  
01.25 - Pregled programa za petak



HTV 3

09.00 – TV vodič + turistička središta Hrvatske (do 17.00)



## FILMSKI HIT TJEDNA

PRVI PROGRAM

SUBOTA, 13.3.2004. 22.05

## HIGH FIDELITY

američki film

Rob (J. Cusack) je prešao tridesetu, živi u Chicagu i vlasnik je prodavaonice ploča. Budući da promet u prodavaonici nije velik, Rob i prodavaci Dick (T. Louiso) i Barry (J. Black) provode dane u raspravama o glazbi i o životu. Robova djevojka Laura (I. Hjejle), odvjetnica, nezadovoljna je njihovom vezom i napušta ga. Rob se tada prisjeća svojih bivših ljubavi i pokušava ih pronaći, kako bi otkrio u čemu griješi i zbog čega je osuđen na to da ga djevojke napuštaju...



Zabavna komedija o glazbi, ljubavi i sazrijevanju snimljena je prema bestselleru britanskog pisca Nicka Hornbyja, a režirao ju je britansko-američki redatelj Stephen Frears. Redatelj Frears i scenaristi D. V. De Vincentis, Steve Pink, John Cusack i Scott Rosenberg radnju su iz Londona premjestili u Chicago, rodni grad jednog od scenarista i producenta filma, te glavnog glumca - Johna Cusacka (Rob). Cusackova je partnerica Iben Hjejle, danska glumica poznata po ulozi u filmu Mifune, a ulogu jedne od bivših Robovih djevojaka tumači Catherine Zeta-Jones. Film je bio nominiran za desetak nagrada, a osvojio je Golden Reel za montažu zvuka, odnosno glazbe, te Blockbuster Entertainment Award za najbolju sporednu ulogu (Jack Black kao Barry).

**Uloge:** John Cusack, Iben Hjejle, Tod Louiso, Jack Black, Lisa Bonet, Catherine Zeta-Jones, Tim Robbins

**Scenaristi:** D. V. De Vincentis, Steve Pink, John Cusack, Scott Rosenberg

**Redatelj:** Stephen Frears

**Trajanje:** 110'

## Prirodni prag zahtijeva prirodnu koaliciju

Poštovani g. uredniče Hrvatske riječi!

Sigurno se uvodnicima i člancima u tjedniku ne može poreći aktualnost i pronicljivost. Ako je pojedinac izjavio da Hrvatska riječ ništa ne valja, ne bi bilo strašno. Ali ako je skoro 20 posto od 355 izaslanika to svojim glasovima potvrdilo onda nam se svima koji mislimo da Hrvatska riječ treba, valja zamisliti.

Stoga dobronamjerno i konkretno: U uvodniku HR br. 57 (po tko zna koji put, i tko zna tko sve) traži se: »podrška matične države, ovim prostorima... Dana obećanja ne bi smjeli shvatiti kao predizborna obećanja« (za tamo i ovdje). Zamislite odraslog čovjeka koji stalno trči mami i tati i moli »vidite ovi me ne vole, ne daju mi da živim...« U istom broju (57) g. pomoćnik ministra vanjskih poslova RH (riječ je o medijima, ali slično važi i za drugo) rekao je: »Ja bih rekao da se treba obratiti tijelima države Srbije i Crne Gore, i tražiti (potporu), a Hrvatska će... nastojati koliko joj je na raspolaganju«. Podsjećam da sam čuo na TV (u HR ne) kako nam je g.

Šeks, predsjednik Sabora poručio kako je lijepo brinuti o školstvu i kulturi, ali je mnogo važnije i o ekonomskom snaženju manjinskog čovjeka. Ako iz sredine prosječno obrazovanih nema tko ukazivati na ekonomske probleme na primjeru: Pešćare, zadrugarstva, bioproizvodnje (ne suvih zrna), imamo fakultetski obrazovnog svijeta i na samom fakultetu. Pišite o tome. Lijepo je znati da Šokci imaju nove vodovode, putove, a ne znamo šta da radimo s plinifikacijom u Subotici itd. Oprostite – među ostalim nedostaje u tjedniku Hrvatska riječ, i multietničnosti, o dobrim potezima naših manjina i većine s kojom živimo, da učimo na njima ako su dobri – i ako nisu.

Na kraju – u već spomenutom uvodniku o dolazećim izborima za srpski parlament – samo toliko »da čekamo službena tumačenja«. Pa valjda je svakom jasno da će trebati »prirodni prag« i podosta potpisa za manjinske liste. Ako znamo kako su na brisanom prostoru prošli i Bunjevci i Hrvati s potpisima, školama, održavanjem godišnjih skupština onda već danas dozvolite da umjesto Vas ukažem na rješenje: prirodni prag zahtijeva prirodnu koaliciju. Pri tom mislim na shvatanje zajed-

ničkih interesa i razumnih prijedloga za rješenje školstva, ekonomije, za ljude ovog kraja: Bunjevce, Šokce i Hrvate (i Jugoslavene toga podrijetla). Samo to – i zakleo bih se – ništa drugo. Hvala ako mi ukažete povjerenje i ovaj put u cijenjenom listu.

Alojzije Poljaković, Subotica



Brz i pouzdan pristup Internetu za tvrtke i pojedinačne korisnike  
Izrada web-prezentacija  
Prodaja računara i računarske opreme  
Projektovanje, instalacija i održavanje lokalnih i Internet mreža  
Prodaja licenciranih softwera  
Pojedinačni i kolektivni informatički tečajevi  
Izrada knjigovodstvenih i drugih softwera  
Bogat izbor informatičke stručne literature  
Najkompletnija informatička paleta u Subotici, sa stručnom podrškom na srpskom i mađarskom jeziku i sa stalnim dežurstvom!  
Karadordev put 2, Subotica, Tel. (024) 555-765  
e-mail: support@tippnet.co.yu



**BAŠ SVE ZA POLJOPRIVREDU**

24000 Subotica, Segedinski put 90. (zgrada bivšeg Aurometala)  
Tel: (024) 548-241, Fax: (024) 548-241  
www.skalagreen.co.yu - E-mail: office@skalagreen.co.yu

**OTVORILI SMO SPECIJALIZOVANI SUPERMARKET ZA VAŠU FARMU, BAŠTU I DVORIŠTE POD IMENOM**

**AGROCENTAR**

**POPUST 4%**

**DO 31. MARTA DAJEMO POPUST OD 4% NA CELOKUPAN IZNOS KUPOVINE U AGROCENTRU!**

**MALOPRODAJA I VELEPRODAJA**

- |                     |                        |                       |
|---------------------|------------------------|-----------------------|
| - NAVODNJAVANJE     | - MREŽE I DŽAKOVI      | - SIJALICE            |
| - SEMENA            | - KANAPI I VEZIVA      | - HTZ OPREMA          |
| - ĐUBRIVA           | - "TESA" TRAKE         | - RUČNI I ELEKTRIČNI  |
| - SUBSTRATI         | - PLASTIČNI KONTEJNERI | - PROFESIONALNI ALATI |
| - ZAŠTITNA SREDSTVA | - BOJE I LAKOVI        | - ŠRAFOVI I EKSERI    |
| - FOLIJE            | - ELEKTRO MATERIJAL    | - VODOVODNI MATERIJAL |



**RADIO SUBOTICA**

24000 Subotica  
Put Jovana Mikića 12  
Tel: 024/55-22-00  
Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

**SHEMA programa na hrvatskom jeziku 19,00 h**

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH

**19,30 h**

- »Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
- »Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
- »Razgovor s povodom« (utorkom)
- »Otvoreni studio« (srijedom)

»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)  
Vjerska emisija (petkom)

**20,00 h**

- »Čarolije trpeze« (ponedjeljkom)
- »Iz hrvatske povijesti« (utorkom)
- »Putokazi« (srijedom)
- »Rock vremeplov« (četvrtkom)

**20,30 h**

- Vijesti dana
- Pripovijetka Balinta Vujkova
- Hitovi hrvatskih izvođača
- Minute za ljubitelje jazz-a (petkom)



# **kolpa-san®** **KUPATILA**

stvorena za uživanje  
i za ponos



sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,  
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,  
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,  
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

**Tel: 024/ 547-274 , 547-886**

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091  
Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

